

Vlaams
Parlement

stuk **15** (2010-2011) – Nr. 5-G
ingediend op 2 december 2010 (2010-2011)

Ontwerp van decreet

houdende de algemene uitgavenbegroting
van de Vlaamse Gemeenschap
voor het begrotingsjaar 2011

Beleidsbrief
Onroerend Erfgoed 2010-2011

Beleidsbrief
Ruimtelijke Ordening 2010-2011

Beleidsbrief
Leefmilieu en Natuur 2010-2011

Verslag

namens de Commissie voor Leefmilieu, Natuur,
Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed
uitgebracht door de dames Valerie Taeldeman
en Mercedes Van Volcem en de heren Lode Ceysens
en Wilfried Vandaele
aan de commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Bart Martens.

Vaste leden:

de heren Robrecht Bothuyne, Lode Ceyskens, de dames Tinne Rombouts, Valerie Taeldeman;
mevrouw Agnes Bruyninckx-Vandenhoudt, de heer Pieter Huybrechts, mevrouw Marleen Van den Eynde;
de dames Gwenny De Vroe, Mercedes Van Volcem;
mevrouw Michèle Hostekint, de heer Bart Martens;
mevrouw Tine Eerlingen, de heer Wilfried Vandaele;
de heer Ivan Sabbe;
de heer Hermes Sanctorum.

Plaatsvervangers:

de dames Karin Brouwers, Veerle Heeren, de heren Johan Sauwens, Jan Verfaillie;
mevrouw Katleen Martens, de heren Stefaan Sintobin, Wim Wienen;
de heren Karlos Callens, Dirk Van Mechelen;
de heer Philippe De Coene, mevrouw Els Robeyns;
de dames Danielle Godderis-T'Jonck, Liesbeth Homans;
de heer Boudewijn Bouckaert;
de heer Dirk Peeters.

Stukken in het dossier:

15 (2010-2011): – Nr. 1: Ontwerp van decreet + Bijlagen
– Nr. 2 t.e.m. 4: Amendementen

12-A (2009-2010) – Nr. 1: Advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen

13 (2010-2011) – Nr. 1 en 2: Toelichtingen bij de begroting

14 (2010-2011) – Nr. 1: Ontwerp van decreet

16 (2010-2011) – Nr. 1: Verslag van het Rekenhof

733 (2010-2011) – Nr. 1: Beleidsbrief

755 (2010-2011) – Nr. 1: Beleidsbrief

759 (2010-2011) – Nr. 1: Beleidsbrief

INHOUD

A. BEVOEGDHEID LEEFMILIEU EN NATUUR.....	6
I. Toelichting.....	6
1. Uitgavenbegroting 2011	6
1.1. Inleiding.....	6
1.2. Algemene toelichting begrotingsopmaak 2011	7
1.2.1. Ontvangsten algemene middelenbegroting.....	7
1.2.2. Algemene uitgavenbegroting.....	7
1.3. Algemene toelichting MINAfonds 2011	8
1.3.1. Ontvangsten.....	8
1.3.2. Uitgaven (belangrijke wijzigingen naast de lineaire besparingen)9	
1.4. Conclusie.....	10
2. Beleidsbrief Leefmilieu en Natuur 2010-2011	11
2.1. Themabeleid.....	11
2.1.1. Klimaatbeleid	11
2.1.2. Luchtbeleid.....	12
2.1.3. Integraal waterbeleid	13
2.1.4. Afvalstoffen- en materialenbeleid	14
2.1.5. Beleid bodem en natuurlijke rijkdommen	15
2.1.6. Biodiversiteitsbeleid.....	16
2.1.7. Beleid lokale leefkwaliteit	17
2.1.8. Mestbeleid	18
2.1.9. Beleid open ruimte.....	18
2.2. Slagkrachtige overheid	19
II. Bespreking.....	19
1. Uitgavenbegroting 2011	19
1.1. Vragen en opmerkingen van de leden	19
1.2. Antwoord van de minister.....	21
2. Beleidsbrief Leefmilieu en Natuur	23
2.1. Vragen en opmerkingen van de leden	23
2.1.1. Algemene opmerkingen – opbouw en gebruik indicatoren	23
2.1.2. Klimaatbeleid	24
2.1.3. Luchtbeleid.....	24
2.1.4. Integraal waterbeleid	25

2.1.5.	Afvalstoffen- en materialenbeleid.....	26
2.1.6.	Beleid bodem en natuurlijke rijkdommen	27
2.1.7.	Biodiversiteitsbeleid	28
2.1.8.	Beleid lokale leefkwaliteit	29
2.1.9.	Mestbeleid	30
2.1.10.	Beleid open ruimte.....	31
2.1.11.	Slagkrachtige overheid	31
2.2.	Antwoord van de minister	32
2.2.1.	Algemeen.....	32
2.2.2.	Klimaatbeleid	32
2.2.3.	Luchtbeleid.....	34
2.2.4.	Integraal waterbeleid	36
2.2.5.	Afvalstoffen- en materialenbeleid.....	40
2.2.6.	Beleid bodem en natuurlijke rijkdommen	41
2.2.7.	Biodiversiteitsbeleid	44
2.2.8.	Beleid lokale leefkwaliteit	47
2.2.9.	Mestbeleid	48
2.2.10.	Beleid open ruimte.....	49
2.2.11.	Slagkrachtige overheid.....	50
III.	Indicatieve stemming	51
B.	BEVOEGDHEID RUIMTELIJKE ORDENING	51
I.	Toelichting.....	51
1.	Uitgavenbegroting 2011	51
1.1.	Apparaatkredieten	52
1.2.	Beleidskredieten	53
2.	Beleidsbrief Ruimtelijke Ordening 2010-2011	57
2.1.	Continuïteit van het beleid	58
2.2.	Strategisch ruimtelijk beleidsplan.....	59
2.3.	Prioritaire inhoudelijke thema's.....	60
2.4.	Herdenken en een vereenvoudiging van het instrumentarium....	64
II.	Bespreking.....	66
1.	Uitgavenbegroting 2011	66
2.	Beleidsbrief Ruimtelijke Ordening	67
2.1.	Algemeen	67
2.2.	Continuïteit van het beleid	67
2.3.	Beleidsplan Ruimte Vlaanderen	68
2.4.	Prioritaire inhoudelijke thema's.....	69

2.5. Herdenken en vereenvoudigen van het instrumentarium	72
2.6. Antwoord van de minister	74
III. Indicatieve stemming	76
C. BEVOEGDHEID ONROEREND ERFGOED	76
I. Toelichting	76
1. Uitgavenbegroting 2011	76
2. Beleidsbrief Onroerend Erfgoed 2010-2011	78
2.1.1. Naar een geïntegreerde beschermingsstrategie voor onroerend erfgoed	78
2.1.2. Meerdere partners dragen zorg voor het onroerend erfgoed ..	80
2.1.3. De Vlaamse overheid schept de noodzakelijke voorwaarden voor de onroerend erfgoedzorg.....	81
2.1.4. Het onroerend erfgoedbeheer is afgestemd op de hedendaagse en maatschappelijke context	82
II. Bespreking.....	84
1. Uitgavenbegroting 2011	84
1.1. Vragen en opmerkingen van de leden	84
1.2. Antwoord van de minister.....	86
2. Beleidsbrief Onroerend Erfgoed 2010-2011	86
2.1. Vragen en opmerkingen van de leden	88
2.2. Antwoord van de minister.....	97
III. Indicatieve stemming	103
Gebruikte afkortingen	104
Bijlage: Bijlage bij het antwoord van mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, over geothermie	107

De Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed behandelde de algemene uitgavenbegroting 2011 samen met de beleidsbrieven Leefmilieu en Natuur, Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed (*Parl. St. VI. Parl. 2010-11*, nr. 759/1, nr. 755/1 nr. 733/1) op 10, 16, 17, 23 november en 1 december 2010.

De uitgavenbegroting werd ook samen behandeld met het ontwerp van decreet houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2011. Daarover wordt verslag uitgebracht in *Parl. St. VI. Parl. 2010-11*, nr. 778/10.

Over de bevoegdheden Leefmilieu en Natuur wordt verslag uitgebracht door mevrouw Valerie Taeldeman, over het deel Ruimtelijke Ordening door mevrouw Mercedes Van Volcem en de heer Lode Ceyskens en over het deel Onroerend Erfgoed door de heer Wilfried Vandaele.

A. BEVOEGDHEID LEEFMILIEU EN NATUUR

I. TOELICHTING

Mevrouw *Joke Schauvliege*, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, geeft toelichting bij de bevoegdheid Leefmilieu en Natuur in de uitgavenbegroting 2011.

1. Uitgavenbegroting 2011

1.1. Inleiding

De minister verwijst naar het uitgangspunt voor de begrotingsopmaak 2011, met name een begroting in evenwicht indienen. De besparingen die werden afgesproken bij de vorming van de regering worden toegepast.

In het algemeen worden voor een bedrag van 376,6 miljoen euro besparingen doorgevoerd door volgende maatregelen:

- het niet toekennen van de index van niet-loongebonden kredieten (95 miljoen euro);
- generieke en punctuele besparingen die reeds waren afgesproken bij de formatie (216,5 miljoen euro);
- 65 miljoen euro aan bijkomende punctuele besparingen en het terugdraaien van de bij de begrotingscontrole extra toegekende vastleggingskredieten. De eerste twee maatregelen waren immers niet voldoende om het afgesproken begrotingsresultaat voor 2011 te behalen.

De afgesproken recurrente besparingen in de begroting 2011 die van belang zijn voor Leefmilieu en Natuur zijn de volgende:

- nulindexatie in 2011 van de niet-loongebonden kredieten. De indexatie van de loongebonden kredieten is in 2011 voorzien. Voor de basisallocaties die putten uit de indexprovisie wordt hiervoor een provisie aangelegd. De verdeling hiervan zal in de loop van 2011 gebeuren;
- lineaire vermindering van de apparaatkredieten met 1,5 percent op de lonen en 2,5 percent op de werkingsbudgetten;
- besparingen op facultatieve subsidies, zoals deze bij de formatie werden opgelijst door Financiën en Begroting: 5 percent;
- besparingen op alle subsidies met ESR-code 30-38 die niet vallen onder het voorgaande punt: 2 percent. Conform de afspraken gemaakt tijdens de regeringsvorming wordt een uitzondering gemaakt voor bijvoorbeeld jongerenwelzijn, thuiszorg en beschutte werkplaatsen;
- lineaire besparing van 10 percent op de communicatiebudgetten en consultancybudgetten;

- besparing op de vergoeding van het Centraal Financieringsorgaan die sommige entiteiten krijgen.

Hoewel voor de opmaak van de begroting 2011 werd vertrokken van de kredieten bij de eerste begrotingcontrolé 2010 werden de lineaire besparingen berekend op de cijfers van de begroting 2009. Dit heeft tot gevolg dat de besparingen anders kunnen zijn dan bovenvermelde percentages indien een vergelijking wordt gemaakt met de kredieten 2010. Net zoals voor de begroting 2010 worden de door Financiën en Begroting toegepaste lineaire besparingen bij de entiteiten met een geconsolideerde begroting toegepast op de uitgavenkredieten voorzien in de begrotingen van deze entiteiten en dus niet op de dotatie vanuit de algemene uitgavenbegroting. Dit heeft tot gevolg dat de besparingen op de dotaties aan de entiteiten anders kunnen zijn dan bovenvermelde percentages.

1.2. Algemene toelichting begrotingsopmaak 2011

1.2.1. Ontvangsten algemene middelenbegroting

IB 2011 (in KEUR)	Krediet 1 ^e BC 2010	Krediet IB 2011
Algemene ontvangsten LNE	144.017	182.493
Toegewezen ontvangsten LNE	8.416	8.342

De wijzigingen van de ontvangsten zijn hoofdzakelijk een gevolg van de tweede fase van de verkoop van gronden van de Vlaamse Milieumaatschappij aan de nv Aquafin (plus 38.636.000 euro) en de daling binnen programma LD Natuur, Bos en Groen wegens het aflopende Europese project (DANAH) en de daaruit voortvloeiende stopzetting van de EU-subsidie. De eenmalige ontvangsten in 2010 in het kader van het Europese voorzitterschap worden niet meer ingeschreven in 2011. De inkomsten voor het fonds voor de controle van de brander- en stookolietechnici dalen met 82.000 euro. De ontvangsten voor het fonds landinrichting en natuurlijke rijkdommen stijgen met 937.000 euro. De inkomsten van de verkoop van visserijverloven worden geschat op 1 miljoen euro.

1.2.2. Algemene uitgavenbegroting

Programma LA Apparaatkredieten (voor alle basisallocaties binnen het beleidsdomein LNE – inclusief Vlaams Energieagentschap dus)

IB 2011 (in KEUR)	Krediet 1 ^e BC 2010	Krediet IB 2011
Beleidskredieten programma LA	93.762	93.009
Betalingskredieten programma LA	93.329	93.541

Naast de vermindering van de kredieten in het kader van de lineaire besparingen worden enkele kredieten intern binnen entiteiten herverdeeld. Tevens wordt in bijkomende betalingskredieten voorzien in functie van de te verwachten facturen in 2011.

Programma LB – Provisies

IB 2011 (in KEUR)	Krediet 1 ^e BC 2010	Krediet IB 2011
Beleidskredieten programma LB	NVT	NVT
Betalingskredieten programma LB	1.312	1.312

Net zoals bij de begrotingscontrolé 2010 wordt in een provisie van 1.312.000 euro voorzien voor het opvangen van eventuele tekorten in 2011 op het vlak van de ordonnanceringskredieten.

Programma LC – Algemeen (een deel ook voor Energie)

IB 2011 (in KEUR)	Krediet 1 ^e BC 2010	Krediet IB 2011
Beleidskredieten programma LC	622.508	680.261
Betalingskredieten programma LC	419.873	485.299

Naast de afgesproken lineaire besparingen zijn er binnen dit programma ook een groot aantal (entiteits)interne herverdelingen. Hiervan is de herschikking van 1,4 miljoen euro vanuit de beleidskredieten van ruilverkaveling richting de budgetten voor landinrichting de belangrijkste.

Er worden voor een aantal posten ook reële verhogingen en verlagingen doorgevoerd. De dotaties van OVAM en VMM worden verhoogd met de index. Dit komt doordat zij buiten het (reguliere) systeem van de indexprovisie vallen. De dotaties van VLM en VMM worden anderzijds verlaagd met de kost voor de huur van het Vlaams Administratief Centrum te Leuven (min 179.000 euro voor VLM en min 200.000 euro voor VMM).

Verder worden betalingskredieten intern herverdeeld rekening houdend met de ingediende betaalkalenders.

De stijging van de totale kredieten binnen dit programma is voornamelijk te verklaren door de stijging van de vastleggingsmachtiging aan het MINAfonds (circa 59 miljoen euro aan beleidskredieten) en de verhoogde dotatie aan het MINAfonds (circa 69 miljoen euro aan betaalkredieten). Dit is voor de vastleggingsmachtiging in hoofdzaak het gevolg van de verhoogde werkingstoelage voor de drinkwatermaatschappijen (circa 38 miljoen euro), de bijkomende budgetten voor de verlenging van de aflopende beheersovereenkomsten met de landbouwers (plus 30 miljoen euro) en het effect van de besparingen.

De verhoogde dotatie is dan weer in grote lijnen het gevolg van de verhoogde werkingstoelage voor de drinkwatermaatschappijen (circa 38 miljoen euro), de (vanuit de dotatie bij te passen) dalende eigen inkomsten binnen het MINAfonds (plus 30 miljoen euro) en het effect van de besparingen.

De wijzigingen binnen het MINAfonds wordt verder besproken onder punt 1.3.

Binnen programma LC – Algemeen worden punctuele besparingen doorgevoerd bijvoorbeeld op onderzoeken en de eigen investeringskredieten van de verschillende entiteiten binnen het beleidsdomein.

Programma LD – Natuur, Bos en Groen

IB 2011 (in KEUR)	Krediet 1 ^e BC 2010	Krediet IB 2011
Beleidskredieten programma LD	20.083	18.852
Betalingskredieten programma LD	19.998	19.000

Naast de vermindering van de kredieten in het kader van de algemene besparingen worden een aantal kleinere herverdelingen binnen dit programma doorgevoerd, vooral voor betalingskredieten. Net zoals bij programma LC wordt eveneens in beperkte extra betaalkredieten voorzien.

1.3. Algemene toelichting MINAfonds 2011

1.3.1. *Ontvangsten*

De ontvangstenzijde van de begroting van het MINAfonds bestaat uit drie grote onderdelen, namelijk het overdragen saldo uit 2010, de eigen inkomsten en de dotatie vanuit de algemene uitgavenbegroting.

Het overgedragen saldo wordt constant gehouden ten opzichte van de raming bij begrotingscontrole 2010.

Wat betreft de eigen ontvangsten is er sprake van een significante daling met ongeveer 30 miljoen euro. Deze daling is volgens de minister niet onlogisch, want ze is in hoofdzaak het gevolg van het elimineren van een aantal inkomsten die in 2010 eenmalig werden ingeschreven. Zo kenden de ontvangsten uit de oppervlaktewater- en grondwaterheffingen in 2010 een eenmalige verhoging tengevolge een versnelde facturering. Het bijkomende eenmalige dividend van 3,5 miljoen euro dat in 2010 werd ingeschreven vanwege het aandeelhouderschap van de Vlaamse Milieuholding in Aquafin NV, wordt eveneens terug in mindering gebracht.

De verwachte inkomsten van de mestheffingen worden in 2011 ongeveer 5,3 miljoen euro lager ingeschat in vergelijking met de begrotingscontrole 2010. Deze regulerende inkomsten bestaan volgens de minister voornamelijk nog uit administratieve geldboetes, en niet meer uit de basisheffing, invoerheffing, superheffing mestverwerking en nutriëntengehalte.

De dotatie vanuit de algemene uitgavenbegroting stijgt met 69 miljoen euro tot bijna 267 miljoen euro. Deze MINA-dotatie vormt de sluitpost van de inkomstenzijde van het MINAfonds aangezien ze bestaat uit het verschil tussen het totaal aan betalingskredieten voorzien op het MINAfonds en de totale eigen ontvangsten van het MINAfonds (inclusief het overgedragen saldo). De verhoogde dotatie is dus in hoofdzaak het gevolg van de verhoogde werkingstoelage voor de drinkwatermaatschappijen (circa 38 miljoen euro) en de dalende eigen inkomsten binnen het MINAfonds (circa 30 miljoen euro).

1.3.2. *Uitgaven (belangrijke wijzigingen naast de lineaire besparingen)*

Partim OVAM

De middelen voor het Vlaams Bodemsaneringsfonds voor de Textielverzorging worden aangepast rekening houdend met de jaarlijkse verrekening. De subsidies voor de ondersteuning van de gemeenten betreffende afvalpreventie en selectieve inzameling worden beperkt tot 50.000 euro. De investeringssubsidies voor de gemeenten worden op niveau gehouden. In het kader van het samenwerkingsakkoord betreffende de preventie en het beheer van verpakkingsafval wordt een krediet van 2.990.000 euro ingeschreven.

Verder worden enkele bijkomende interne herverdelingen doorgevoerd, onder meer om in meer middelen te voorzien voor bodemsanering, en worden op een aantal basisallocaties bijkomende betalingskredieten ingeschreven in functie van de te verwachten facturen in 2011. Zo wordt er voor bodemonderzoeken in 768.000 extra betaalkredieten voorzien en op niveau van de OVAM-begroting wordt voor het bodembeschermingsfonds 2 miljoen euro aan betalingskredieten vrijgemaakt.

Partim VMM

Het beschikbare krediet bij de opmaak van de begroting 2011 voor de subsidies voor de aanleg van gemeentelijke rioleringen en de bouw van kleinschalige rioolwaterzuiverings-

installaties bedraagt 107.137.000 euro. In betaalkredieten stijgen deze rioleringsubsidies met 7.895.000 euro, onder meer door herverdelingen en door het toekennen van extra betaalkredieten (5 miljoen euro).

Partim VLM

In 2011 worden de bestaande contracten voor de beheersovereenkomsten met de landbouwers hernieuwd. Hiervoor wordt een bijkomend vastleggingskrediet van bijna 30 miljoen euro ingeschreven.

Een nieuw artikel wordt gecreëerd voor het vergoeden van grondeigenaars voor kapitaal schade in het kader van het grond- en pandenbeleid. Hiervoor wordt 1.450.000 euro aan beleids- en betaalkredieten ingeschreven. Voor het vergoeden van gebruikersschade bij bestemmingswijzigingen, overdrukken en erfdiensbaarheden tot openbaar nut wordt in 3.170.000 euro bijkomend krediet voorzien, wat het totale budget voor beide schadegevallen op 5 miljoen euro brengt.

Omdat het totaal voorziene beleidsbudget van 5 miljoen euro al was vastgelegd, worden de kredieten voorzien voor de aankoop van buffergebieden in Overdam terug op nul gezet.

Verder worden enkele interne herverdelingen doorgevoerd.

Partim Departement LNE

Naast de afgesproken lineaire besparingen wordt er voor 650.000 euro aan bijkomende punctuele besparingen doorgevoerd bij Tandem/Steunpunt Lokale Agenda 21 door het niet verlengen van de huidige overeenkomst, 200.000 euro op de overkoepelende subsidies aan de milieuverenigingen, 300.000 euro op het milieuprojectenfonds en 150.000 op de investeringskredieten voor de milieu-educatieve centra en de natuurtechnische milieubouw. Extra middelen worden vrijgemaakt ter versterking van de subsidies voor de uitvoering van landinrichtingsplannen.

De werkingstoelage aan de openbare waterdistributienetwerken wordt vastgelegd op 165.479.000 euro, wat circa 37,7 miljoen euro meer is dan in 2010.

Partim Agentschap voor Natuur en Bos

De wijzigingen binnen dit programma zijn volgens de minister hoofdzakelijk een gevolg van interne herverdelingen binnen ANB, onder meer herschikkingen in het kader van operationele effectiviteitswinsten binnen de aankoop- en onderhoudskredieten voor het patrimonium van ANB. Naast de afgesproken lineaire besparingen wordt er 100.000 euro bijkomend bespaard op de algemene werkingskosten. Er wordt geen dotatie aan het Ondersteunend Centrum ANB ingeschreven aangezien het OC de uitgaven kan financieren met eigen middelen. Er wordt 300.000 euro bespaard op infrastructuurwerken in aangekochte natuurgebieden. Voor het afbouwen van het encours bij ANB wordt in extra betaalkredieten voorzien.

1.4. Conclusie

In de onderstaande tabel wordt een vergelijking gemaakt tussen de beleidskredieten (inclusief machtiging aan het MINAfonds en variabele kredieten en exclusief de beleidsruimte die de verschillende entiteiten hebben door eigen inkomsten) bij begrotingsopmaak 2011 en de beleidskredieten bij de begrotingscontrole 2010.

Tabel: beleidskredieten (inclusief machtiging MINAfonds en variabele kredieten) in 1000 euro.

Programma	2010	2011
LA	93.762	93.009
LB	0	0
LC	622.508	680.261
LD	20.083	18.852
Totaal	736.353	792.122

De kredieten 2011 stijgen ten opzichte van 2010 met ongeveer 7,5 percent. De stijging kan volgens de minister voornamelijk worden verklaard door de extra kredieten voor de drinkwatermaatschappijen, de extra vastleggingskredieten in het kader van de beheersovereenkomsten met de landbouwers en de extra middelen voor gebruikersschade en kapitaalschade.

Inzake de betaalkredieten kunnen bijkomend de extra middelen voor de rioleringssubsidies worden vermeld en de bijkomende middelen voor het afbouwen van het encours bij het departement, ANB en de OVAM. De daling van de eigen ontvangsten van het MINAfonds heeft geen aanleiding gegeven tot gelijkaardige bijkomende besparingen op niveau van de uitgaven van het MINAfonds.

2. Beleidsbrief Leefmilieu en Natuur 2010-2011

De beleidsbrief is opgebouwd als een systematische opvolging van de operationele doelstellingen uit de beleidsnota. Ook de nummering van de operationele doelstellingen daaruit werd overgenomen. Telkens wordt ook expliciet in afzonderlijke kaders de link gelegd met de bijhorende projecten van Vlaanderen in Actie en de projecten uit het ontwerp MINA-plan 4, die daarop aansluiten. Dit moet toelaten om de consequente uitvoering van de beleidsnota op te volgen.

Het geheel wordt voorafgegaan door een hoofdstuk Beleidsvisie dat zich concentreert op de beleidseffecten. Waar mogelijk wordt informatie gegeven over trends en bereik van een aantal strategische doelstellingen uit de beleidsnota.

De minister wil ook de aandacht vestigen op het Milieujaarprogramma 2011 dat werd opgemaakt en ondertussen aan de commissie werd bezorgd. Het milieujaarprogramma bevat op compacte wijze een toelichting over de kerncijfers van de begroting leefmilieu en natuur en gaat dieper in op de realisatie van de (ontwerp)doelstellingen van het MINA-plan 4, dat nu na het openbaar onderzoek wordt gefinaliseerd.

2.1. Themabeleid

2.1.1. Klimaatbeleid

Inzake klimaatbeleid heeft de minister in het parlementaire jaar 2010-2011 twee grote doelstellingen.

In de eerste plaats zal ze, als voorzitter van de Europese Ministerraad Leefmilieu, tijdens de zestiende conferentie van de partijen (COP 16) in Cancun, ernaar streven dat een gebalanceerd pakket operationele beslissingen rond een aantal belangrijke aspecten van het toekomstige klimaatbeleid, zoals het systeem voor internationale rapportage en verificatie, milieutechnologie, adaptatie en de strijd tegen ontbossing, kan aangenomen worden. Dit pakket vormt een cruciale stap in de uitwerking van een globaal juridisch bindend akkoord voor na 2012.

Het is essentieel dat na de klimaattop van eind 2009 te Kopenhagen, die ondanks het politieke momentum en de intensieve voorbereidingen niet het verwachte resultaat heeft opgeleverd, er in Cancún reële stappen vooruit worden gezet. Gezien de internationale politieke context waarbij bijvoorbeeld grootmachten als de Verenigde Staten en China absoluut niet op dezelfde lijn zitten als de EU, blijft dat een immense uitdaging.

Een tweede uitdaging voor de minister is het verder operationaliseren van een degelijk Vlaams klimaatbeleid in uitvoering van Europese en internationale afspraken. Zo moet verder werk worden gemaakt van een verdeling van de Belgische doelstellingen in het kader van het zogenaamde energie- en klimaatpakket van de EU. De gesprekken hierover kunnen echter pas worden voortgezet zodra een nieuwe federale regering is gevormd. De beslissingen die in de schoot van de Nationale Klimaatcommissie hieromtrent moeten genomen worden, gaan immers ver buiten lopende zaken.

Om het Vlaamse klimaatbeleid verder te stroomlijnen is er volgens de minister nood aan een Vlaams klimaatbeleidsplan 2013-2020. Alle relevante actoren zullen bij de opmaak hiervan worden geraadpleegd.

De verdere uitbouw van het klimaatbeleid vraagt daarnaast dat de nodige mechanismen worden geoperationaliseerd. Zo wil de minister dat Vlaanderen flexibiliteitsmechanismen op een weloverwogen wijze inzet. Ondanks de forse inspanningen van verschillende sectoren is het op vandaag immers nog steeds onzeker of Vlaanderen enkel met interne maatregelen de reductiedoelstellingen kan halen.

Op Europees niveau is de implementatie van de herziene richtlijn Emissiehandel volop aan de gang. Zo zullen tegen einde 2010 de geharmoniseerde toewijzingsregels voor vaste installaties worden vastgesteld. Enerzijds moeten die doelstellingen voldoende ambitieus zijn om een daadwerkelijke impact op het klimaat te kunnen hebben. Anderzijds mogen ze de industrie, die in concurrentie staat met zowat de hele wereld, niet opzadelen met onredelijk hoge kosten. Met betrekking tot luchtvaartactiviteiten worden nog in 2010 de laatste regelgevende stappen gezet.

Samen met de Vlaamse minister bevoegd voor Energie zijn de voorbereidingen gestart om het auditconvenant en het benchmarkingconvenant vanaf 2013 te vervangen door een nieuw klimaatconvenant dat meer moet omvatten dan enkel energie-efficiëntie.

Ten slotte zijn de werkzaamheden gestart voor de opmaak van een beleidsdomeinoverschrijdend Vlaams adaptatieplan dat op klimaatverandering anticipeert. De gebeurtenissen van midden november 2010 waarbij op een paar dagen tijd evenveel neerslag valt als anders in een hele maand, zouden in de toekomst frequenter kunnen voorvallen. Het is volgens de minister essentieel dat Vlaanderen zich daarop voorbereidt.

2.1.2. Luchtbeleid

De emissieplafonds die werden vastgelegd om de verspreiding van luchtverontreiniging over lange afstand tegen te gaan, worden voor drie van de vier chemische stoffen gehaald. Het gaat over ammoniak, zwaveldioxide en vluchtige organische stoffen. Enkel voor NO_x of stikstofoxiden wordt het Belgische plafond niet gerespecteerd, voornamelijk ten gevolge van niet-stationaire bronnen. Voor stationaire bronnen zal wellicht in Vlaanderen, dankzij het gevoerde beleid, het plafond wel worden gerespecteerd.

De overschrijding is daarenboven in belangrijke mate gerelateerd aan het gebruik van de emissiefactoren voor transportmiddelen die door de Europese Commissie werden voorgesteld op het moment dat de plafonds werden vastgelegd. Deze geven immers een schromelijke onderschatting van de reële uitstoot van auto's en vrachtwagens. Dat alles neemt volgens de minister natuurlijk niet weg dat Vlaanderen moet voorbereid zijn op nog strik-

tere plafonds in de toekomst en dat het nodige voorbereidende werk daartoe moet worden opgestart.

Een belangrijke doelstelling van het luchtbeleid is om ervoor te zorgen dat normoverschrijdingen van de concentratie gevaarlijke stoffen in de lucht worden vermeden. Daartoe worden verdere maatregelen uitgewerkt naar het verkeer toe – verdere reductie van fijn stof- en NO_x-emissies – en wordt verder werk gemaakt van de aanpak van veelal relatief lokale fijnstofproblemen.

Een schone lucht vraagt echter dat milieuoverwegingen worden geïntegreerd in het mobiliteitsbeleid. Maatregelen die de Vlaamse Regering daartoe opzet zijn bijvoorbeeld, de aanpassing van de premiereregeling voor de half-open roetfilters, de invoering van een kilometerheffing voor vrachtwagens, de aanpassing van de BIV. In het Mobiliteitsplan Vlaanderen dat momenteel wordt uitgewerkt, zullen milieuaspecten worden geïntegreerd. De projecten die nu in verband met elektrisch rijden worden opgezet, kunnen eveneens een bijdrage leveren tot een schoner milieu.

Om te kunnen voldoen aan de Europese verplichtingen en om een nog beter beeld te krijgen van de reële luchtverontreiniging en de mogelijk impact op de volksgezondheid worden de luchtmeetnetten verder uitgebouwd. Daarbij zal ook aandacht gaan naar bijvoorbeeld de meting van ultrafijn stof en elementair koolstof.

2.1.3. Integraal waterbeleid

Een belangrijke stap die de minister wil zetten in het kader van het integraal waterbeleid is het vereenvoudigen van de planning en procedures van het integraal waterbeleid. De CIW heeft daartoe een voorstel uitgewerkt dat kwaliteitsvolle waterbeheerplannen ambieert met een verminderde planlast en een vereenvoudigde planningscyclus. In het voorstel wordt ook de samenstelling van de bekkenstructuren en de waterschappen geoptimaliseerd. Onder andere op basis van dit voorstel zal de minister in 2011 een ontwerp van decreet tot aanpassing van het decreet betreffende het integraal waterbeleid voorleggen aan de Vlaamse Regering.

Omdat een visie voor het waterbeleid volgens de minister moet zijn gebaseerd op een betere kennis over waterbeheer en moet kunnen rekenen op een breed draagvlak, is de CIW gestart met de voorbereidingen voor de uitbouw van een zoetwatersysteemkenniscentrum en de opzet van een nieuw meerjarenonderzoeksprogramma inzake zoet water. Dit zoetwatersysteemkenniscentrum zal gradueel worden uitgebouwd.

Een adequate planning op basis van een langetermijnvisie, die rekening houdt met de verwachte effecten van klimaatverandering op het watersysteem en met de maatschappelijke en economische ontwikkelingen, is nodig. In dit kader wordt gewerkt aan een financieringsplan op lange termijn, zodat een nauwkeuriger beeld ontstaat van de financiële inspanningen voor zowel de doelgroepen als de overheid.

Het inzetten van betere instrumenten moet leiden tot een verdere verbetering van de waterkwaliteit. Zo moet de ervaring die zal worden opgedaan met de implementatie van de maatregelen in de speerpuntgebieden, die werden vastgesteld bij de goedkeuring van de stroomgebiedbeheerplannen, ertoe leiden dat de waterbeheerplannen in de toekomst optimaal kunnen renderen. Er wordt verder werk gemaakt van een betere aanpak van incidentele waterverontreiniging. De permanentiewerking zou in de loop van 2011 van testfase naar routine moeten kunnen overgaan.

De maatregelen in het kader van het actieprogramma, dat wordt opgemaakt in uitvoering van de Europese Nitraatrichtlijn, dragen eveneens bij tot een verbetering van de waterkwaliteit (cf. infra, Mestbeleid).

Wat de uitvoering van de Europese richtlijn inzake stedelijk afvalwater betreft, zijn sinds begin 2010 alle projecten in het Vlaamse Gewest in uitvoering. Verder investeren in de uitbouw en de optimalisatie van de waterzuivering blijft volgens de minister evenwel nodig. De gebiedsdekkende uitvoeringsplannen zullen vastleggen welke rioolprojecten prioritair zijn en binnen welke termijn ze moeten worden uitgevoerd. Vanaf 2011 worden de resultaten van de ecologische en economische prioritering van de investeringsprojecten teruggekoppeld met de gemeenten en rioolbeheerders als basis voor deze uitvoeringsplannen.

Ook het Vlaamse Gewest zelf zal de komende jaren zijn inspanningen voortzetten. Zo wordt jaarlijks een budget van 100 miljoen euro uitgetrokken voor nieuwe bovengemeentelijke investeringsprojecten. Daarbovenop wordt in 50 miljoen euro extra voorzien om de uitvoering van reeds eerder opgedragen projecten te waarborgen. In het kader van het lokaal pact wordt 100 miljoen euro besteed. Het Vlaamse Gewest blijft verder de gemeenten financieel ondersteunen bij de uitbouw van het gemeentelijke stelsel. Voor 2010 en 2011 wordt ook daar telkens in meer dan 100 miljoen euro voorzien.

Om de transparantie van de geldstromen voor de waterzuivering te vergroten, werd een financieringsmodel ontwikkeld voor de gemeenten en wordt de werking van de bovengemeentelijke saneringsinfrastructuur bewaakt via de verdere uitwerking van het ecologische indicatorenkader en het introduceren van een economisch indicatorenkader.

Verder wil de minister blijvend werk maken van de verbetering van de ecologische toestand van de onbevaarbare waterlopen door een gepaste inrichting, ruiming en onderhoud.

Een belangrijke operationele doelstelling van het beleid van de minister is om de schade door overstromingen maximaal te voorkomen, en als dat niet mogelijk is, te beperken. Zo werd in 2010 gestart met de realisatie van een nieuw bewakings- en besturingssysteem op afstand voor de stuwen en pompgemalen op de waterlopen van eerste categorie. Daarnaast wordt gewerkt aan de verdere uitbouw van de overstromingsvoorspellers voor de onbevaarbare waterlopen.

Tenslotte maakt ook het kwalitatief en kwantitatief veilig stellen van watervoorraden en het garanderen van een voldoende aanbod aan drink- en proceswater deel uit van het integraal waterbeleid.

2.1.4. Afvalstoffen- en materialenbeleid

Een ontwerp-tekst voor de wijziging van het Afvalstoffendecreet in een Materialendecreet is opgemaakt. Een eerste principiële goedkeuring door de Vlaamse Regering zal in het najaar van 2010 kunnen gebeuren. De ontwerp-versie voor de wijziging van het Vlaams reglement inzake afvalvoorkoming en -beheer wordt in 2011 afgerond. Beide ontwerp-teksten staan in voor een correcte omzetting van de nieuwe kaderrichtlijn inzake afval en dragen bij tot een verruiming van het Vlaamse afvalbeleid naar een materialenbeleid.

Het beleid voor huishoudelijk afval wordt bestendig. Er wordt gestreefd naar een harmonisering van het inzamellandschap waarbij tegen 2011 de nodige instrumenten worden ingezet of bijgestuurd.

In samenwerking met het bedrijfsleven en de lokale besturen wordt in 2011 gewerkt aan een stimulerend kader voor optimale inzamelstructuren voor afvalstoffen van zelfstandigen en kmo's. Uitgangspunt daarbij is een maximale scheiding van recycleerbare afvalfracties aan de bron.

De niet te vermijden afvallekstromen worden maximaal naar de meest performante verwerkingsmethode gestuurd. De verschillende rondetafels in 2010 leidden volgens de minis-

ter tot een goed beeld over de verbrandingscapaciteit in Vlaanderen. Als eerste vervolgstap zal de definitie voor ‘stedelijk afval’ en de invulling van het zelfverzorgingsprincipe verder worden uitgeklaard. In 2011 wordt gewerkt aan een visie en een evaluatiekader voor het aftoetsen van de verbrandingscapaciteit.

Daarnaast blijft de minister inzetten op het maximaal stimuleren van eco-efficiënte productie en van milieuverantwoorde consumptie. Via integraal ketenbeheer wil de minister streven naar een maximale vermindering van de milieu-impact van productieprocessen en producten.

2.1.5. Beleid bodem en natuurlijke rijkdommen

Bodemsanering

Preventie van bodemverontreiniging is voor de minister cruciaal. De vlotte aanpak van schadegevallen door accidentele verontreinigingen wordt voortgezet. In 2011 wordt gestart met de uitwerking van een systeem voor het strikt handhaven van nieuwe bodemverontreiniging boven de bodemsaneringsnorm.

Daarnaast is het belangrijk dat (eventueel) verontreinigd vastgoed vlot kan worden overgedragen om een nog grotere druk op de open ruimte te voorkomen. Een investeerder moet de risico's verbonden aan een verontreiniging kunnen inschatten. Daarom worden bodemattesten zo snel mogelijk afgeleverd en gebeurt de dossierbehandeling bij overdracht van een risicoground zo efficiënt en klantvriendelijk mogelijk. In afwachting van een sanering van een historisch verontreinigde grond, moeten bouwprojecten mogelijk blijven en moet een bodemsanering zo goed mogelijk in bouwwerken worden geïntegreerd. In 2011 zullen voor elk opgestart ambtshalve dossier de integratiemogelijkheden worden onderzocht en, waar realistisch, benut.

Brownfields en andere verontreinigde terreinen worden verder efficiënt en krachtdadig aangepakt. In 2011 zal een verkennende oefening worden uitgevoerd voor een mogelijke samenwerking met overheidsactoren en actoren in de non-profitsector met het oog op de herontwikkeling van terreinen waarbij de bodemverontreiniging een belemmerende factor is.

Bodemaantasting

Om verdere bodemaantasting tegen te gaan, wil de minister gemeenten en landbouwers verder stimuleren om over te gaan tot erosiebestrijdingswerken en passende beheersmaatregelen. Streefdoel is dat tussen 2008 en 2014 de beleidsindicator voor de bodemerosiebestrijding verdubbelt op gemeentelijk niveau.

Het Vlaamse beleid richt zich verder ook op de problematiek van grondverschuivingen en organische stof. De gevoeligheidskaart voor grondverschuivingen die beschikbaar was voor de Vlaamse Ardennen werd uitgebreid met het Pajottenland en het West-Vlaamse Heuvelland. In 2011 zal worden onderzocht welke schade er de voorbije tien jaar gepaard ging met het optreden van grondverschuivingen in zuidelijk Oost- en West-Vlaanderen.

Het beleid inzake organische stof richt zich op het verhogen van kennis en bewustwording van deze problematiek bij de doelgroepen door verspreiding van de brochure ‘Organische stof: sleutel tot bodemvruchtbaarheid’ en het computerprogramma ‘Koolstofsimulator’.

Natuurlijke rijkdommen

Het beleid inzake oppervlaktedelfstoffen wordt geëvalueerd. Het proces met betrekking tot de evaluatie van de instrumenten van het delfstoffenbeleid en de link met het duur-

zaam materialenbeleid en het ruimtelijk beleid is gestart onder de vorm van een gemengde werkgroep van kabinetten en administraties. Deze werkgroep werkt in het najaar van 2010 aan oplossingen, inclusief mogelijke voorstellen tot wijziging van decreten en/of uitvoeringsbesluiten.

Met betrekking tot de grindwinning werd een Projectgrindwinningscomité opgericht bij besluit van de Vlaamse Regering. Op voorstel van dit comité zal de Vlaamse Regering de regels vastleggen met betrekking tot het voorbereiden, het uitvoeren en het opvolgen van grindwinningsprojecten. Het uitvoeringsbesluit dienaangaande wordt tegen eind 2010 verwacht.

Tot slot wordt de valorisatie van de diepe ondergrond geregeld. Zo wordt in uitvoeringsbesluiten voorzien voor enerzijds het opsporen en winnen van koolwaterstoffen en worden anderzijds de regels voor de opslag van koolstofdioxide vastgelegd.

2.1.6. *Biodiversiteitsbeleid*

Dit werkjaar wordt verder gewerkt aan de opmaak van de instandhoudingsdoelstellingen met het oog op de effectieve uitvoering tegen 2015 van het grootste deel van de maatregelen die nodig zijn om de instandhoudingsdoelstellingen te realiseren. In 2010 lag de nadruk vooral op het ontwikkelen van de doelen zelf. De gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen (G-IHD) werden vastgelegd. Deze vormen het kader voor de instandhoudingsdoelstellingen voor de verschillende speciale beschermingszones (S-IHD) die tegen eind 2012 worden vastgelegd voor habitat- en overlappende vogelrichtlijngebieden.

Verder bouwend op het overlegmodel tussen alle betrokken partners, wil Vlaanderen met de uitvoering van het Sigmaplan, het Zwinproject, het Grensmaasproject en ook met het project voor rivierherstel van de Leie, de natuurlijkheid, de beveiliging tegen overstromingen en de bevaarbaarheid van waterlopen laten samensporen.

Vlaanderen maakt de realisatie van kwaliteitsvolle natuur mogelijk door een jaarlijkse uitbreiding van 3000 ha aan gebieden onder effectief natuurbeheer. In 2011 zal voor de realisatie van kwaliteitsvolle natuur enerzijds worden ingezet op het opmaken van uitgebreide beheerplannen voor natuurgebieden, bossen en parken. Anderzijds wordt met het oog op het realiseren van kwaliteitsvolle natuur ook een gericht aankoopbeleid gevoerd. Bij het vaststellen van aankoopprojecten zal prioriteit worden gegeven aan het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen, het verder optimaliseren van de toegankelijkheid en het opzetten of verder realiseren van randstedelijke geïntegreerde projecten. Ook in 2011 zal 400 ha bijkomend als natuurreservaat worden erkend.

In 2011 zal de werking van het Soortenbesluit en het Wildschadebesluit worden geëvalueerd op efficiëntie en effectiviteit en waar nodig bijgestuurd. De eerste soortenbeschermingsprogramma's in uitvoering van het nieuwe Soortenbesluit worden opgemaakt, goedgekeurd en uitgevoerd, zonder aandacht te verliezen voor de lopende herstelmaatregelen.

Op vlak van de jacht wordt gewerkt aan de efficiëntie en effectiviteit van de regelgeving en de afstemming ervan met de belendende regelgeving.

Als eerste stap in de uitbouw van de bevoegdheden aangaande ziekten bij in het wild levende dieren, werd in 2010 een decretale basis voorbereid, waardoor het Vlaamse Gewest over een rechtsgrond zal beschikken.

Het instrumentarium met betrekking tot natuurbehoud en de versterking van biodiversiteit wordt geoptimaliseerd. Met het oog op het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen zal het beschikbare instrumentarium worden doorgelicht en waar nodig op punt

worden gesteld. Een project ter vereenvoudiging en optimalisatie van de subsidiestelsels wordt opgestart.

Het instrument van de passende beoordeling wordt geoperationaliseerd als toets bij vergunningsplichtige activiteiten in of met impact op speciale beschermingszones.

Er zal in eerste instantie sterk worden ingezet op het ter beschikking stellen van noodzakelijke informatie om de toetsing naar behoren te kunnen doen. Daarnaast zijn ondersteunende instrumenten in ontwikkeling.

De minister zal multifunctionele stads(rand)bossen realiseren en de zonevreemde bossen herbestemmen waar nuttig en mogelijk.

Het boscompensatiefonds zal worden geactiveerd via een projectoproep voor integrale bebossingsprojecten, waarbij de focus zal liggen op het ondersteunen van de realisatie van stadsrandbossen en het versterken van lokale bosuitbreidingsinitiatieven. De minister zal een voorstel doen om het uitvoeringsbesluit inzake compensatie van ontbossing en onthefing van het verbod tot ontbossing bij te stellen.

2.1.7. Beleid lokale leefkwaliteit

Hinder

In 2010 werden de tussentijdse geluidsactieplannen inzake weg- en spoorverkeerslawaaai goedgekeurd. Na verder overleg met het Agentschap Wegen en Verkeer, het Departement Mobiliteit en Openbare Werken en de NMBS-Holding zullen de actieplannen in 2011 met bijkomende maatregelen worden uitgebreid. Daarnaast zal specifieke aandacht aan de steden Antwerpen en Gent worden besteed.

Met betrekking tot de exploitatie van de luchthaven Brussels Airport streeft de minister naar de effectieve creatie van een stabiel juridisch kader voor de exploitatie zonder onaanvaardbare geluidshinder en gezondheidsimpact voor de omwonenden. De in het federale luchthavenplan voorziene exploitatiebeperkingen en vliegprocedures, vormen het referentiekader voor het uitwerken van een gewestelijk flankerend beleid dat onder meer vorm krijgt in uitvoering van de richtlijn Omgevingslawaaai.

De uitvoering van het visiedocument 'De weg naar een duurzaam geurbeleid' werd opgestart met de zogenaamde zachtere maatregelen, met name diverse codes van goede praktijk. In 2011 wordt gestart met de uitwerking van de code van goede praktijk geurbeheerplan (geurzorgsysteem). De minister maakt eveneens een omzendbrief op waarin alternatieve systemen voor beperking van de geurhinder bij bestaande veeteeltbedrijven worden beschreven. Deze vormen een leidraad bij het hervergunningen en in situaties waar sprake is van geurhinder.

In december 2009 werd op initiatief van de ministers bevoegd voor Volksgezondheid en Leefmilieu een rondetafelconferentie inzake gehoorschade bij evenementen georganiseerd. Tegen het festivalseizoen van 2011 zou nieuwe reglementering van kracht moeten zijn. De invoering zal met een informatiecampagne gepaard gaan.

Milieu en gezondheid

Inzake milieu en gezondheid zijn er drie prioritaire thema's: het beperken van de impact van verkeersgerelateerde milieuvervuiling op de menselijke gezondheid, het afstemmen van de milieumeetnetten en het omgaan met onzekere risico's.

In oktober 2010 werd een plan van aanpak afgerond om blootstelling aan en gezondheids-effecten van verkeersgerelateerde pollutanten te kwantificeren. De uitvoering ervan staat gepland voor 2011. De studie ‘Opmaak en uitvoeren van een draaiboek voor effectgerichte metingen’ wordt verder uitgevoerd en beëindigd tegen midden 2011. Het draaiboek biedt een leidraad om effectgericht te meten op reguliere basis en bij calamiteiten.

Tot slot worden concrete beleidsacties opgezet voor de gekende en nieuwe gebiedsgerichte knelpunten rond milieu en gezondheid in Vlaanderen. Dit gaat onder meer over zware metalen en de aanwezigheid van gechloreerde verbindingen in moedermelk. Het Steunpunt Milieu en Gezondheid levert daartoe beleidsonderbouwende informatie.

2.1.8. Mestbeleid

Volgens de minister wordt het nieuwe actieprogramma voor het verkrijgen van een derogatie voor de periode 2011-2014 een belangrijke uitdaging.

Met dit nieuwe mestactieprogramma wordt de effectiviteit en opvolging van het huidige mestbeleid nog verhoogd. De doelstellingen van de kaderrichtlijn Water vormen het uitgangspunt. De gekozen maatregelen in het actieprogramma moeten ervoor zorgen dat de nitraatconcentraties en fosforconcentraties in oppervlakte- en grondwater en in de bodem verder dalen.

De vernieuwde aanpak van de nitraatresidustaalnames maakt deel uit van het voorstel van actieprogramma dat momenteel wordt onderhandeld met de diensten van de Europese Commissie. Via deze aanpak kan volgens de minister flexibeler en gericht op probleemgebieden worden ingespeeld.

De individuele begeleiding van de landbouwers werd uitgebreid, onder andere in het kader van de opmaak van een bemestingsplan. Tevens voerde de Mestbank talrijke vrijwillige audits uit. In 2011 gaat extra aandacht naar de communicatie en begeleiding van de landbouwers om hen zo snel mogelijk vertrouwd te maken met de wijzigingen in het mestbeleid als gevolg van het nieuwe actieprogramma.

Mestverwerking blijft volgens de minister een belangrijke steunpilaar voor het mestbeleid. Ze draagt immers bij tot een beter nutriëntenevenwicht, een duurzame bodemkwaliteit en groene energie.

2.1.9. Beleid open ruimte

Voor de minister is het essentieel dat bij gebiedsontwikkeling naar meer synergie tussen de verschillende betrokken beleidsvelden wordt gestreefd.

Zowel via ruilverkaveling, landinrichting als natuurinrichting moet waar mogelijk invulling worden gegeven aan de ruimtelijke visies in het kader van de afbakening van de gebieden van de natuurlijke en de agrarische structuur en sommige afbakeningen van stedelijke gebieden.

De kwaliteitsverbetering van de open ruimte door gebiedsgerichte projecten wordt meetbaar. Daarom werd verder gewerkt aan een lijst van kwaliteitsambities per gebiedstype. Voor leefkwaliteit werd gewerkt aan een methodiek voor het opstellen van een leefkwaliteitsindex. Het opstellen van een visie rond omgevingskwaliteit, de kwaliteitsambities verder ontwikkelen en in de praktijk brengen en een methodiek ontwikkelen voor het realiseren van omgevingskwaliteit in gebiedsgerichte projecten zijn de eerste concrete acties. Landinrichting moet als belangrijke meerwaarde hebben dat de kwaliteit van de open ruimte wordt versterkt.

Door middel van een vernieuwd decreet op de landinrichting wil de minister een flexibel instrumentarium voor projecten in de open ruimte introduceren.

Daarnaast zal door het invoeren van nieuwe pakketten en de gebiedgerichte inzet ervan, de efficiëntie van het instrument beheerovereenkomsten gevoelig toenemen.

2.2. Slagkrachtige overheid

Het realiseren van al de vermelde doelstellingen is volgens de minister niet mogelijk wanneer de overheid niet slagkrachtig kan optreden.

In de eerste plaats moet het overheidsapparaat goed functioneren en daartoe worden verschillende initiatieven genomen. Zo zal in 2011 één e-voorkooploket worden ontwikkeld. De vergoedingenregeling inzake kapitaalschade en gebruikerscompensatie moet ook in 2011 op kruissnelheid zijn. De mestwetgeving moet worden vereenvoudigd en de digitale indiening van het Integraal Milieujarverslag moet worden geoptimaliseerd.

Een goede beleidsvoorbereiding en -evaluatie blijven nodig om het leefmilieubeleid in de juiste richting te sturen. De opzet van het MINA-plan 4 werd daartoe bijgesteld ten overstaan van eerdere milieu- en natuurbeleidsplannen. Dit kan volgens de minister enkel dankzij een goede onderbouwing die onder andere door de rapportering in het kader van MIRA en NARA wordt gegarandeerd.

Kern van de zaak blijft natuurlijk de beleidsuitvoering. De essentie is dat de verschillende decretale instrumenten die voorhanden zijn op de juiste manier worden uitgevoerd en dat een evaluatie van de werking ervan tot een eventuele tijdige bijsturing kan leiden.

Binnen het beleidsdomein Leefmilieu en Natuur zal in functie van efficiëntiewinsten de impact van subsidies op het leefmilieu worden geoptimaliseerd. Een ander element daartoe is ook het doelmatiger maken van partnerschappen.

Ten slotte wil de minister blijvend een sterke aandacht geven aan het internationale en Europese milieubeleid. De grote inspanningen die tot nu toe werden geleverd in het kader van het Europese voorzitterschap, hebben al tot mooie resultaten geleid. Zo was er de informele top in Gent waar de minister erin geslaagd is om duurzaam materialenbeleid hoog op de Europese agenda te krijgen en heeft de gezamenlijke aanpak van het voorzitterschap en de Europese Commissie ertoe geleid dat in Nagoya met betrekking tot het biodiversiteitsbeleid een akkoord kon worden gesloten.

II. BESPREKING

1. Uitgavenbegroting 2011

1.1. Vragen en opmerkingen van de leden

Voor de heer *Hermes Sanctorum* is het duidelijk dat het om een besparingsbegroting gaat. De besparingen op Tandem en SLA 21 zijn al aan bod gekomen in de plenaire vergadering van 10 oktober 2010 (*Hand. VI. Parl. 2010-11, nr. 7*). De besparingen op de milieusamenwerkingsovereenkomst met de gemeenten, een vermindering met 1.250.000 euro, zijn al besproken in de commissie (*Hand. VI. Parl. 2010-11, nr. C8*). Andere voorbeelden zijn de besparing op het fonds voor bodemsanering in de droogkuissector, een vermindering met 525.000 euro, en op de ondersteuning van diverse vormen van afvalpreventie, zoals demoplaatsen voor compostering en compostmeesters, een daling met 511.000 euro, die eigenlijk op een schrapping van het krediet neerkomt.

De heer Sanctorum meent dat het duidelijk is dat het milieubeleid een zeer drastische besparing moet ondergaan. Wat voor het lid niet duidelijk is, is het systeem dat de Vlaamse Regering hanteert bij het doorvoeren van de besparingen. In andere beleidsdomeinen worden de besparingen minder opgemerkt. Wat is het systeem achter de bezuinigingen inzake leefmilieu?

Mevrouw *Gweny De Vroe* ziet een lichte stijging van de Vlaamse begroting Leefmilieu 2011 in vergelijking met 2010. Toch haalt de begroting voor leefmilieu verre van het niveau van 2006 en 2007. De stijging wordt bijna volledig opgeslorpt door de bijkomende uitgaven voor de waterdistributiemaatschappijen en de uitgaven voor het rioleringsbeleid. De andere uitgavenposten blijven ongeveer stabiel, buiten een opmerkelijke stijging van de dotatie van het MINA-fonds. Er is een verdere daling voor de aankopen van natuur en bos door natuurverenigingen en de subsidies voor deze verenigingen. Het tempo van de bodemsanering blijft licht stijgen.

Mevrouw De Vroe concludeert dat de minister de lijn van haar voorganger voortzet, maar duidelijk de volledige extra beleidsruimte nodig heeft om tegemoet te komen aan de bijkomende kosten voor waterzuivering. Nieuwe initiatieven kan het lid niet terugvinden in de voorliggende begroting.

Ook de bepalingen in het programmadecreet zijn volgens het lid zeer technisch van aard en houden geen wijzigingen in van het gevoerde beleid.

De heer *Dirk Peeters* vraagt wat de impact is van de leefmilieubegroting op de tewerkstelling. Er zijn de lineaire besparingen, maar daarnaast ook de punctuele besparingen die ingrijpend kunnen zijn voor het beleid op het terrein, bijvoorbeeld wat de werking van de milieu- en natuurverenigingen betreft. De Vlaamse Regering heeft aangekondigd niet te willen besparen op de 'warme samenleving'. De warme samenleving zal volgens de heer Peeters op termijn moeten worden uitgebreid tot milieu en natuur wegens de pure noodzaak van een goed milieu- en natuurbeleid. Het lid ziet de besparingen dan ook niet graag gebeuren. Wat is het tewerkstellingseffect? Hoeveel jobs gaan er verloren?

De heer Peeters verwijst naar de conferentie in Nagoya in oktober 2010 waar een akkoord werd bereikt over een biodiversiteitsstrategie. In 2012 moet er een actieprogramma klaar zijn om aan het verlies van biodiversiteit te werken. In de kredieten voor 2011 ziet het lid geen spoor om daar werk van te maken. Hoe gaat de minister 2012 voorbereiden?

Het lid verwijst naar de wateroverlast in het weekend van 13 en 14 november 2010. Wat zijn de gevolgen van de aangekondigde maatregelen inzake het voorkomen van overstromingen voor de begroting 2011? Waar zijn die maatregelen terug te vinden in de begroting?

De heer Peeters vraagt verder hoe de besparing op de premies voor roetfilters te rijmen valt met de vermelding in de beleidsbrief dat er meer middelen voor moeten komen.

De heer *Bart Martens* merkt vooral veel besparingen op ten koste van projecten die worden opgezet met de lokale besturen. Tandem en SLA 21 kwamen al ter sprake, maar er zijn ook de vermindering van de projectsubsidies in het kader van de samenwerkingsovereenkomst met de gemeenten, de stopzetting van de ondersteuning van lokale besturen inzake hout met een FSC-label, de vermindering van 511.000 euro voor bijdragen aan de gemeenten voor compostmeesters, demoplantsen, herbruikbare bekken en dergelijke, en de vermindering van ondersteuning voor preventie en selectieve inzameling (diftar, sorteersstraatjes). Er is ook een daling van 2.727.000 euro van de investeringsbijdrage aan gemeenten voor riolering, individuele behandeling van afvalwater en dergelijke en dat op het moment dat de zoneringsplannen moeten worden uitgevoerd.

De heer Martens vraagt hoe die besparingen stroken met het engagement in het ontwerp van MINA-plan 4 om tot meer partnerschappen met de lokale besturen te komen.

Inzake het waterbeleid merkt de heer Martens op dat er een besparing is van 500.000 euro in de vastleggingskredieten en 258.000 euro in de ordonnanceringskredieten voor investeringsuitgaven in het operationeel maken van het watersysteem, dus voor de aanleg van pompstations, wachtbekkens en dergelijke. Er is ook een daling van 375.000 euro voor het operationeel beheer van watersystemen, dus voor het oeverherstel, de exploitatiekost van pompen, slibruiming en zovoort. Wat is de verklaring voor deze vermindering? Rekening houdend met de recente overstromingen is dit volgens het lid een merkwaardige daling.

Wat betreft de premies voor roetfilters, ziet de heer Martens dat de budgetten op peil blijven maar dat de interesse ervoor nog altijd zeer beperkt is. Uit het antwoord op schriftelijke vraag nr. 408 van 10 juni 2010 van de heer Sanctorum blijkt dat voor personenwagens in 2009 maar 66 premies werden aangevraagd en in 2010 tien premies. Hoe denkt de minister van deze maatregel een succes te maken? De heer Martens heeft de indruk dat er genoeg middelen in de begroting zijn ingeschreven maar vreest dat ze niet kunnen worden uitgegeven.

De heer Martens ziet een besparing van 398.000 euro bij de middelen voor de aankoop van natuurgebieden. In het regeerakkoord werd echter afgesproken dat er jaarlijks 3000 ha natuur extra in effectief beheer zou worden genomen. Zal de minister met deze besparingen de doelstellingen van het regeerakkoord nog kunnen realiseren?

Het materialenbeheer is volgens de heer Martens terecht een van de speerpunten van het beleid van de minister. Bij OVAM is er echter een vermindering van 433.000 euro op de post voor het beheer van afvalstoffen, sensibilisering, studies en onderzoek en de verzelfstandiging van Plan C (Vlaams Transitienetwerk Duurzaam Materialenbeheer).

1.2. Antwoord van de minister

Minister *Joke Schauvliege* ontkent dat alleen Leefmilieu en Natuur moet besparen in de voorliggende begroting. Elke minister van de Vlaamse Regering en elk beleidsdomein moeten evenveel inspanningen leveren. De lineaire besparingen, zoals de besparing van 5 percent op de facultatieve subsidies, van 2 percent op de gereguleerde subsidies en 10 percent op de communicatiebudgetten en consultancybudgetten, heeft de minister toegelicht. Die besparingen zijn voor alle departementen gelijk. Naast die lineaire besparingen moest de Vlaamse Regering nog 65 miljoen euro extra besparen. Dat bedrag werd verdeeld per beleidsdomein. Voor Leefmilieu en Natuur had deze oefening een extra besparing van 3,75 miljoen euro tot gevolg.

Dergelijke begrotingsmaatregel kan enkel worden bereikt door het maken van keuzes. De minister heeft bijvoorbeeld de keuze gemaakt om het aflopende project van Tandem/SLA 21 te beëindigen. Ze is immers van mening dat beter op projectmiddelen kan worden bespaard dan op structurele ondersteuning, waarop al lineaire besparingen worden doorgevoerd. Dergelijke keuze heeft inderdaad effect op mensen die tijdelijk in projecten zijn tewerkgesteld. Het is echter steeds duidelijk geweest dat het om tijdelijke projecten ging. De minister benadrukt dat het geen eenvoudige keuze was, maar dat het de enige logische keuze leek.

De minister is zich ervan bewust dat er effect zal zijn op de tijdelijke tewerkstelling, maar herhaalt dat er een moeilijke en onaangename keuze moest worden gemaakt, ook in andere beleidsdomeinen. Bij het sluiten van het regeerakkoord werd door de meerderheidspartijen wel overeengekomen om bij extra beleidsruimte in te zetten op Welzijn. Dat kan wellicht worden afgeleid uit een vergelijking van de begroting voor Leefmilieu en

Natuur met die van Welzijn, maar het is niet zo dat Leefmilieu meer bespaard dan andere beleidsdomeinen.

Dat de besparingen vooral ten koste van de lokale besturen gaan, wordt eveneens ontkend door de minister. Er werd voor gekozen om niet te besparen op de samenwerkingsovereenkomst zelf maar wel op projecten die daarin kaderen.

Inzake biodiversiteit benadrukt de minister dat het de bedoeling is de instandhoudingsdoelstellingen uit te voeren. Waar nodig werden door middel van interne herverdelingen extra budgetten gezocht. De minister geeft als voorbeeld de bijkomende middelen voor de verlenging van de aflopende beheersovereenkomsten met landbouwers.

Er is inderdaad bijna 500.000 euro punctueel bespaard op de aankoop van natuurgebieden en bijkomende investeringsuitgaven. Het globale budget voor de eigenlijke aankoop vermindert echter nauwelijks. De bedoeling is niet zozeer te besparen op de aankopen zelf maar wel op de infrastructuur die in natuurgebieden wordt gerealiseerd, bijvoorbeeld gebouwen die moeten worden gerenoveerd of nog moeten worden gebouwd.

De minister bevestigt dat de recente overstromingen vragen om inzake het waterbeleid bepaalde maatregelen te evalueren. Bij de opmaak van de begroting werd, net zoals voor de aankoop van natuurgebieden, gekozen om te besparen op bijkomende maatregelen. Zo wordt bijvoorbeeld bespaard op de relatief dure aanleg van vismigratietrappen, maar niet op de aanleg van wachtbekkens. Prioriteit moet volgens de minister onder meer gaan naar de aanleg van wachtbekkens op de meest kritieke plaatsen.

De minister laat verder opmerken dat in 2009 de budgetten voor waterbeleid substantieel werden verhoogd. Dat moet in rekening worden gebracht bij het vergelijken.

De hogere dotatie aan de drinkwaterbedrijven is een gevolg van de beslissing die eerder werd genomen tot verkoop van gronden van de VMM aan de nv Aquafin.

Er wordt nog steeds weinig gebruik gemaakt van de premies voor roetfilters ondanks de verhoging ervan. Midden november 2010 start nog een grote informatiecampagne om mensen aan te moedigen roetfilters te plaatsen. Ook de garagehouders zullen worden gesensibiliseerd. Het budget blijft op ongeveer gelijke hoogte, op een kleine vermindering na. Indien de maatregel in 2011 een succes blijkt, zal de minister daaruit conclusies trekken bij de begrotingscontrole.

Replieken

De heer *Bart Martens* meent dat de informatiecampagne over roetfilters zeker nodig is. Maar volgens het lid moet ook worden gekeken naar andere maatregelen in combinatie met het aanmoedigingsbeleid inzake roetfilters, zoals de hervorming van de belasting op inverkeerstelling en de jaarlijkse verkeersbelasting op basis van milieuparameters. Op die manier worden niet alleen positieve maatregelen genomen om roetfilters te plaatsen, maar kunnen vervuilende wagens, zonder retrofitfilter, jaarlijks ook meer worden belast. Ook indien het wegvignet er komt, kan een onderscheid worden gemaakt tussen wagens zonder en met roetfilters, vooral nu hogere premies worden toegekend.

De heer Martens verwijst ook naar de hogere dotatie aan de drinkwaterbedrijven (38 miljoen euro). Het Rekenhof maakt opmerkingen over de voorafbetalingen die daartoe gebeuren. Blijf dit systeem van voorafbetalingen gehandhaafd?

De *minister* antwoordt dat het de bedoeling is de BIV af te stemmen op ecologische criteria, los van de introductie van het wegvignet. Daarbij moet echter ook met sociale factoren rekening worden gehouden en dat wordt nu voorbereid.

Namens de minister wordt eraan toegevoegd dat de dotatie aan de drinkwaterbedrijven wordt verhoogd voor de verkoop van gronden van de VMM aan de nv Aquafin. Aquafin zal dit financieren en doorrekenen aan de drinkwatermaatschappijen. De verhoging is ook te verklaren door het verlengen van de afbetalingstermijn voor de drinkwatermaatschappijen, van 15 jaar naar 30 jaar. Het budgettaire voordeel voor de oude projecten wordt elk jaar kleiner in vergelijking met het jaar waarin de maatregel werd uitgevoerd.

2. Beleidsbrief Leefmilieu en Natuur

2.1. Vragen en opmerkingen van de leden

2.1.1. Algemene opmerkingen – opbouw en gebruik indicatoren

De heer *Hermes Sanctorum* verwijst naar zijn eerdere kritiek op de beleidsnota van de minister (*Parl. St. Vl. Parl. 2009-10, nr. 193/6*). Aangezien de beleidsbrief verder bouwt op de beleidsnota, blijft dezelfde kritiek gelden.

Het lid beoordeelt het wel positief dat de minister in de beleidsbrief bij elke strategische doelstelling een tabel met indicatoren (MINA 3+, ontwerp MINA 4 en Trend of Status) heeft opgenomen. De heer Sanctorum vraagt zich wel af op welke basis de afweging inzake positieve of negatieve trends werd gemaakt. De meeste trends zijn positief (+) of aangeduid met +/- . De trend is voor geen enkele doelstelling negatief. Op pagina 7 bijvoorbeeld is de trend inzake emissie van dioxines aangeduid met een +/- , terwijl de doelstellingen niet worden gehaald. De emissies van dioxines schommelen sinds 2002 rond 43 g TEQ/jaar; het doel in MINA-plan 3+ bedraagt 40 g TEQ/jaar in 2010.

Een gelijkaardige opmerking geldt voor de emissie van polycyclische aromatische koolwaterstoffen. De trend is +/- maar recente cijfers wijzen op een toename. Voor de emissie van zware metalen wordt geen trend weergegeven. Ook andere trends worden als + of +/- geïnterpreteerd zonder duidelijke basis.

Mevrouw *Tine Eerlingen* stelt dat duidelijk is dat op een aantal punten nog heel wat werk aan de winkel is wat het milieubeleid betreft. Daartegenover staat toch dat de minister in de beleidsbrief talrijke doelstellingen en maatregelen vooropstelt die in 2011 zouden worden gerealiseerd.

Mevrouw Eerlingen heeft wel een aantal vragen bij de ondersteunende cijfers en de timing van een aantal maatregelen. Het opnemen van indicatoren in de beleidsbrief is nuttig en overzichtelijk. De trend +/- ziet het lid als een vergelijking met de laatste jaren en niet als een indicatie dat de doelstellingen werden gehaald. Over de emissies van dioxines en zware metalen schrijft de minister dat voor arseen, chroom, kwik en lood in 2006 al meer dan 75 percent van de in het MINA-plan 3+ vooropgestelde reductie was gerealiseerd. Betekent dit dat de meest recente cijfers dateren van 2006? In de andere tabellen duiken ook steeds andere jaartallen op, waardoor niet altijd duidelijk is op welke basis kan worden vergeleken.

Mevrouw *Tinne Rombouts* dankt de minister voor de correcte indiening en opbouw van de beleidsbrief. Een beleidsbrief moet de beleidsprioriteiten voor het komende werkjaar weergeven. Het is belangrijk dat het een toegankelijk en leesbaar document is, niet alleen voor de volksvertegenwoordigers maar ook voor alle geïnteresseerde burgers en belanghebbenden. Het is positief dat de opbouw van de beleidsnota wordt gevolgd en dat de minister bij elke strategische doelstelling de trends weergeeft aan de hand van indicatoren.

Mevrouw Rombouts verwijst naar de tussenkomst van de heer Martens over de plannen en procedures in het integraal waterbeleid (cf. infra). Er zijn inderdaad talrijke plannen in het milieubeleid, vaak opgelegd bij decreet. Er moet worden vermeden dat er teveel tijd en

energie gaat naar het opstellen van plannen. Belangrijker is dat er actie wordt ondernomen. De vermindering van de planlast moet een aandachtspunt zijn.

2.1.2. *Klimaatbeleid*

De heer *Hermes Sanctorum* stelt vragen bij de doelstellingen inzake klimaatbeleid en de flexibiliteitsmechanismen. De emissiekredietbehoefte in de periode 2008-2012 wordt in het Voortgangsrapport 2009 geschat op 6,143 Mton CO₂-e. Het gaat volgens het lid om een oudere raming. Wanneer wordt een evaluatie en actualisatie gemaakt? De constructie is redelijk ingewikkeld met een tussenkomst van de Participatiemaatschappij Vlaanderen. Heeft de minister ook een idee van wat de kostprijs hiervan voor het Vlaamse Gewest zal zijn?

Tegen 2012 zal een Vlaams adaptiebeleid inzake klimaatverandering worden opgesteld. Dat betekent dat pas in 2012 met de uitvoering van maatregelen zou worden gestart. Gelet op de recente overstromingen, vraagt het lid of er niet vroeger een plan moet worden voorgelegd.

De heer *Bart Martens* meent dat er inzake klimaatbeleid nog veel moet gebeuren wat de interne lastenverdeling tussen de gewesten en de federale overheid betreft. Het lid hoopt dat het deze keer sneller gaat dan bij de verdeling van de Kyoto-reductiedoelstelling. De EU heeft toen met 15 lidstaten zes maanden nodig gehad om de reductiedoelstelling van 8 procent tussen de lidstaten te verdelen. België heeft er zes jaar over gedaan om de Belgische doelstelling van 7,5 procent intern te verdelen. De heer Martens meent dat er snel duidelijkheid moet zijn over het aandeel van het Vlaamse Gewest in het realiseren van de doelstellingen. Wordt er nog over gediscuteerd in de Nationale Klimaatconferentie? Zijn er al afspraken gemaakt, bijvoorbeeld over de verdeling van de opbrengsten van de veiling van emissierechten? Wat is de visie van de minister over de besteding van de opbrengst van de veiling? Zal de opbrengst gaan naar ondersteuning van hernieuwbare energie en energiebesparing of naar de ondersteuning van de maatregelen die ontwikkelingslanden moeten nemen? Het lid verwijst in dit verband naar zijn vraag om uitleg over de uitvoering van de fast start financing in uitvoering van het Kopenhagenakkoord en het engagement van België als lidstaat (*Hand. Vl. Parl. 2010-11, nr. C56*).

2.1.3. *Luchtbeleid*

Mevrouw *Gwenny De Vroe* heeft vragen bij de hervorming van de BIV (operationele doelstelling 13). Waarom wordt de hervorming toch gebaseerd op de CO₂-uitstoot en de euro-norm en wordt het Vlaamse systeem van de ecoscore niet gehanteerd?

Wat gaat de minister nog meer doen om de introductie van elektrische voertuigen te bespoedigen dan enkel het aantal oplaadpunten verhogen?

De minister vermeldt in het thema luchtbeleid ook dat Vlaanderen zal streven naar haalbare emissieplafonds en een evenwichtige verdeling van de inspanningen tussen de EU-lidstaten in het kader van de NEC-doelstellingen. Mevrouw De Vroe vraagt wat de minister precies verstaat onder haalbare emissieplafonds en een evenwichtige verdeling.

Volgens de minister zijn de normen voor PM_{2,5} haalbaar. Mevrouw De Vroe vraagt waarop de minister zich baseert om dit te beweren. Volgens welke normen zal de omzetting in Vlaanderen gebeuren?

De heer *Hermes Sanctorum* stelt vast dat inzake fijn stof in 2008 en 2009 in negen meetstations, of in 24 procent van de meetplaatsen in Vlaanderen, gedurende meer dan 35 dagen een overschrijding van de norm voor fijn stof werd gemeten. Wat zal de minister daar-

aan doen? De minister heeft in haar toelichting al verwezen naar de premieregeling voor roetfilters en naar de hervorming van de BIV. Worden bijkomende maatregelen genomen?

De minister stelt ook nieuwe bijkomende maatregelen voorop voor het respecteren van het plafond voor de uitstoot van NO_x, maar het is volgens de heer Sanctorum niet duidelijk wat precies zal worden ondernomen.

2.1.4. *Integraal waterbeleid*

Mevrouw *Gweny De Vroe* leest dat de minister in 2011 een aanpassing plant van het decreet betreffende het integraal waterbeleid, evenals een modernisering van de polders en wateringen. Worden deze plannen, gelet op de recente overstromingen, versneld of worden ze nog aangepast? Wat is de timing? Zijn de budgetten die aan de VMM worden toegekend voor het beheer van watersystemen voldoende en worden ze nuttig besteed? Zal hierover onderzoek gebeuren of een evaluatie plaatsvinden?

De minister wil de subsidieregeling voor gemeentelijke rioleringen herzien. Mevrouw De Vroe vraagt in welke zin de minister het systeem wil herzien.

In 2011 zou eindelijk de reguleringsinstantie voor de drinkwaterproductie operationeel worden. De huidige prijszetting en de kostenterugwinning zullen nog maar eens in kaart worden gebracht. Mevrouw De Vroe vraagt wanneer de minister concrete maatregelen denkt te nemen om de discrepanties in de prijszetting weg te werken.

De heer *Hermes Sanctorum* verwijst naar een passage in de beleidsbrief waarin de minister letterlijk schrijft dat in 2008 het aandeel Vlaamse oppervlaktewaterlichamen in goede toestand zo goed als nul percent bedroeg. Geen enkel Vlaams oppervlaktewaterlichaam verkeerde in goede ecologische toestand. En even verder staat dat op 24,5 percent van de locaties de individuele norm of de norm voor de som van de bestrijdingsmiddelen is overschreden. Dit lijkt de heer Sanctorum zeer verontrustend. De minister lijkt dit vast te stellen als een milieuboekhouder, zonder aan te geven wat de verdere aanpak zal zijn.

De minister kondigt ook aan in de loop van 2011 met een voorstel te zullen komen om de bestaande heffingsregeling voor de verontreiniging van oppervlaktewater bij te sturen. Het is voor het lid niet duidelijk in welke richting dit voorstel zal gaan.

Mevrouw *Tine Eerlingen* informeert naar de uitvoering van de Europese richtlijn Stedelijk Afvalwater. De minister meldt dat sinds begin 2010 alle projecten in het Vlaamse Gewest in uitvoering zijn. Zijn er dan geen projecten meer in aanbesteding?

De heer *Bart Martens* deelt de mening van de minister dat een vereenvoudiging van de planning en de procedures van het integraal waterbeleid nodig is, gelet op de veelheid aan plannen (waterbeleidsnota, stroomgebiedbeheerplannen, bekkenbeheerplannen, deelbekkenbeheerplannen). In het regeerakkoord wordt ook verwezen naar een vereenvoudiging van de instellingen die met waterbeheer bezig zijn. De recente watersnood heeft opnieuw aangetoond dat het landschap zeer versnipperd is. Zo zijn er drie bevoegdheidsniveaus voor het beheer van de onbevaarbare waterlopen (Vlaams Gewest, provincies en gemeenten), wat ook in tegenstrijd is met het principe van de twee bestuurslagen per beleidsmaterie in het groenboek Interne Staatshervorming. Wil de minister daar ook werk van maken wat betreft het beheer van waterlopen? Wordt deze rationalisering meegenomen in de geplande wijziging in 2011 van het decreet betreffende het integraal waterbeleid?

Er zijn ook twee instanties bevoegd voor waterpeilbeheersing en het voorspellen van overstromingen: de Vlaamse Milieumaatschappij (onbevaarbare waterlopen), onder de bevoegdheid van de minister van Leefmilieu en Natuur, en het Hydrologisch Informatiecentrum (bevaarbare waterlopen) onder de bevoegdheid van de minister van Mobiliteit en

Openbare Werken. De indeling in bevaarbaar en onbevaarbaar is bovendien achterhaald voor een aantal waterlopen. Ook voor de burger is niet altijd duidelijk op welke website hij terecht kan voor informatie.

Ook mevrouw *Tinne Rombouts* verwijst naar het voornemen om de plannen en procedures in het integraal waterbeleid te vereenvoudigen. Het integraal waterbeleid is volgens het lid een log instrument, niet alleen wat de plannen en procedures maar ook wat de structuren betreft. Hoeveel volksvertegenwoordigers kennen zelf de inhoud van al die opgelegde plannen? Wie in Vlaanderen heeft nog een volledig overzicht over de inhoud van alle plannen? Het aangekondigde debat, waarbij ook rekening moet worden gehouden met de impact van de planlast, is dan ook meer dan noodzakelijk.

Vereenvoudiging mag niet betekenen dat er minder aandacht gaat naar inspraak en samenwerking. De bevoegdheidsverdeling kan inderdaad worden herbekeken, maar het water stroomt daar waar de mensen leven. Lokale inspraak en betrokkenheid is dan ook belangrijk.

Mevrouw Rombouts vraagt of een landbouweffectenrapport werd opgemaakt voor de speerpuntgebieden die werden afgebakend bij het opstellen van de stroomgebiedbeheerplannen. Of zal dit nog gebeuren? In het kader van de vereenvoudiging moet de vraag worden gesteld wanneer dergelijk effectenrapport het best wordt gevraagd.

De minister wil de wetgeving op de polders en wateringen vernieuwen. Deze besturen zijn al enkele jaren bezig met het versterken van hun werking en expertise op het vlak van waterbeleid en hebben mensen die lokaal kunnen worden ingezet.

Operationele doelstelling 22 gaat over de verbetering van de ecologische toestand van de onbevaarbare waterlopen door inrichting, ruiming en onderhoud. Mevrouw Rombouts wijst op het belang van de drie elementen van het beleid. Ruiming is volgens het lid een sleutelement van het waterbeleid. De kostprijs is erg hoog, maar het is en blijft volgens het lid een eerste middel om ruimte voor water te creëren. Grachten, beken en waterlopen hebben de functie water op te vangen. Ruimte voor water wordt vaak eerst horizontaal gezocht, en niet verticaal. Onderschrijft de minister de noden van ruiming en zal daarop worden ingezet?

Mevrouw Rombouts vraagt of de minister intussen een raming heeft van de totale kostprijs van het integraal waterbeleid. De betaalbaarheid en de haalbaarheid van het integraal waterbeleid is altijd een aandachtspunt geweest voor de CD&V-fractie. Bij de evaluatie en de aanpassing van het decreet moet dit een bezorgdheid blijven. Er zijn middelen nodig, en gelet op de schaarste daarvan, moeten er soms keuzes worden gemaakt. Wat is de visie van de minister daarover?

Het subsidiebesluit grijswater werd uitgebreid naar de landbouwsector. In 2010 konden de eerste subsidieprojecten voor landbouwbedrijven worden ingediend. Kan de minister al een eerste beoordeling geven van de reacties op de uitbreiding van het besluit en van de ingediende projecten?

2.1.5. *Afvalstoffen- en materialenbeleid*

Mevrouw *Gweny De Vroe* leest dat er in 2011 een stimulerend kader voor optimale inzamelstructuren voor bedrijfsafval zal worden uitgewerkt, met als uitgangspunt dezelfde sorteerregels als gezinnen (operationele doelstelling 26). De horeca krijgt prioriteit. Dit onderwerp werd al meermaals besproken in de commissie. Is het de bedoeling van de minister om elk jaar een bepaalde sector aan te pakken? Wanneer voorziet de minister een concretisering in het globale beleid voor bedrijfsafval?

Volgens mevrouw *Tine Eerlingen* is in het afvalstoffen- en materialenbeleid een bijkomende inspanning nodig, maar de minister stelt ook initiatieven voorop. Het uitbreiden van de producentenverantwoordelijkheid is volgens het lid een interessante piste. De producenten staan immers aan de bron van de productie van verpakkingsmateriaal en van toekomstige afvalproducten.

De heer *Hermes Sanctorum* verwijst naar het eerdere debat en de hoorzitting in de commissie over de capaciteit voor afvalverbranding (*Parl. St. VI. Parl. 2009-10, nr. 419/1*). Een jaar later is er nog steeds geen duidelijkheid daarover. De beleidsbrief verwijst naar het overleg en de rondetafels die in 2010 werden georganiseerd maar bevat geen concrete maatregelen. Kan de minister daar meer toelichting over geven?

Ook heer *Bart Martens* merkt op dat de minister in operationele doelstelling 27 naar het nieuwe afwegingskader voor vergunningen voor verbrandingsinstallaties verwijst. Wanneer kan de commissie het ontwerp tot omwerking van het Afvalstoffendecreet tot een Materialendecreet verwachten? De Europese kaderrichtlijn Afval moest tegen eind 2010 worden omgezet. De rondetafels zouden, althans volgens de informatie van het lid, wel enigszins tot wat meer consensus tussen de actoren hebben geleid. Bij de eerdere hoorzitting in de commissie lagen de standpunten van de Federatie van Bedrijven voor Milieubeheer en Interafval over het zelfvoorzieningsprincipe en het openen van de grenzen nog ver uit elkaar. Kan de minister daar meer duidelijkheid over verschaffen? Dit is belangrijk voor de diverse initiatieven die in behandeling zijn of worden gepland, zoals de vierde roosteroven van Indaver, de plannen van Bionerga en Recover Energy, de aanvraag van Isvag voor een verlenging van de vergunning. Dit terwijl uit de hoorzitting bleek dat er voldoende capaciteit is voor de verbranding van huishoudelijk afval. Wat zijn de perspectieven en wanneer kan de commissie meer duidelijkheid krijgen?

2.1.6. *Beleid bodem en natuurlijke rijkdommen*

Bodem

Mevrouw *Gweny De Vroe* stelt vast dat de minister met de stelling schermt dat de uitbouw van een Vlaams stookolietankfonds mogelijk is indien een Belgisch fonds verder uitblijft (operationele doelstelling 39). Kan de minister op de medewerking van de sector rekenen? Hoe ver staan de onderhandelingen met de federale overheid en de andere gewesten? Wanneer valt de definitieve beslissing?

De heer *Bart Martens* verwijst naar de bespreking van eerdere beleidsbrieven. Elk jaar wordt herhaald dat indien er geen gezamenlijke aanpak met de andere gewesten en de federale overheid komt, het plan B – het Vlaams stookolietankfonds – zal worden uitgewerkt. Dat staat ook in het regeerakkoord. Op korte termijn valt er in de huidige omstandigheden geen doorbraak te verwachten op federaal niveau. Wordt het geen tijd om effectief het plan B te starten? Vele gezinnen worden geconfronteerd met zware saneringskosten voor lekkende stookolietanks. De verzekering komt doorgaans niet tussen, wat tot schrijnende toestanden leidt.

De heer *Martens* vraagt ook aandacht voor de problematiek van de onderwaterbodems. De recente overstromingen zullen de vraag om meer slib te ruimen opnieuw doen toenemen en de verontreinigde bodems zouden niet alleen om hydrologische maar ook om milieuhygiënische redenen moeten worden gesaneerd. Het lid verwijst naar rivieren zoals de Laak en de Winterbeek. OVAM heeft voor vele waterlopen al oriënterende en beschrijvende bodemonderzoeken uitgevoerd. Probleem is dat de waterloopbeheerder wel de saneringsplichtige maar niet de saneringsaansprakelijke is. De saneringsaansprakelijkheid zal in bepaalde gevallen wel kunnen worden verhaald op de historische vervuiler, via een convenant of een juridische procedure. Maar er is een vorm van startgeld nodig om de sanering te kunnen aanvatten. Zal de minister daar werk van maken?

De bodemsaneringssector stelt volgens de heer Martens dat er minder opdrachten voor ambtshalve sanering zijn. De sanering van onderwaterbodems zou deze Vlaamse speerpuntbedrijven aan het werk kunnen houden en zou ook een stijging van de toekomstige kosten door de verdere verspreiding van de verontreiniging helpen vermijden.

Natuurlijke rijkdommen

De heer *Hermes Sanctorum* stelt dat de minister in operationele doelstelling 52 vermeldt dat het beleid inzake oppervlaktedelfstoffen zal worden geëvalueerd. Verwijst de minister naar de vijfjaarlijkse evaluatie die werd vastgelegd? Of komt er toch een versnelde evaluatie naar aanleiding van de discussie over duurzaam materialenbeheer en de ontginning van oppervlaktedelfstoffen in kwetsbare gebieden?

Mevrouw *Tinne Rombouts* meent dat ook inzake oppervlaktedelfstoffen nood is aan een betere afstemming van de plannen. De minister doet inspanningen en zoekt naar oplossingen om de procedures te versnellen. Het lid vraagt de minister aandacht te blijven hebben voor inspraak.

Een concrete vraag is of er een onderscheid wordt gemaakt tussen oppervlaktedelfstoffen. Mevrouw Rombouts stelt vast dat er voor diverse delfstoffen eerst een oppervlaktedelfstoffenplan wordt opgemaakt vooraleer ruimtelijke uitvoeringsplannen worden goedgekeurd en met het ontginnen wordt gestart. De provincie Antwerpen maakt echter een RUP op dat zandontginning in de Kempense Meren mogelijk maakt zonder dat er een bijzonder oppervlaktedelfstoffenplan werd opgemaakt.

Diepe ondergrond

De heer *Bart Martens* verwijst naar het werkbezoek van de commissie aan de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek op 2 juli 2010. VITO heeft de geschikte geologische formaties voor geothermische toepassingen in kaart gebracht en start zelf een proefproject op de Balmatt-site. Indien geothermie beloftevol blijkt te zijn, moeten op een bepaald ogenblik wel regels worden uitgevaardigd over aan wie de diepe ondergrond toekomt, wie een aanvraag kan indienen en een vergunning kan krijgen. Meerdere projecten in dezelfde regio kunnen elkaars rendabiliteit ondergraven. Hetzelfde geldt voor aquifers die worden gebruikt voor warmteopslag in de zomer of warmtewinning in de winter. Er is nood aan een regelgevend kader om op een eerlijke manier toegang te verlenen tot de diepe ondergrond.

Mevrouw *Tinne Rombouts* sluit zich aan bij de opmerkingen van de heer Martens. Enkele jaren geleden werd een opening gecreëerd voor hernieuwbare energie uit windmolens. Vandaag is er op het terrein vaak chaos door de vele vergunningsaanvragen voor windturbines. Indien zich nieuwe vormen van duurzame energie zoals geothermie aandienen, moet tijdig worden gezorgd voor een eerlijke behandeling van de aanvragen en voorwaarden voor een veilige exploitatie.

2.1.7. Biodiversiteitsbeleid

Mevrouw *Gweny De Vroe* leest in de beleidsbrief dat het ANB de eigen bossen onder FSC-label zal brengen. Het lid verwijst naar een eerdere discussie in de commissie over het PEFC-label (*Hand.* VI. Parl. 2009-10, nr. C75). De minister heeft daarbij gesteld dat dit label gelijkwaardig is aan het FSC-label. Waarom vermeldt de minister dan enkel het FSC-label in haar beleidsbrief?

De minister vermeldt in de beleidsbrief ook de activering van het boscompensatiefonds. Mevrouw De Vroe beoordeelt de aanwending van het fonds voor de aanleg van stadsbossen positief. Op welke manier zal dit gebeuren en over welk budget gaat het?

De minister plant in 2011 ook een evaluatie van de instrumentenmix inzake natuur- en bosbeleid. De beschikbare instrumenten zullen worden doorgelicht en waar nodig op punt gesteld. Het is voor het lid na de begrotingsbespreking duidelijk dat de milieuverenigingen minder middelen gaan krijgen. Impliceert dit dat de minister hun rol als beherende en aankopende instantie wil herzien?

Mevrouw *Tinne Rombouts* verwijst naar operationele doelstelling 56 inzake het biodiversiteitsbeleid. De minister schrijft dat bij de uitvoering van het Sigmoplan voor 2011 de grote uitdaging ligt in het tijdig verwerven van voldoende grond en de praktische organisatie daarvan. Deze verwerving moet volgens de minister samensporen met de timing van het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan en de opstart van de omvormingscontracten met de landbouwers. Een bezorgdheid van mevrouw Rombouts inzake het tijdig verwerven van voldoende grond is de financiële middelen en instrumenten en het flankerend beleid ter zake.

Het instrument passende beoordeling wordt geoperationaliseerd als toets bij vergunningsplichtige activiteiten in of met impact op speciale beschermingszones. Voor mevrouw Rombouts is het positief dat er een kader komt omdat vandaag de passende beoordeling op verschillende wijzen wordt ingevuld en uitgevoerd. De opbouw van dossiers is bijvoorbeeld erg uiteenlopend.

Mevrouw Rombouts verwijst naar de tussenkomst van mevrouw De Vroe over ANB dat de eigen bossen onder FSC-label brengt. De beleidsbrief vermeldt ook dat ANB er tegelijk voor zorgt dat andere boseigenaars op eenvoudige wijze hun bossen kunnen laten certificeren. Het is voor het lid positief dat ANB boseigenaars wil sensibiliseren voor duurzaam bosbeheer. Wijst ANB de eigenaars op het bestaan van verschillende labels?

Het lid beoordeelt het positief dat de minister van Leefmilieu bij de doelstelling inzake multifunctionele stadsrandbossen ook de link legt naar het jeugdbeleid. Voor het creëren van speelmogelijkheden voor de jeugd, wordt volgens de minister via een gecoördineerde aanpak op het niveau van de gemeenten een groen speelweefsel gepland. Worden hiervoor projectmiddelen vrijgemaakt en kunnen de gemeenten projectvoorstellen indienen?

De heer *Bart Martens* is tevreden met het voornemen van de minister om het boscompensatiefonds aan te wenden voor projecten van lokale besturen. De minister zei eerder in antwoord op een vraag om uitleg (*Hand. VI. Parl. 2010-11, nr. C23*) dat er in het najaar van 2010 nog een oproep zou worden gelanceerd. Vele lokale besturen hebben ambities ter zake en zouden graag projectvoorstellen indienen.

De heer *Hermes Sanctorum* verwijst naar de vermindering van de ondersteuning van regionale landschappen vanuit Onroerend Erfgoed. De minister van Leefmilieu wil verder inzetten op de regionale landschappen in het kader van het natuurbeleid. Komt er dan in de toekomst een compensatie van Leefmilieu voor de vermindering van de ondersteuning?

De heer *Stefaan Sintobin* verwijst naar de vragen om uitleg en de hoorzittingen over jacht en de bestrijding van diersoorten (*Hand. VI. Parl. 2010-11, nr. C65 en Parl. St. VI. Parl. 2010-11, nr. 814/1*). In beleidsbrief vermeldt de minister dat wordt gewerkt aan de efficiëntie en de effectiviteit van de jachtregelgeving en de afstemming ervan met andere regelgeving. Het lid herhaalt zijn eerdere vraag over de timing. Wanneer zal de jachtwetgeving worden aangepast?

2.1.8. *Beleid lokale leefkwaliteit*

Mevrouw *Gweny De Vroe* leest dat de minister aankondigt dat tegen het volgende festivalseizoen de nieuwe regeling voor gehoorschade door muziek van kracht moet worden. Er komt een informatiecampagne. Maar welke normen zal de minister precies hanteren?

Het lid verwijst naar de resolutie over het flankerend beleid inzake straling (*Parl. St.* VI. Parl. 2009-10, nr. 715/4). In de beleidsbrief vindt mevrouw De Vroe niets terug over het gevaagde onderzoek naar de langtermijneffecten op de gezondheid van niet-ioniserende stralingen.

Mevrouw *Tine Eerlingen* verwijst naar operationele doelstelling 71. Na verder overleg zullen in 2011 de geluidsactieplannen inzake weg- en spoorverkeerslawaaai met bijkomende maatregelen worden uitgebreid. Wordt die uitbreiding in het voorjaar of in het najaar van 2011 gepland?

Inzake voorkoming van gehoorschade en -geluidsoverlast zijn in 2010 een aantal werkgroepen opgericht die een voorstel van reglementering en flankerende maatregelen moeten neerleggen. Wat is de precieze stand van zaken?

Ook mevrouw *Tinne Rombouts* vraagt naar de stand van zaken van de aanpak van gehoorschade en overlast door muziek en legt daarbij ook de link naar het jeugdbeleid. Is er al een resultaat van de rondetafels? Het is een moeilijke discussie geweest, maar het lid hoopt dat er nu resultaat kan worden geboekt.

2.1.9. Mestbeleid

Mevrouw *Gweny De Vroe* vraagt hoe ver de onderhandelingen met de Europese Commissie over het nieuwe mestactieprogramma staan? Zullen de bemestingsnormen bijkomend worden verstrengd?

De mestverwerking zal verder worden uitgebouwd als steunpilaar voor het mestbeleid. Dat zal volgens mevrouw De Vroe alleen mogelijk zijn indien de sector over voldoende financiële draagkracht beschikt. Die kan worden verhoogd door uitbreiding van vergunningen toe te staan mits volledige verwerking. Overweegt de minister dit?

De heer *Stefaan Sintobin* sluit zich aan bij de vraag van mevrouw De Vroe naar de stand van zaken van het nieuwe mestactieprogramma. Volgens de informatie van het lid verlopen de onderhandelingen met de Europese Commissie niet erg vlot. Ook volgens de Boerenbond gaan de onderhandelingen de verkeerde richting uit. De heer Sintobin verwijst naar zijn eerdere interpellatie over het nieuwe actieplan (*Hand.* VI. Parl. 2010-11, nr. C23). Daarbij werd gesteld dat het hele technische debat niet in de commissie kon worden gevoerd. De kernvraag is echter of de minister instemt met een verstrenging van het mestbeleid op vraag van de Europese Commissie.

De heer Sintobin heeft geen probleem met de stelling dat mestverwerking als een belangrijke steunpilaar voor het mestbeleid moet worden gezien. Een aanvraag tot vergunning van een mestverwerkingsbedrijf stuit echter onmiddellijk op bezwaren van een lokaal actiecomité. Vaak leidt dit tot het niet toekennen of vernietigen van de vergunning en vaak heeft dit ook te maken met de ruimtelijke inplanting. Volgens het lid zijn actiecomités dikwijls verkeerd ingelicht over de impact van de mestverwerking op de ruimtelijke ordening, de geurhinder en dergelijke. Ook wat dit betreft zou meer informatie kunnen worden gegeven.

De minister zegt verder te werken aan een doorbraak voor mestafzet naar Wallonië, maar dat is volgens de heer Sintobin een open deur intrappen. Het dossier sleept al vele jaren aan en is al herhaaldelijk in de commissie besproken. Hoe denkt de minister dit nu te kunnen realiseren?

Het stemt mevrouw *Tinne Rombouts* tevreden dat de minister in de toelichting verwijst naar de vrijwillige audits die door de Mestbank werden uitgevoerd. De Mestbank kreeg in het Mestdecreet ook duidelijk de opdracht van het Vlaams Parlement om audits uit

te voeren. Het lid wil de sensibiliserende en begeleidende rol van de Mestbank blijven benadrukken. Uit de resultaten die zijn geboekt sinds de inwerkingtreding van het nieuwe Mestdecreet blijkt volgens het lid dat sensibiliseren en samenwerking cruciale elementen zijn.

De heer *Bart Martens* verwijst naar het eerdere antwoord van de minister dat in 2010 de doelstelling inzake ammoniakreductie zal worden gehaald. De plafonds van de Europese NEC-richtlijn zullen echter de volgende jaren worden aangescherpt. Komt er een lager emissieplafond voor ammoniak? Welke gevolgen zal dit hebben voor het nieuwe mestactiepogramma? Er is vandaag in de mogelijkheid voorzien voor uitbreiding mits bewezen mestverwerking. De veestapel blijkt voorlopig licht te dalen. Een mogelijke toekomstige uitbreiding van de veestapel kan echter tot een verhoging van de ammoniakuitstoot leiden en tot een conflict met de Europese luchtkwaliteitsdoelstellingen.

2.1.10. Beleid open ruimte

Voor mevrouw *Tinne Rombouts* is het kwaliteitsvol invullen van de open ruimte belangrijk. Het verrast het lid dat in de titel van operationele doelstelling 91 – “Bij gebiedsontwikkeling wordt gestreefd naar meer synergie tussen de betrokken beleidsvelden Leefmilieu, Plattelandsontwikkeling, Natuur, Water, Mobiliteit en Ruimtelijke Ordening, Onroerend Erfgoed, en de omgevingkwaliteit” – niet wordt verwezen naar de landbouwsector, de grootste ruimtegebruiker. Omdat verder ook over ruilverkaveling wordt gesproken, veronderstelt het lid dat ook aan de landbouw werd gedacht. Gaat het om een vergetelheid? Het is een belangrijke bezorgdheid van het lid dat ook de landbouwsector wordt betrokken.

Op basis van een tevredenheidsbevraging in 2008, werd volgens de minister in 2010 een verbeterd voorstel geformuleerd voor een nieuwe bevraging naar de tevredenheid over de output van ruilverkavelings-, landinrichtings-, natuurinrichtings- en plattelandsprojecten. Wie wordt bevraagd in deze enquête? Het zou te betreuren zijn indien de landbouwers daarbij worden vergeten.

Het budget voor ruilverkaveling wordt in de uitgavenbegroting 2011 verlaagd, dat van landinrichting wordt verhoogd. De minister kondigt ook een vernieuwd decreet op de landinrichting aan. Deze projecten bieden volgens mevrouw Rombouts zeker mogelijkheden om in te zetten op een kwaliteitsverbetering. Maar elk instrument heeft zijn invalshoek en zijn ontstaansgeschiedenis. Op welke manier verhouden ruilverkaveling, landinrichting en natuurontwikkeling zich tot elkaar? Welke richting wil de minister uitgaan met deze instrumenten?

Mevrouw Rombouts leest in de beleidsbrief ook dat in het gebied van de Liereman wordt onderzocht of natuurinrichting nuttig is. Het lid verwijst naar het overleg tussen de betrokken actoren en het kabinet van de minister. Het is een project waarbij zowel landbouw als natuur en bosbouw zijn betrokken. Er zijn ook verschillende eigenaars bij betrokken. Mevrouw Rombouts vraagt om voor elke beslissing terug te koppelen naar het lokale overleg. Overleg, inspraak en betrokkenheid zijn essentieel voor het welslagen van het project.

2.1.11. Slagkrachtige overheid

Mevrouw *Gweny De Vroe* stelt vast dat de minister een meer sturend vergunningenbeleid en een vlottere toepassing van de MER-regelgeving aankondigt. Cruciaal is echter de doorlooptijd om een vergunning te krijgen. Nu is die door de vele noodzakelijke adviezen en de daaraan verbonden termijnen volgens het lid tergend lang. Denkt de minister bij de hervorming aan een mogelijke inkorting van de termijnen? Of welke andere maatregelen overweegt de minister?

De heer *Hermes Sanctorum* leest in operationele doelstelling 131 inzake duurzame overheidsopdrachten dat het beleidsdomein LNE 13 productgroepen heeft geïdentificeerd waar quick-wins kunnen worden gerealiseerd. Over welke productgroepen gaat het precies?

2.2. Antwoord van de minister

2.2.1. Algemeen

Minister *Joke Schauvliege* dankt de commissieleden voor de sterke inhoudelijke inbreng bij de bespreking van de beleidsbrief.

Ze antwoordt eerst op de algemene vragen over de trends en de indicatoren. De trend beschrijft voor een bepaalde indicator of de cijfers de voorbije jaren in goed of slechte zin evolueren. De trend staat los van het vooropgestelde doel (en het daarbij horende doelbereik), beide moeten dan ook los van elkaar worden beoordeeld. Zoals in de beleidsbrief wordt aangegeven, wordt een procentuele verandering per jaar omgezet in beoordelingsklassen. +/- betekent dat er geen duidelijke trend is of dat de trend tussen -1 percent en +1 percent ligt: de trend is onbeduidend.

Voor de emissie van dioxines is de trend +/- omdat de cijfers al sinds ongeveer 2002 schommelen rond 43 g TEQ/jaar.

Voor de concentratie van zware metalen in fijn stof zijn voor de huidige berekeningswijze slechts drie meetjaren beschikbaar. Intussen zijn ook de cijfers voor 2009 voorhanden. Vandaar dat trendberekening voorlopig onmogelijk is.

De beoordeling van de trend wordt volgens de minister zo objectief mogelijk uitgevoerd en dit geldt ook voor het doelbereik. Zoals vermeld in de inleiding van de beleidsbrief, gaat het om een selectie van indicatoren. Die selectie is gebeurd om een stand van zaken te geven van de strategische doelstellingen die een kwantificeerbaar doel inhouden. Een volledig overzicht van de doelstellingen en indicatoren is opgenomen in het Milieujaarprogramma 2011, dat deel uitmaakt van de toelichting bij de begroting.

De minister zegt dat steeds met de meest recente cijfers wordt gewerkt. Dat maakt het moeilijk om over verschillende indicatoren uniformiteit in de jaartallen te krijgen. Cijfers worden via verschillende manieren en kanalen verzameld waardoor het meest recente cijfer niet voor elke indicator van hetzelfde jaar is. Voor een beperkt aantal indicatoren loopt de data-inzameling niet altijd vlot en daarom zijn er voor die indicatoren weinig recente cijfers. De emissie van zware metalen is een van de indicatoren met weinig recente cijfers. Maar ondertussen zijn wel de recentere cijfers van 2008 beschikbaar. De doelstelling is nu ook voor Pb gehaald.

De minister stelt verder de bezorgdheid van mevrouw Rombouts over de planlast te delen. Plannen maakt het wel mogelijk om duidelijkheid te scheppen en een plan van aanpak vast te leggen. De minister verwijst verder naar de schriftelijke vraag nr. 27 van mevrouw Rombouts over dit onderwerp, waarop het antwoord op korte termijn beschikbaar zal zijn.

2.2.2. Klimaatbeleid

Emissiekredietbehoefte

De *minister* antwoordt eerst op de vraag van de heer Sanctorum over de emissiekredietbehoefte. Jaarlijks wordt een herinschatting gemaakt van de krediet- en budgetbehoefte in de jaarlijkse voortgangsrapporten van het Vlaams Klimaatbeleidsplan 2006-2012 en in de

jaarlijkse rapportering over de verwerving van Kyoto-eenheden door het Vlaamse Gewest (www.lne.be/themas/klimaatverandering).

De omvang van de emissiekredietbehoefte zal worden beoordeeld van zodra bijkomende accurate prognoses beschikbaar zijn. Dit zal in januari 2011 het geval zijn. Op dit ogenblik is het nog niet duidelijk welke de impact van de economische crisis op het broeikasgasuitstoot is en heerst er nog onzekerheid omtrent het internationaal juridisch kader voor de periode na 2012.

De heer *Hermes Sanctorum* vraagt hoeveel het Vlaamse Gewest in de periode 2012 uiteindelijk zal betalen voor de emissiekredieten. Het laatste voortgangsrapport gaat over 2009. Uiteindelijk zal de Vlaamse overheid de PMV moeten terug betalen.

De *minister* antwoordt dat het nieuwe voortgangsrapport 2010 midden 2011 beschikbaar zal zijn. Er wordt geschat dat de Vlaamse overheid wellicht voor enkele tientallen miljoenen euro emissiekredieten zal moeten aankopen. Er is nog geen exacte raming beschikbaar.

Adaptatieplan en overstromingen

De minister deelt de bezorgdheid van de heer Sanctorum over een snelle ontwikkeling en implementatie van het adaptatieplan. Ze verwijst naar de conferentie 'Adaptation to the changing climate: time to intensify efforts', die ze op 23 en 24 november 2010 organiseerde in het kader van het Belgische voorzitterschap van de EU. De problematiek staat ook op Europees niveau op de agenda en de minister hoopt ter zake vorderingen te kunnen maken op de Europese Ministerraad Leefmilieu in december 2010.

Wat de aanpak en de planning van het beleid inzake overstromingen betreft, heeft de minister in het actualiteitsdebat in de plenaire vergadering van 17 november 2010 al verwezen naar de acties uit de bekkenbeheerplannen. Vlaanderen pakt overstromingen integraal aan. Meer dan 350 acties focussen op het terugdringen van de veiligheidsrisico's bij wateroverlast, en tegelijkertijd op het voorkomen of beperken van watertekort. De acties bedoeld om de afvoer van water te verzekeren met het oog op een verhoging van de veiligheid hebben volgens ramingen een financiële impact van 197 miljoen euro. De acties die focussen op het terugdringen van risico's bij wateroverlast, en tegelijkertijd het voorkomen of beperken van watertekort, onder meer de acties die meer ruimte voor water creëren, worden geraamd op 154 miljoen euro. In uitvoering van de Europese Overstromingsrichtlijn worden overstromingsrisicobeheerplannen een integraal onderdeel van de volgende generatie stroomgebiedbeheerplannen.

Wat het adaptatieplan zelf betreft, is het de bedoeling van de minister dat dit integraal deel zal uitmaken van het algemene Vlaams Klimaatbeleidplan voor de periode 2013-2020. Accuraatheid en omzichtigheid zullen daarom dit plan begeleiden. De diensten van de minister hebben, in samenwerking met de andere regio's en de federale overheid, al een eerste overzicht gegeven van het adaptatiegebeuren in België door middel van de binnenkort beschikbare Nationale Adaptatiestrategie. Maar er is ook al gestart met de opmaak van het Vlaams adaptatieplan. Ook de andere beleidsdomeinen zullen, voor wat betreft hun bevoegdheden, de nodige inspanningen moeten doen. De opbouw en ontwikkeling van de deelplannen moet nog vaak vanuit de basis worden ontwikkeld. Dit vraagt tijd en organisatie op alle niveaus.

Maar omdat adaptatie het dagelijkse leven beïnvloedt, kan en wordt er nu al gewerkt aan de adaptatie aan de klimaatveranderingen.

Interne lastenverdeling

De heer Martens stelde vragen over de interne lastenverdeling. De minister antwoordt dat in april 2010 een administratieve werkgroep van de Nationale Klimaatcommissie een analyse heeft afgerond van een aantal pistes en verdelingsopties binnen België voor de diverse onderdelen van het Europese energie- en klimaatpakket. Elementen die in deze discussie aan bod komen zijn:

- de broeikasgasreductiedoelstelling voor de sectoren die niet onder het Europese emissiehandelssysteem vallen, de zogenaamde non-ETS sectoren;
- de verdeling van de doelstellingen inzake hernieuwbare energie;
- verdeling van de opbrengsten uit veiling van emissierechten.

Vervolgens werden de politieke besprekingen over de interne Belgische lastenverdeling opgestart. Als gevolg van de federale verkiezingen van 13 juni 2010 liepen deze gesprekken echter vertraging op. De minister hoopt de onderhandelingen snel te kunnen hervatten na de vorming van een federale regering. De discussie over de besteding van de veilingopbrengsten vormt een essentieel onderdeel van deze besprekingen. Dit zal verder uitgediept worden bij de opmaak van een nieuw Vlaams Klimaatplan voor de periode 2013-2020.

2.2.1. Luchtbeleid

Hervorming BIV

De *minister* antwoordt op de vraag van mevrouw De Vroe over de hervorming van de BIV. Er zijn volgens de minister twee redenen waarom werd afgestapt van het gebruik van de ecoscore als basis voor de verkeersbelastingen. De Vlaamse Regering hecht veel belang aan overleg en Febiac blijft gekant tegen het gebruik van dit instrument omdat de ecoscore afwijkt van de gangbare Europese normen. Een tweede, doorslaggevend element is dat de kwaliteit van de data van de Dienst voor Inschrijving van Voertuigen onvoldoende is om voor elk voertuig de individuele homologatie-emissies (nodig voor de berekening van ecoscore) te gebruiken. Aan een verbetering van de DIV-data wordt gewerkt in samenwerking met de bevoegde dienst uit Nederland. Om de hervorming van de BIV niet verder te vertragen, werd geopteerd om voor de tweede beste oplossing te kiezen. Met de euronorm, waarbij een onderscheid wordt gemaakt tussen benzine en diesel en de aanwezigheid van een roetfilter voor euro 4-wagens, en met de individuele CO₂-emissies wordt ecoscore zo dicht mogelijk benaderd.

Dit betekent overigens niet dat wordt afgestapt van ecoscore als beleidsinstrument. Ecoscore blijft in gebruik als instrument voor het aankoopbeleid van de Vlaamse en lokale overheden, voor informatie aan de burger en als indicator voor opvolging van de evolutie van het wagenpark.

Wat betreft elektrische voertuigen wordt er een Masterplan elektrisch rijden uitgewerkt. Dit wordt gecoördineerd door LNE, onder meer in uitvoering van het MINA-plan 4 en de ViA-doorbraak 'Groen en dynamisch stedengewest'. Hiervoor zal de minister samenwerken met haar collega's van de Vlaamse Regering. Het Masterplan zal immers beleidsdomeinoverschrijdend zijn. Zowel fiscaliteit, innovatie, onderzoek en ontwikkeling, nieuwe mobiliteitsvormen, energievoorziening, communicatie en de voorbeeldfunctie van de overheid zullen aan bod komen.

Emissieplafonds

In antwoord op de vraag over haalbare emissieplafonds, stelt de minister dat ze bij het aangaan van nieuwe internationale engagementen enerzijds ambitieus wil zijn maar anderzijds toch ook voorzichtig. Het gaat immers om internationale verplichtingen die worden aangeaan. Engagementen in het kader van het verdrag over grensoverschrijdende

luchtverontreiniging komen allicht in een latere fase ook in de Europese NEC-richtlijn terecht en kunnen tot boetes en imagoverlies aanleiding geven als ze achteraf niet kunnen worden waargemaakt. De minister meent dat er een grondige analyse moet worden gemaakt van de nieuwe plafonds die de internationale instanties voorstellen en dat moet worden nagegaan wat de reductiemogelijkheden zijn voor elk van de betrokken sectoren in Vlaanderen. Op basis daarvan moet worden beslist welke reducties voor Vlaanderen in een ambitieuze aanpak haalbaar zullen zijn. De internationale instanties doen hun voorstellen tot emissieplafonds voor de verschillende landen op basis van het GAINS-model, een geïntegreerd beleidsondersteunend model dat wordt beheerd door het Oostenrijkse International Institute for Applied Systems Analysis. Dit model berekent de meest kostenefficiënte oplossing voor het bereiken van de vooropgestelde doelstellingen, alsook de kosten die aan deze oplossing zijn verbonden.

De minister zal de resultaten van dit model nauwgezet laten bestuderen en erop toezien dat de voorgestelde oplossingen technisch en economisch haalbaar zijn en dat de kosten voor België, zowel absoluut als in percentage van het bnp, niet onevenredig groot zijn in vergelijking met de andere lidstaten. Omdat het Vlaamse Gewest in het centrum van het dichtstbevolkte en meest geïndustrialiseerde deel van Europa ligt, geeft het model immers vaak aan dat België in een Europese context verder zou moeten gaan dan andere landen. De minister wil daar in zekere mate rekening mee houden maar het moet allemaal technisch en economisch haalbaar blijven.

In het GAINS-model worden veronderstellingen gemaakt betreffende de inzet van mogelijke emissiereductiemaatregelen. Vlaanderen zal er bij de technische voorbereidingen van de nieuwe internationale verbintenissen daarom voor pleiten om geen maatregelen door te rekenen:

- waarvan de technische haalbaarheid onzeker is;
- waarvan de kosteneffectiviteit niet aanvaardbaar is (indien de marginale kost van de te nemen maatregelen aanzienlijk hoger ligt dan de kosten voor de maatregelen in de andere lidstaten);
- die slechts voor enkele lidstaten worden doorgerekend, maar in praktijk enkel kunnen worden bereikt door internationale regels waarvoor er op dit moment nog geen garanties zijn dat ze zullen worden ingevoerd op het Europese niveau.

Teneinde geen concurrentiële nadelen te ondervinden, moeten de inspanningen die door de verschillende lidstaten moeten worden gedaan zo veel mogelijk in balans zijn. Vlaanderen pleit in die zin dan ook voor zo veel mogelijk communautair beleid.

Fijn stof

Mevrouw De Vroe informeerde ook naar haalbaarheid van de normen voor $PM_{2,5}$. De minister antwoordt dat de stelling in de beleidsbrief is gebaseerd op de vaststelling dat de metingen van $PM_{2,5}$ in het meetnet van de VMM de laatste jaren geen overschrijdingen vertonen van de toekomstige grenswaarden (voor 2015). Er wordt nog in extra meetposten op straatniveau voorzien voor $PM_{2,5}$ wat mogelijk een aantal hogere meetwaarden zal geven, maar verwacht wordt dat deze niet in die mate zullen zijn dat de toekomstige grenswaarden worden overschreden. De evolutie van de emissies is bovendien dalend en de maatregelen inzake PM_{10} en, in het kader van de NEC-richtlijn voor de pollutanten SO_2 , NO_x , NH_3 en VOS, bestendigen deze dalende evolutie. De grootste knelpunten blijven bestaan met het behalen van de dagnormen van PM_{10} . Het is zeer goed mogelijk dat er in het kader van de onderhandelingen voor nieuwe emissieplafonds binnen het protocol van Göteborg (over SO_2 , NO_x , NH_3 en VOS) ook emissieplafonds voor $PM_{2,5}$ komen. Op basis hiervan zullen er extra maatregelen worden uitgewerkt.

De heer Sanctorum informeerde naar de andere maatregelen ter verbetering van de luchtkwaliteit. Naast de premieregeling en de hervorming van de BIV zullen de kilometerhef-

ving voor vrachtwagens en de hervorming van de jaarlijkse verkeersbelastingen een rol spelen. Verkeersmaatregelen moeten worden genomen, maar volgens de minister dragen ze niet echt veel bij tot de reductie van de totale massa fijn stof. Ze zijn wel belangrijk om de allerfijnste deeltjes, waarvoor elementair koolstof of EC een maat is, te verminderen. Momenteel loopt er een studie waarbij de impact van verkeersmaatregelen op PM, EC en NO₂ wordt bekeken. Uit de voorlopige resultaten blijkt duidelijk dat zowel inspanningen nodig zijn om het park versneld milieuvriendelijker te maken, als maatregelen die ingrijpen op de verkeersintensiteit.

Daarnaast wordt bekeken hoe de PM-emissies van enkele industriële hotspotzones verder kunnen worden verminderd. In het ViA-sleutelproject 46-4 ligt de nadruk op het verder uitvoeren van het actieplan voor de haven van Antwerpen en het opstellen en uitvoeren van een bijkomend, tweede actieplan voor de haven van Gent. De stad Gent heeft haar luchtkwaliteitsplan goedgekeurd en in Antwerpen is het in fase van goedkeuring.

NO_x-bronnen

De heer Sanctorum vroeg naar de bijkomende maatregelen voor niet-stationaire NO_x-bronnen. De maatregelen die momenteel worden uitgewerkt, zijn volgens de minister de kilometerheffing voor vrachtwagens, waarbij het tarief zal variëren volgens de euronorm van de vrachtwagen, de hervorming van de BIV en jaarlijkse verkeersbelastingen waarmee enerzijds de oudere dieselwagens versneld uit het park worden gehaald en anderzijds de euro 6 -ieselwagens (met lager NO_x-uitstoot) versneld worden ingevoerd. Daarnaast moet een lopende studie de nodige maatregelen om de NO₂-normen te halen in kaart brengen. Uit de voorlopige resultaten is duidelijk dat zowel inspanningen nodig zijn om het park versneld milieuvriendelijker te maken, als maatregelen die ingrijpen op de verkeersintensiteit en de blootstelling. Deze maatregelen zullen ook de NO_x-uitstoot verminderen.

2.2.2. Integraal waterbeleid

Subsidiebesluit

De minister antwoordt op de vraag van mevrouw De Vroe dat de aanpassingen aan het subsidiebesluit onder meer als doelstelling hebben om de uitbouw van de aanleg van de gemeentelijke riolen verder te versnellen. Hiertoe wordt bekeken hoe de procedure kan worden vereenvoudigd en worden de subsidiepercentages afgestemd op de in VLAREM II vastgelegde regels inzake de scheiding van afvalwater en hemelwater en zullen de termijnen voor de uitvoering van het project nauwkeuriger worden opgevolgd.

Toestand waterlopen

Zoals de heer Sanctorum opmerkt, is de ecologische toestand van de Vlaamse watersystemen niet zo best. Toch moet deze beoordeling enigszins worden genuanceerd. In de Europees gehanteerde benadering ('one out, all out') is de totale kwaliteitsbeoordeling slecht indien één kwaliteitselement slecht is. Dit geeft een vrij negatief beeld van de toestand. Daarom worden in de beleidsbrief ook andere indicatoren weergegeven om een genuanceerder beeld van de toestand van de watersystemen te schetsen.

Zoals ook in de beleidsbrief wordt vermeld, is in MINA-plan 4 de plandoelstelling opgenomen dat tegen 2021 minstens 50 percent van de waterlichamen in een goede toestand verkeren. Om deze doelstelling te bereiken heeft de Vlaamse Regering op 8 oktober 2010 de eerste stroomgebiedbeheerplannen voor Schelde en Maas en het bijhorende maatregelenprogramma voor Vlaanderen goedgekeurd. In deze plannen zijn maatregelen opgenomen die er toe moeten bijdragen dat de ecologische toestand verbetert. Deze plannen hebben een looptijd van zes jaar. Tegen uiterlijk eind 2015 dienen de volgende plannen te worden voorbereid, en ook hierin zullen opnieuw maatregelen worden opgenomen om deze doelstelling tegen 2021 te bereiken.

Stedelijk afvalwater

Mevrouw Eerlingen verwees naar de passage in de beleidsbrief die stelt dat alle projecten in verband met de zuivering van stedelijk afvalwater in uitvoering waren. De geciteerde stelling is volgens de minister gekoppeld aan de lopende Europese veroordelingsprocedure voor de zuivering van stedelijk afvalwater in agglomeraties groter dan 10.000 inwonersequivalenten. In deze agglomeraties zijn sinds begin 2010 alle projecten in uitvoering. Voor de kleinere agglomeraties (2000 – 10.000 inwonersequivalenten) klopt het dat op heden nog twee projecten, relevant voor de richtlijn, zich in de fase ‘aanbesteding’ bevinden.

Heffingen

De heer Sanctorum stelde een vraag over de herziening in 2011 van de heffingsregeling voor de verontreiniging van oppervlaktewater. De belangrijkste wijziging waarin wordt voorzien, is volgens de minister de opsplitsing in een financierende en een regulerende heffing. De regulerende heffingsregeling is van toepassing op bedrijven die volgens hun vergunning het afvalwater lozen op oppervlaktewater. De huidige financierende heffingsregeling blijft in grote lijnen bestaan voor bedrijven die niet lozen op oppervlaktewater. Er wordt bekeken hoe een factor die de verwerkbaarheid van het afvalwater op rioolwaterzuiveringsinstallaties in rekening brengt, in de berekeningsformule kan worden ingebracht. Verder vermeldt de minister dat zowel voor gezinnen als voor bedrijven die hun heffing forfaitair laten berekenen, een herziening van de omzettingcoëfficiënten in het vooruitzicht gesteld wordt.

De heffing voor gezinnen heeft enkel betrekking op gezinnen met een eigen waterwinning en op gezinnen in Baarle-Hertog die drinkwater afnemen van een Nederlandse drinkwatermaatschappij. De meeste gezinnen betalen echter een bovengemeentelijke bijdrage op hun drinkwaterfactuur als alternatief voor de heffing.

Vereenvoudiging

De heer Martens en mevrouw Rombouts maakten opmerkingen over de aangekondigde vereenvoudiging van het integraal waterbeleid, waarbij de heer Martens informeerde naar een vereenvoudiging van de structuren.

De minister herinnert er in haar antwoord aan dat de Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid verantwoordelijk is voor de coördinatie van het integraal waterbeleid in Vlaanderen. De CIW verenigt de verschillende waterbeheerders en administraties op het vlak van het waterbeleid. Op het niveau van de elf bekkens worden de verschillende waterbeheerders samengebracht in de bekkenstructuren om het waterbeleid gebiedsgericht vorm te geven en uit te voeren. Vanuit de CIW wordt de werking van deze bekkenstructuren gestroomlijnd.

Er is volgens de minister al een eerste voorstel tot vereenvoudiging van de regelgeving betreffende integraal waterbeleid uitgewerkt en dat zowel op het vlak van beleidsdocumenten (integratie van verschillende plannen), structuren als procedures.

Naast een betere coördinatie van het waterbeheer is ook een efficiëntere bevoegdheidsverdeling inzake het beheer van de waterlopen noodzakelijk. In het kader van de interne staatshervorming die de Vlaamse Regering voorbereidt en waarbij al een eerste beslissing werd genomen door de goedkeuring van het groenboek Interne Staatshervorming is het de bedoeling om tot een efficiëntere indeling van de waterlopen te komen.

Mevrouw Rombouts pleitte voor een blijvende aandacht voor inspraak en samenwerking met lokale verenigingen. De minister benadrukt dat de CIW nu al instaat voor de globale coördinatie van het integraal waterbeleid. Lokale betrokkenheid en samenwerking met

lokale verenigingen (onder meer via bekkenraden) is een continu aandachtspunt in de werking en moet dat volgens de minister ook blijven.

Speerpuntgebieden

Hetzelfde lid informeerde ook naar de landbouweffecten bij de aanduiding van de speerpuntgebieden. De minister antwoordt dat in het kader van de voorbereiding van de stroomgebiedbeheerplannen voor de Schelde en de Maas al heel wat informatie werd verzameld. De huidige toestand van de kwaliteit van de oppervlaktewaterlichamen werd in kaart gebracht. Op basis van inventarissen werden de emissies van de sectoren geïnventariseerd en met behulp van waterkwaliteitsmodellen werd de potentiële kwaliteitsverbetering als gevolg van de uitvoering van de maatregelen gesimuleerd. Op basis van deze informatie werden de zeven waterlichamen waarvoor het mogelijk zou kunnen zijn dat zij de goede toestand bereiken in 2015, geselecteerd als speerpuntgebieden. Vervolgens werden nog een aantal speerpuntgebieden geselecteerd waarvoor een belangrijke verbetering van de toestand wordt vooropgesteld.

Op basis van het door de Vlaamse Regering goedgekeurd maatregelenprogramma wordt de uitvoering van een aantal generieke maatregelen, waaronder ook maatregelen voor de landbouw, vooropgesteld. Voor elk van de speerpuntgebieden worden bovendien een aantal acties vooropgesteld, waaronder ook voor de landbouwsector. Op die manier kunnen de inspanningen in de speerpuntgebieden tot integrale waterprojecten worden gebundeld. Strikt genomen werden deze maatregelen nog niet afgetoetst op hun landbouwimpact. Dit zal wel gebeuren eens ze moeten worden gerealiseerd. De minister benadrukt dat met de landbouwsector rekening zal worden gehouden.

Polders en wateringen

Mevrouw Rombouts wees ook op de expertise die door polders en wateringen werd opgebouwd en op het belang van lokale betrokkenheid. De minister stelt dat het waterlopenbeheer in Vlaanderen door de vernieuwde aanpak meer integraal maar daardoor ook meer complex is geworden. Een verdere professionalisering van het waterlopenbeheer in Vlaanderen is dan ook noodzakelijk om de ambitieuze doelstellingen uit het decreet betreffende het integraal waterbeleid te bereiken. Een optimale benutting van de lokale terreinkennis en de technische knowhow is volgens de minister wenselijk, waarbij ook de participatie van de lokale actoren verzekerd blijft.

De versterking en hervorming van de polders en wateringen, die sinds 2008 werd opgestart, moet onverkort worden voortgezet. De bedoeling is om in Vlaanderen enkel die polders en wateringen te behouden die voldoende sterk staan om de grote uitdagingen inzake integraal waterbeleid binnen hun werkingsgebied en hun bevoegdheden waar te maken.

Momenteel loopt de procedure voor fusie en uitbreiding in de Polder Scheldeschorren-Noord en voor fusie in de Oostkustpolder en zijn volgende opheffingen in voorbereiding:

- wateringen: watering De Lestpolder, watering De Kortelake, watering De Rijt, watering De Gavergracht, watering De Gaver, watering Van Schendelbeke, watering De Kwaadbroeken, watering Idegem-Appelterre, watering De Goren;
- polders: polders Oud-Noordland en Nieuw-Noordland, polder De Koebeemden, Verenigde polders van de Midden-Neet, polder Bergenmeersen.

Zowel bij de opheffingen als samensmeltingen moet een openbaar onderzoek worden gevoerd en moeten adviezen worden ingewonnen vooraleer de Vlaamse Regering een beslissing kan nemen. Na de uitvoering van alle voorstellen zal het aantal polders en wateringen ten opzichte van de situatie in 2005 geherstructureerd zijn van meer dan 100 naar 69 besturen.

Daarnaast wordt inderdaad werk gemaakt van een nieuw decreet op de polders en wateringen. De bedoeling is volgens de minister onder andere te komen tot een meer representatieve vertegenwoordiging in bestuur en algemene vergadering.

Ruiming van waterlopen

Mevrouw Rombouts benadrukte het belang van de ruiming, naast de inrichting en het onderhoud van de waterlopen. De minister bevestigt dat de komende jaren versneld werk zal worden gemaakt van slibruiming op locaties waar slib aan de basis ligt van verhoogde risico's op wateroverlast. Slibruiming zal ingepland worden teneinde de risico's op overstromingen maximaal te beperken. Hierbij is het logisch dat in het bijzonder bewoonde en bebouwde gebieden worden beschermd, waardoor ruimingswerken in deze gebieden en in de stroomafwaartse zones prioritair zijn. In dit opzicht zullen de risicokaarten op overstromingen een belangrijk hulpmiddel vormen bij de planning van de ruimingswerken. Verder zal ter ondersteuning van de locatiekeuze gebruik worden gemaakt van de waterkwantiteitsmodellen. Aan de hand van deze modellen kan worden gesimuleerd wat de te verwachten effecten zijn van een gepland ruimingswerk.

Het feit dat de ruiming prioritaair in bebouwd gebied zullen gebeuren, betekent volgens de minister echter niet dat wateroverlast in het buitengebied, waarbij activiteiten van algemeen maatschappelijk belang (bijvoorbeeld landbouw, drinkwaterproductie) worden verhinderd, niet zullen worden aangepakt. Ook hier zal door een regelmatige slibruiming de natuurlijke berging en afvoer van de waterlopen worden gegarandeerd.

Kostprijs integraal waterbeleid

Mevrouw Rombouts vroeg naar de totale kostprijs van het integraal waterbeheer. De minister herhaalt dat in uitvoering van de Europese kaderrichtlijn Water een goede toestand van de watersystemen wordt vooropgesteld tegen 2015. In het kader van de voorbereiding van de stroomgebiedbeheerplannen voor de Schelde en de Maas, werden de maatregelen geïnventariseerd die het mogelijk moeten maken deze goede toestand te realiseren. De uitvoering van dit totaal maatregelenpakket werd geraamd op ruim 2,3 miljard euro per jaar.

Om de redelijkheid en de haalbaarheid van een dergelijk omvangrijk maatregelenpakket te beoordelen, werd een disproportionaliteitsanalyse uitgevoerd op het maatregelenprogramma. Hieruit is volgens de minister gebleken dat de financiële impact van het maximaal maatregelenpakket significant is voor de doelgroepen en dat de grootteorde van de baten voor het bereiken van de goede toestand lager zijn dan de kosten van het omvangrijke pakket maatregelen. Op basis van deze analyse werd het maximaal maatregelenpakket als disproportioneel beschouwd en werd in de stroomgebiedbeheerplannen gemotiveerd dat omwille van technische haalbaarheid (termijn voor uitvoering van de maatregelen) en de disproportionaliteit van het maximaal scenario, de termijn voor het bereiken van de goede toestand wordt verlengd.

In de stroomgebiedbeheerplannen voor Schelde en Maas die op 8 oktober 2010 door de Vlaamse Regering zijn goedgekeurd, is een aangepast maatregelenprogramma opgenomen dat moet toelaten de goede toestand gefaseerd te bereiken, zoals vooropgesteld in het regeerakkoord en het Pact2020. Dit aangepaste maatregelenprogramma bestaat uit enerzijds de goedkopere generieke maatregelen en anderzijds een set aan integrale projecten uit te voeren in een aantal speerpuntgebieden. De kosten van dit aangepast aanvullend pakket aan maatregelen bedragen 6,3 miljoen euro per jaar voor de generieke, minder dure maatregelen. Voor de speerpuntgebieden bedragen ze 24 miljoen euro per jaar voor het beleidsdomein Leefmilieu, Natuur en Energie en 84 miljoen per jaar voor het beleidsdo-

mein Mobiliteit en Openbare Werken. De stroomgebiedbeheerplannen zijn goedgekeurd zonder bijkomende middelen.

Voor alle bekkenbeheerplannen (planperiode 2008-2013) zijn er samen 1433 acties. Het is de bedoeling dat alle acties en maatregelen in principe worden uitgevoerd, opgestart of geconcretiseerd binnen de planperiode. De effectieve uitvoering of start van een actie gebeurt evenwel steeds binnen de grenzen van de wettelijke procedures en van het beschikbare budget. Het prioriteren van het actie- en maatregelenprogramma van de bekkenbeheerplannen houdt rekening met de noodzaak om bepaalde acties op het terrein op korte termijn uit te voeren, de realiseerbaarheid binnen de voorziene planperiode en de voorziene aanwending van de reguliere begrotingskredieten.

Indien wettelijke procedures en/of beschikbare budgetten het noodzakelijk maken, laat de prioritering van het actieprogramma, uitgewerkt door de bekkenbesturen en afgestemd door de CIW, een onderbouwde bijsturing toe. Onder andere op basis van het bekkenvoortgangrapport wordt jaarlijks de uitvoering van de acties en maatregelen opgevolgd en een voorstel van bijgestuurde prioritering, zowel inhoudelijk in functie van een integrale visie en van prioriteiten op het terrein als financieel, geformuleerd.

Replieken

Op vraag van mevrouw *Tinne Rombouts* verduidelijkt de minister nog dat de raming van 2,3 miljard euro het totale maatregelenpakket in uitvoering van de stroomgebiedbeheerplannen dekt.

De heer *Hermes Sanctorum* vraagt of er, gelet op de recente wateroverlast, geen extra middelen voor waterbeheer in de begroting 2011 zullen worden ingeschreven. Nu is er zelfs sprake van een besparing.

De *minister* verwijst naar haar antwoord op de vraag van de heer *Martens* bij de uitgavenbegroting 2011. Er zal niet worden bespaard op essentiële onderdelen van het waterbeleid, zoals de aanleg van wachtbekkens, wel op bijvoorbeeld vismigratietrappen. De Vlaamse Regering evalueert momenteel of een budgettaire bijsturing nodig is en, indien nodig, kan daar bij de begrotingscontrole op worden terug gekomen.

De heer *Bart Martens* wijst op beslissing van het Uitgebreid Bureau om een grondige bespreking van de problematiek van de wateroverlast aan de verenigde Commissies voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed en voor Mobiliteit en Openbare Werken toe te vertrouwen. De verenigde commissies kregen de opdracht aanbevelingen te formuleren.

2.2.3. Afvalstoffen- en materialenbeleid

Inzamelstructuren

Mevrouw De Vroe vroeg verduidelijking over het stimulerend kader dat zal worden uitgewerkt voor optimale inzamelstructuren voor afvalstoffen van zelfstandigen en kmo's. De *minister* antwoordt dat, naar aanleiding van de conclusies van de rondetafel over selectieve inzameling van afvalstoffen van kmo's en bedrijven, het overlegplatform kmo-afval zal worden gerevitaliseerd. In dit kader zullen in samenwerking met alle betrokkenen (bedrijfsleven, FEBEM en Interafval) acties worden opgezet om de selectieve inzameling van afvalstoffen van zelfstandigen en kmo's te bevorderen. De concrete acties zijn nog niet uitgetekend. Maar wel is het duidelijk dat er enerzijds door het sensibiliseren van alle betrokkenen wordt gepoogd om in het algemeen de sorteerboodschap duidelijk te maken bij de bedrijven. Anderzijds wil de minister ook sectorspecifiek werken. Nog in 2010 wordt het GISTI-onderzoek, over het stimuleren van gescheiden inzameling, in de

haven van Antwerpen afgerond. De maatregelen en aanbevelingen voor de selectieve inzameling in de haven zullen begin 2011 aan alle betrokkenen worden gecommuniceerd.

Vanaf 2011 zal elk jaar een sector worden uitgekozen om de afvalstoffen die daar vrijkomen, beter in kaart te brengen om vervolgens in die sector de selectieve inzameling te stimuleren. De minister kan verder melden dat ook in het kader van integraal ketenbeheer voor bepaalde materiaalstromen alle relevante actoren uit de keten zullen worden samengebracht om samen gepaste maatregelen te nemen om de selectieve inzameling en afvalpreventie te stimuleren.

Verbrandingscapaciteit en Materialendecreet

Er waren ook vragen van de heren Sanctorum en Martens over de beschikbare capaciteit voor afvalverbranding en het ontwerp van Materialendecreet. De minister herinnert op haar beurt aan de eerdere besprekingen in de commissie over de resultaten van de rondetafelgesprekken over de noodzakelijke verwerkingscapaciteit in Vlaanderen, die in het voorjaar van 2010 werden georganiseerd, en over de relatie tussen aanbod en verwerkingscapaciteit. Hoe hier verder mee moet worden omgegaan, zal volgens de minister moeten blijken tijdens de discussie over het ontwerp van Materialendecreet die binnenkort in de commissie zal worden gevoerd. In het ontwerp van decreet zal ook een definitie van gemengd stedelijk afval worden opgenomen. Voor deze afvalstroom kan het zelfvoorzieningsprincipe worden toegepast overeenkomstig de kaderrichtlijn Afvalstoffen. De minister blijft er voorstander van om het Vlaamse Gewest niet afhankelijk te maken van buitenlandse installaties voor de verwerking van het niet te vermijden en niet te recycleren afval. Maar het uitgangspunt blijft dat de verbrandingscapaciteit de overgang naar een duurzaam materialenbeleid niet in het gevaar mag brengen.

Het voorontwerp van decreet ligt volgens de minister op dit ogenblik voor advies bij de Inspectie van Financiën. De omzetting van de kaderrichtlijn zal dus niet meer tijdig gebeuren, wat door de minister wordt betreurd. Maar dat zal ook in de meeste andere lidstaten niet het geval zijn. De vertraging is het gevolg van het uitgebreide overleg dat de OVAM met alle betrokkenen heeft gevoerd om een zo groot mogelijke consensus te bereiken, onder meer over het zelfvoorzieningsprincipe.

De heer *Hermes Sanctorum* zegt te verwachten dat België een waarschuwing van de Europese Commissie zal krijgen voor het niet tijdig omzetten van de richtlijn.

2.2.4. Beleid bodem en natuurlijke rijkdommen

Stookolietankfonds

Diverse leden informeerden naar het stookolietankfonds. De *minister* meldt dat na de federale regeringscrisis, in uitvoering van het regeerakkoord, aan de OVAM opdracht werd gegeven om de oprichting van een Vlaams stookolietankfonds te onderzoeken. Een interregionaal fonds bleek op korte termijn niet meer haalbaar. Hiervoor werd overleg gepleegd met onder meer de VVSG, de federale overheidsdienst Economie, de petroleumsector, de VREG en het VEA, FEBEG, Eandis en Assuralia. Op basis van het ingewonnen advies en de overlegondes werd door OVAM recent een voorstel van aanpak voor een Vlaams stookolietankfonds aan het kabinet overgemaakt. De minister heeft aan de OVAM gevraagd om verder te werken en een oplossing te zoeken voor de laatste knelpunten. Het is voor de minister echter duidelijk dat een Belgisch stookolietankfonds heel wat voordelen biedt.

Onderwaterbodems

De heer Martens wees op het belang van de onderwaterbodempromblematiek. De minister stelt dat over de sanering van de verontreinigde waterbodems de afgelopen jaren verdienstelijk werk geleverd werd. Binnen het Bodemdecreet is een specifieke regeling voor het onderzoek en de sanering van waterbodems vastgelegd die erop gericht is een efficiënte en daadwerkelijke aanpak van verontreinigde waterbodems mogelijk te maken. Als eerste stap wijst de Vlaamse Regering die waterbodems aan waar de waterloopbeheerder binnen een door haar bepaalde termijn op eigen initiatief en op eigen kosten een waterbodemonderzoek moet uitvoeren. Indien uit het waterbodemonderzoek blijkt dat het een ernstige bodemverontreiniging betreft, zal de Vlaamse Regering vervolgens die waterbodems aanwijzen die moeten worden gesaneerd.

In de loop van 2009 werd, in samenspraak met de waterloopbeheerders, een oplisting gemaakt van 60 prioritair te onderzoeken waterbodemtrajecten. Deze trajecten zijn zeer duidelijk ecologisch en/of ecotoxicologisch aangetast, en vertonen de hoogste kans op ecologisch herstel. Van deze lijst werden de eerste vijftien waterbodems geselecteerd, met de bedoeling dat er, na vaststelling door de Vlaamse Regering, een waterbodemonderzoek moet worden uitgevoerd.

Op 9 oktober 2009 hechtte de CIW haar goedkeuring aan deze eerste lijst van vijftien prioritair te onderzoeken waterbodems. Bijkomend gaf de CIW de opdracht aan de werkgroep Bagger- en Ruimingsspecie om, in het kader van de opmaak van de nota aan de Vlaamse Regering voor het vaststellen van deze lijst van te onderzoeken waterbodems, een financieringsregeling voor het uitvoeren van de waterbodemonderzoeken (voor de periode 2010-2013) en een opstap naar een financieringsregeling voor de eigenlijke sanering van de waterbodems (vanaf 2014) uit te werken. Tot op heden werd de lijst nog niet voorgedragen aan de Vlaamse Regering wegens het knelpunt betreffende de financiering. Meer bepaald wordt nagegaan of financiering vanuit het Vlaams Fonds voor Lastenafgelnging een mogelijkheid is voor het uitvoeren van de onderzoeken en de sanering van waterbodems. Eens duidelijkheid bestaat over de financiering zal de Vlaamse Regering de te onderzoeken waterbodems definitief vaststellen waarna de acties op het terrein zullen volgen.

De OVAM is intussen gestart met de uitvoering van enkele waterbodemonderzoeken. Deze pilootprojecten brengen kennis samen over de risico's van verontreiniging in het waterbodemsysteem en worden eveneens gebruikt om het ontwerp van standaardprocedure voor het waterbodemonderzoek te optimaliseren.

Diepe ondergrond

De minister vindt de opmerkingen van de heer Martens en mevrouw Rombouts over de nood aan een regeling met betrekking tot geothermie terecht. De Afdeling Land en Bodembescherming, Ondergrond, Natuurlijke Rijkdommen, anticipeerde reeds op de aangehaalde problematiek zowel op het vlak van geschikte geologische lagen als op het vlak van de juridische aspecten.

Wat betreft de geschikte geologische lagen heeft ALBON op 21 september 2010 een onderzoek gegund om de thermische geleidbaarheid te bepalen van geologische formaties en een geschiktheidskaart op te stellen voor de toepassing van boorgatenergieonttrekking via sondes. De opdracht werd toegekend aan Terra Energy en heeft als doel de bestaande database, gepubliceerd in het VITO-rapport 'De warmtegeleidbaarheid van de Vlaamse ondiepe ondergrond. Meetcampagne uitgevoerd in het kader van ESIS' van april 2004, uit te breiden. In 2004 werd door de VITO de thermische geleidbaarheid bepaald van vijftien belangrijke geologische formaties. Met het huidige project zal de database worden uitgebreid door de bepaling van de thermische geleidbaarheid van tien andere nog niet eerder onderzochte formaties, zodat het mogelijk wordt een meer verfijnde geschiktheidskaart op

te stellen van de Vlaamse ondergrond voor boorgatenergiewinning. De resultaten van de studie zullen toelaten kleinschalige (particuliere) geothermale projecten beter te dimensioneren. Voor grootschaligere projecten (van bijvoorbeeld bedrijven en hospitalen) zullen, ook na de oplevering van de studie, mogelijks bijkomende geleidbaarheidsmetingen vereist zijn voor een goede dimensionering.

Naast het hierboven vermelde project dat kadert in ondiepe geothermietoepassingen (dieptes tot ongeveer 150 m) is de VITO ook gestart met het seismisch onderzoek in de Kempen in functie van een proefproject om warm water op te pompen op een diepte van 2,5 tot 3,5 km voor de verwarming van gebouwen en het opwekken van elektriciteit. De seismische campagne moet gegevens over de diepe ondergrond opleveren teneinde het potentieel accuraat te kunnen inschatten.

Wat betreft de juridische aspecten heeft ALBON een aanbesteding in voorbereiding die nog in 2010 zal worden gegund met als opdracht een inventarisatie-onderzoek van het gebruik van geothermie en het regelgevend kader daarover in relevante buitenlandse rechtsordes. Er wordt dus zeer specifiek de link gemaakt met bestaande of in ontwikkeling zijnde regelgeving. Dit betekent dat moet worden geanalyseerd voor welke elementen aangaande geothermie precies in regelgeving is voorzien en hoe die is uitgewerkt. De resultaten van de studie moeten kunnen worden gebruikt om te bepalen of een aanvullend regelgevend kader rond geothermie zinvol is voor het Vlaamse Gewest. De minister laat een bijlage aan het verslag toevoegen wat zal worden nagegaan voor geothermische toepassingen en voor het regelgevend kader.

Oppervlakedelfstoffenplannen

Mevrouw Rombouts vroeg of er een onderscheid wordt gemaakt in delfstoffen dat bepaalt voor welke delfstoffen al dan niet een delfstoffenplan moet worden opgemaakt. De minister verwijst in haar antwoord naar het decreet van 14 juli 1993 tot oprichting van het Grindfonds en tot regeling van de grindwinning. Dit Grinddecreet regelde oorspronkelijk de geleidelijke afbouw van de grindwinning in de provincie Limburg, met een volledige stopzetting tegen 31 december 2005. Een wijziging aan het decreet in 2005 maakte het mogelijk overmachttonnen ook na 2005 te ontginnen totdat de toegewezen quota van 41.400.000 ton berggrind en 59.500.000 ton valleigrind bereikt zijn. In 2006 werd het Grinddecreet zodanig aangepast dat bovenop de quota, in het kader van zuinig ruimtegebruik en de uitvoering van het principe van optimale ontginning, in de vergunde grindwinningsgebieden nog zekere resthoeveelheden grind kunnen worden ontgonnen. Door het decreet van 3 april 2009 werd aan het Grinddecreet een hoofdstuk betreffende de projectgrindwinning ingevoegd. Projectgrindwinning is grindwinning die gepaard gaat met de realisatie van een maatschappelijk project van groot openbaar belang dat op zichzelf niet gericht is op het winnen van grind. De minister wijst erop dat aan dit hoofdstuk via uitvoeringsbesluiten nog uitvoering moet worden gegeven, maar projectgrindwinning is niet onderhevig aan de heffingsplicht en heeft geen budgettaire implicaties voor het Grindfonds.

Het is volgens de minister dus duidelijk dat de regelgeving betreffende de specifieke delfstof grind altijd apart is gevoerd ten opzichte van de andere in Vlaanderen voorkomende delfstoffen vanwege de andere beleidsdoelstellingen. In het decreet betreffende de oppervlakedelfstoffen van 4 april 2003 werd de delfstof grind juridisch dan ook uit de definitie van oppervlakedelfstof gehouden, zodat de oppervlakedelfstoffenplanning conform het Oppervlakedelfstoffen-decreet niet van toepassing is op de grindwinning.

Op vraag van mevrouw *Tinne Rombouts* bevestigt de minister nog dat de grindwinning de enige uitzondering is.

Evaluatie delfstoffenbeleid

De heer Sanctorum informeerde naar de in de beleidsbrief aangekondigde evaluatie van het delfstoffenbeleid. De minister verduidelijkt dat de evaluatie van het delfstoffenbeleid niet de vijfjaarlijkse evaluatie van de delfstoffenplannen zoals vastgelegd in het Oppervlakedelfstoffendecreet betreft. De bedoelde evaluatie heeft betrekking op twee aspecten van het huidige beleid inzake oppervlakedelfstoffen, namelijk:

- het beleid inzake volwaardige alternatieven en de relatie met het duurzaam materialenbeheer;
- de besluitvormingsprocedures en processen die gepaard gaan met de oppervlakedelfstoffenplanning en de relatie met gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen.

Deze evaluatie gebeurt door een gemengde werkgroep van administraties en kabinetten, de zogenaamde werkgroep ‘evaluatie delfstoffenbeleid’, waarbij de betrokken partijen knelpunten oplist en voorstellen tot oplossingen uitwerken. De minister stelt dat deze werkgroep rekening zal houden met de resolutie betreffende het ontwerp van milieubeleidsplan 2011-2015 die op 13 oktober 2010 in het Vlaams Parlement is gestemd en waarin wordt gesteld dat de planfiguur van de bijzondere oppervlakedelfstoffenplannen wordt geschrapt en vervangen door delfstoffennota’s als voortraject van GRUP’s (*Parl. St. VI. Parl. 2010-11, nr. 697/2*).

De Vlaamse Regering had op 23 juli 2010 al beslist de minister bevoegd voor het leefmilieu en het waterbeleid en de natuurlijke rijkdommen en de minister bevoegd voor de openbare werken te belasten met de oprichting van een ambtelijke werkgroep, bestaande uit OVAM, ALBON en MOW, om voorstellen uit te werken voor een instrumentarium dat de inzet van alternatieven en opportuniteiten verder moet versterken. Deze ambtelijke werkgroep zal als een subwerkgroep werken onder de werkgroep ‘evaluatie delfstoffenbeleid’. Door deze aanpak kan de werkgroep ‘evaluatie delfstoffenbeleid’ zich focussen op de evaluatie van de processen.

*2.2.5. Biodiversiteitsbeleid**Duurzaamheidslabels*

In antwoord op de vragen van de dames De Vroe en Rombouts over het FSC- en het PEFC-label verwijst de minister naar haar antwoord op de schriftelijke vraag nr. 151 van mevrouw Devroe van 25 januari 2010. De minister stelde toen in haar antwoord dat ze zich nog niet wenste uit te spreken over de gelijkwaardigheid van de labels. Wel was de minister van oordeel dat het gebruik van PEFC-gelabeld hout in het kader van aanbestedingen, als zijnde ‘duurzaam hout’ moet kunnen worden aanvaard.

In verband met het gebruik van duurzaam hout in het kader van aanbestedingen bezorgde het ANB begin mei 2010 een voorstel voor beleidswijziging – betreffende de aanvaarding van het FSC- en het PEFC-label als duurzaam hout – van de contracttekst van de Samenwerkingsovereenkomst Milieu 2008-2013 aan het Centraal Aanspreekpunt voor Lokale Overheden. Recent werd echter beslist de contracttekst van de samenwerkingsovereenkomst niet te wijzigen, maar de gewijzigde beleidslijn te communiceren via de handleiding bij de samenwerkingsovereenkomst. Het ANB communiceerde deze beleidswijziging inzake duurzaam hout ook aan de diensten verantwoordelijk voor de opmaak van het standaardbestek 250 en 230.

Momenteel is certificering van Vlaamse bossen volgens de minister enkel operationeel mogelijk onder het FSC-label. Het door het ANB opgezette FSC-groepscertificaat staat open voor elke boseigenaar. Dit project is operationeel sinds 2006 en de totale oppervlakte onder het certificaat bedraagt momenteel 15.187 ha en heeft ook kleinere privéboseige-

naars onder zijn leden. De kleinste boseigenaar in het groepscertificaat bezit een bosoppervlakte van 0,23 ha.

Het PEFC-label is nog niet actief in Vlaanderen. Momenteel wordt een dossier voorbereid dat een operationeel werkschema voor PEFC in Vlaanderen voorstelt. Op 19 mei 2010 werd een uitgebreide informatievergadering georganiseerd vanuit de bosgroepen, in samenwerking met het ANB, gericht naar de bosgroepen en hun leden, waarbij de beide labels (FSC en PEFC) uitvoerig aan bod kwamen. Het verslag van het overleg en bijkomende informatie inzake boscertificering werd nadien verspreid via de bosgroepen.

Boscompensatiefonds

Mevrouw De Vroe en de heer Martens stelden vragen over het boscompensatiefonds. De minister antwoordt dat het ANB momenteel een projectoproep voorbereidt gericht aan gemeentes, provincies en openbare instellingen, volgens dezelfde werkwijze als de jaarlijkse projectoproepen voor voorbeeldstellende harmonische park- en groenbeheerprojecten. Deze oproep zal naar verwachting tegen eind 2010 worden gelanceerd. Projectvoorstellen kunnen ingediend worden in het voorjaar 2011. De projecten betreffen aankoop, inrichting en bebossing van eerder niet beboste terreinen. De subsidie zal toegekend worden om een deel van de aankoopkosten voor de te bebossen terreinen en eventueel een deel van de inrichtingskosten voorafgaand aan de bebossing te vergoeden. De bebossing zelf kan worden gesubsidieerd via de reguliere subsidieregeling voor bosbeheerders. Na de eerste projectoproep zal 500.000 euro uit het boscompensatiefonds via facultatieve subsidies worden toegekend aan de bebossingsvoorstellen die het best aan de selectiecriteria voldoen. Indien deze werkwijze succesvol is, kan, afhankelijk van de beschikbare middelen in het boscompensatiefonds, dergelijke oproep volgens de minister jaarlijks worden herhaald.

Terreinbeherende verenigingen

Mevrouw De Vroe vroeg ook naar de aangekondigde evaluatie van de instrumentenmix en naar de rol van de beherende en aankopende instanties in het natuur- en bosbeleid. Volgens de minister is er geen sprake van het herzien van de rol van de overheid als beherende en regulerende instantie. De middelen die in de begroting 2011 ter beschikking worden gesteld van verenigingen voor de aankoop en het beheer van natuurgebieden zijn door de besparingen lager dan deze van 2010. De besparingen zijn echter conform de besparing op andere basisallocaties. Van de terreinbeherende verenigingen wordt dus eenzelfde bijdrage aan de beoogde besparingen gevraagd dan aan de andere doelgroepen.

Regionale landschappen

De heer Sanctorum vroeg of de besparingen op de ondersteuning van regionale landschappen vanuit Onroerend Erfgoed zullen worden gecompenseerd vanuit Leefmilieu en Natuur. Minister Schauvliege verwijst naar het antwoord dat minister Bourgeois, bevoegd voor Onroerend Erfgoed, op 6 oktober 2010 in de commissie heeft gegeven op een vraag om uitleg van de heer Sanctorum (*Hand. VI. Parl. 2010-11, nr. C11*). Minister Bourgeois heeft daarbij meegedeeld dat het de bedoeling is het budget voor de regionale landschappen, met inbegrip van de kosten voor de landschapsanimatoren en landschapsteams bij de regionale landschappen, dat in 2010 nog 1.900.000 euro bedroeg te reduceren tot 1.600.000 euro. Dat is een vermindering van 300.000 euro of ongeveer 19 percent.

Minister Schauvliege verzekert dat ze vanuit haar bevoegdheid voor natuur zal blijven inzetten op de regionale landschappen, ook financieel. Het is voor de minister evenwel evident dat de besparing die vanuit het beleidsdomein Onroerend Erfgoed wordt doorgevoerd niet kan worden gecompenseerd via het budget van het beleidsdomein Leefmilieu en Natuur. Binnen de Vlaamse Regering is immers afgesproken dat iedere minister zijn deel doet. Het wordt dus geen vestzak-broekzakoperatie voor de regionale landschappen.

De minister voegt eraan toe dat ze in haar budget voor natuur in 2010 een bedrag beschikbaar heeft gesteld van 1.887.868 euro voor de werking van de erkende regionale landschappen. Voor 2011 wordt een bedrag van 1.793.475 euro uitgetrokken. Dat betekent een besparing van ongeveer 5 procent. Rekening houdend met enkele nieuwe erkenningsaanvragen die zijn ingediend en andere te verwachten beleidsontwikkelingen in 2011, zoals uitbreiding van het werkingsgebied en wijziging van het statuut, zal in elk geval ernstig moeten worden bespaard.

De administratie heeft daarom enkele besparingsscenario's uitgewerkt. Het kabinet van de minister zal deze scenario's in de volgende weken met een vertegenwoordiging van de regionale landschappen doornemen en grondig bespreken. Het is haar bedoeling via dit overleg een zo realistisch en haalbaar mogelijk scenario te kiezen, zodat er binnen de regionale landschappen ook eensgezindheid over het besparingstraject kan bestaan.

De minister verwijst nog naar de rol die ze de regionale landschappen, zowel in haar beleidsnota voor de periode 2009-2014 als in de beleidsbrief 2011, toekent als doelgroep- en gebiedsinstrument voor het onroerend erfgoed en het landschapsbeleid.

Groen speelweefsel

Mevrouw Rombouts legde de link tussen het jeugdbeleid en het natuur- en bosbeleid en vroeg of de gemeenten projecten kunnen indienen om een 'groen speelweefsel' uit te bouwen. De ondersteuning inzake groen speelweefsel situeert zich volgens de minister binnen een samenwerking van het ANB met de provincie Limburg, het Steunpunt Jeugd, de Vereniging voor Bos in Vlaanderen en het onderzoekscentrum Kind en Samenleving. De projectpartners ontwikkelen instrumenten die het makkelijker maken om een groen speelweefsel op maat van kinderen en jongeren in een gemeente of stad te realiseren. Met speelweefsel wordt het geheel van voor de jeugd belangrijke plekken en de verbindingen hiertussen bedoeld. De partners werken een duidelijke visie op spelen in het groen uit, en verschillende typologieën van groene speelruimte. Een gebruiksvriendelijke GIS-applicatie maakt het mogelijk om de verschillende lagen van dit groene speelweefsel zichtbaar te maken: stratenplan van de gemeente, ligging van jeugdlokalen en kampplaatsen, bossen en speelzones, gemeentelijke speel- en jeugdterreinen, fietspaden en trage wegen enzovoort. Met deze instrumenten kunnen lokale besturen volgens de minister op een vrij eenvoudige manier planmatig werken aan een goed weefsel in hun gemeente. Nu worden immers al te vaak ad-hocinitiatieven genomen. De instrumenten worden grondig uitgetest in vier Limburgse proefgemeenten. In deze vier gemeenten, die binnenkort op basis van een oproep aan alle Limburgse gemeenten zullen worden geselecteerd, wordt het bestaande speelweefsel in kaart gebracht en wordt ook het gewenste speelweefsel uitgedokterd. Nog tijdens de looptijd van het project moeten de eerste realisaties voor een beter speelweefsel in Limburg verschijnen: voorbeeldstellende groene speel- en jeugdplekken en kindvriendelijke verbindingen.

Het is de bedoeling van de minister om de ontwikkelde instrumenten na afloop van het project ter beschikking te stellen van alle Vlaamse steden en gemeenten. Daarvoor wordt onder meer in vormingen en een heldere handleiding voorzien.

Flankerend beleid Sigmaplan

Mevrouw Rombouts stelde vragen over het realiseren van het Sigmaplan, de uitdaging inzake de verwerving van gronden in 2011 en het flankerend beleid. Sinds april 2007 loopt in de projectgebieden van het ANB de minnelijke verwerving met een flankerend landbouwbeleid, via de zogenaamde lokale grondenbank. De minister verduidelijkt dat het aankoopritme lager lag dan voor de tijdige realisatie van het project noodzakelijk was. Volgens de beslissing van de Vlaamse Regering van 22 juli 2005 moesten immers vijf

ANB-projecten in 2010 van start gaan. Om het aankoopritme op te trekken, werden in 2010 de onteigeningsbesluiten goedgekeurd voor al deze ANB-projectgebieden. Voor deze projectgebieden is ondertussen ook het flankerend landbouwbeleid (gedeeltelijk) afgelopen en start de onteigening via het onteigeningsbesluit. Met het Aankoopcomité werden werkafspraken gemaakt om tot een versnelde verwerving te komen. Voor het grootste projectgebied, Kalkense Meersen (606 ha), werd een gefaseerde verwerving uitgewerkt die gelijke pas houdt met de voortgang van de inrichting, vernattingsmaatregelen en groene inkleuring in het GRUP.

In 2010 werd met oog op een grotere performantie ook het flankerend landbouwbeleid van het Sigmaphan intern geëvalueerd. Dat resulteerde volgens de minister in een aantal concrete aanbevelingen die werden meegenomen in een aanpassing van de overeenkomst lokale grondenbank. Het globale pakket aan voorstellen wordt momenteel verwerkt in een nieuw voorstel van beslissing van de Vlaamse Regering.

Aanpassing jachtwetgeving

De heer Sintobin wilde weten welke timing zal worden gehanteerd bij de aanpassing van de jachtwetgeving. De minister stelt dat het ANB deze oefening reeds in juni 2010 heeft opgestart en deze intern wil afronden in de loop van het voorjaar van 2011. Het ANB bestudeert meerdere pistes. De resultaten van deze werkzaamheden zullen gefaseerd aan de minister worden overgemaakt met het oog op verder overleg met en aftoetsing bij de stakeholders. De eerste wijzigingsvoorstellen werden al aan de minister overgemaakt. Er kan volgens de minister dan ook worden aangenomen dat tegen medio 2011 grote stappen vooruit zullen zijn gezet.

2.2.6. Beleid lokale leefkwaliteit

Actieplannen

In antwoord op de vraag van mevrouw Eerlingen over de actieplannen inzake geluidshinder stelt de minister dat er voor het actieplan omgevingslawaaï voor de luchthaven een voorbereidende studie loopt rond maatregelen in de ruimtelijke ordening. Het einde van die studie is voorzien in het voorjaar van 2011. Voor wegen en spoorwegen wordt momenteel met de betrokken actoren (AWV, NMBS-holding enzovoort) overlegd over de concretisering van mogelijke maatregelen en dit op basis van de resultaten van de studie naar de impact van dergelijke maatregelen, die net voor de zomer van 2010 werd afgerond. De bedoeling is om in de loop van 2011 concrete maatregelen te kunnen voorstellen en deze in herwerkte actieplannen op te nemen.

Gehoorschade

De dames De Vroe, Eerlingen en Rombouts informeerden naar de stand van zaken van de maatregelen ter voorkoming van gehoorschade en overlast door muziek. De minister antwoordt dat er voor bezoekers van muziekactiviteiten geen Europese regelgeving is die de blootstelling aan hoge geluidsniveaus regelt. Binnen de werkgroepen werd daarom gezocht naar een geschikte basis om te starten. Er is gekozen om de nieuw te ontwikkelen wetgeving op te bouwen naar analogie met een aantal buitenlandse voorbeelden. Het gaat om voorbeelden die werken met de combinatie van een maximaal geluidsniveau en een aantal flankerende maatregelen, zoals bijvoorbeeld het informeren van het publiek, het aanbieden van oordopjes, het verplicht registreren van het geluidsniveau enzovoort. Verder werd van de werkgroepen gebruik gemaakt om zoveel mogelijk informatie uit te wisselen en technische gegevens te verzamelen. Op basis van het overleg binnen de werkgroepen werd door de administratie een ontwerp van reguleringssimpactanalyse voorbereid. Deze wordt binnen korte termijn afgerond en teruggekoppeld met de belanghebbenden. Zoals aangegeven in de beleidsbrief wordt er naast de reglementering aan een informatiecampa-

pagne gewerkt. De op dit moment beoogde doelgroepen zijn zowel de sector, de handhavers als het publiek. De inhoud van de campagnes wordt afgestemd op de doelgroep.

Flankerend beleid inzake straling

De minister zal laten nagaan of het onderzoek naar de langetermijneffecten op de gezondheid wordt uitgevoerd en het antwoord aan de commissie bezorgen.

De heer *Bart Martens* wijst erop dat ook onderzoek naar de mogelijkheden van technologische innovatie werd gevraagd. Dat is eerder een bevoegdheid van de minister voor Innovatie. Het epidemiologisch onderzoek naar de langetermijneffecten op de gezondheid is volgens het lid mede een bevoegdheid van de minister van Leefmilieu.

2.2.7. Mestbeleid

Actieprogramma

Diverse commissieleden informeerden naar de stand van zaken van het actieprogramma voor de uitvoering van de EU-Nitraatrichtlijn. De minister meldt dat, na vier ontmoetingen met de Europese Commissie, waarvan de laatste op 30 september 2010, en overleg met het bureau Alterra, eind oktober 2010 een bijgestuurd voorstel van actieplan aan de Europese Commissie werd overgemaakt. De minister wacht nu op een nieuw overleg om de laatste knelpunten te bespreken. Vast staat dat er inzake de bemestingsnormen zowel voor de stikstof als voor de fosfor voor een aantal teelten een verlaging moet komen. De kans bestaat dat daardoor minder dierlijke mest op Vlaamse landbouwgrond zal worden afgezet, waardoor de behoefte aan mestverwerking stijgt. Omdat er op dit vlak de voorbije jaren belangrijke inspanningen werden geleverd, mag deze nood aan extra verwerkingscapaciteit niet voor onoverkomelijke problemen zorgen. De minister is er zich goed van bewust dat het nieuwe mestactieplan extra inspanningen zal vragen van de sector. Dit is ook de reden waarom de landbouworganisaties bij de voorbereiding van het overleg met de Europese Commissie betrokken zijn. Het kan zeker niet de bedoeling zijn de doelstellingen van de Nitraatrichtlijn te halen op een agrarisch kerkhof.

De heer Sintobin vroeg of de minister zou instemmen met strengere bemestingsnormen. De minister herhaalt dat er voor diverse gewassen nood is aan verdere verlaging van de bemestingsnormen, gezien de nood aan een verdere en snellere verbetering van de oppervlakte- en grondwaterkwaliteit. Door het nemen van diverse maatregelen, die ook een duurzame landbouw ten goed komen, wordt getracht de huidige bemestingsnormen op peil te houden. Zo dalen de voorgestelde bemestingsnormen voor granen, maar mag er meer bemest worden als er een groenbemester wordt ingezaaid.

Mestverwerking

De minister deelt de mening van de heer Sintobin dat de mestverwerking een belangrijke steunpilaar is van het mestbeleid. Deze steunpilaar zal nog aan belang winnen naar aanleiding van het nieuwe actieplan. Het siert de sector dat er de voorbije jaren heel wat initiatieven zijn genomen, zelfs in die mate dat in 2009 voor het derde jaar op rij op Vlaams niveau een mestbalans in evenwicht werd bereikt. De minister kan niet ontkennen dat de procedures voor inplanting van verwerkingsinstallaties in heel wat gevallen gepaard gingen met negatieve reacties uit de omgeving. Zoals door het lid aangegeven, is dit vooral een dossier voor Ruimtelijke Ordening. In dit kader wordt in 2011 de huidige omzendbrief geëvalueerd en zo nodig bijgestuurd.

Mestafzet

De minister wil in 2011 inderdaad het overleg met Wallonië over de grensboerenproblematiek en de problematiek van mestexport heractiveren. Dit overleg zal op het politieke en administratieve niveau moeten plaatsvinden. Op politiek niveau wil de minister het overleg met haar Waalse collega opstarten. In eerste instantie wil ze nagaan in hoeverre er afspraken kunnen gemaakt worden om de Vlaamse en Waalse grensboeren meer juridische zekerheid te verschaffen. In tweede instantie is een betere afstemming van de Vlaamse en Waalse mest- en afvalstoffenwetgeving opportuun.

Ammoniakuitstoot

De heer Martens informeerde naar het effect van een herziening van het ammoniak-emissieplafond op het mestactieplan. De minister bevestigt dat er een herziening van de NEC-richtlijn op het programma staat waarin onder meer nieuwe nationale emissieplafonds zullen worden vastgelegd. Het voorstel van de Europese Commissie inzake de emissieplafonds die tegen 2020 zullen moeten worden gerealiseerd, wordt verwacht in 2012. Aangezien er nog geen zicht is op de hoogte van het ammoniakplafond 2020 voor België noch op de verdeling ervan over de gewesten, is het volgens de minister niet mogelijk nu al de eventuele effecten in te schatten voor het mestbeleid en de landbouwsector. Wel wordt ondertussen verder gewerkt aan de verplichting tot de installatie van ammoniakemissie-arme systemen bij de bouw van nieuwe stallen.

2.2.8. Beleid open ruimte

De minister bevestigt de stelling van mevrouw Rombouts dat landbouw als grootste ruimtegebruiker bij de landinrichting betrokken is. De sector heeft dan ook inspraak bij het tot stand komen van de diverse landinrichtingsplannen en -projecten. Dat landbouw niet in de titel van operationele doelstelling 91 wordt vermeld, is louter een vergetelheid.

In januari 2009 werd de tevredenheidsbevraging verstuurd aan 482 personen. De doelgroep werd bepaald aan de hand van een vastgelegde selectieregel. De minister kan daar eventueel meer informatie over bezorgen.

Ruilverkaveling, landinrichting en natuurinrichting hebben als gezamenlijk kenmerk dat ze zich toeleggen op inrichting van een bepaald gebied met als doel de realisatie van de voorziene ruimtelijke bestemming. Wat deze instrumenten van elkaar onderscheidt, is dat ze elk een eigen doelstelling hebben. Ruilverkaveling legt zich toe op de multifunctionele inrichting van voornamelijk agrarische gebieden. Werken aan een verbetering van de agrarische structuur is hierbij cruciaal, maar de ruilverkaveling draagt ook bij aan de beheersing van wateroverlast, erosiebestrijding, recreatief medegebruik, natuur- en landschapszorg, zorg voor cultuurhistorisch en archeologisch erfgoed enzovoort.

Landinrichtingsprojecten zijn gericht op een breed scala van functies en actoren van en in de open ruimte. Landinrichting is inzetbaar binnen de waaier van enerzijds grote, thematisch complexe gebieden tot anderzijds gebieden met kleine eenvoudige inrichtingsvraagstukken.

Natuurinrichting zit ingebed in het Natuurdecreet en kent als voornaamste doelstelling het versterken en het behoud van biodiversiteit in overleg met alle partijen. Op het terrein voert natuurinrichting werken aan de waterhuishouding uit, doet ze aan grondwerken, voert ze recreatieve maatregelen uit, maakt ze van natuureducatie een speerpunt en dergelijke meer.

Mevrouw Rombouts had ook een concrete vraag over het domein de Liereman en de terugkoppeling naar het lokale overleg. Op dit moment werkt het lokaal overleg aan een

raamakkoord. Hierin moeten volgens de minister de principes voor de gebiedsontwikkeling van de Liereman vervat zitten. Het uitvoeringsprogramma zal een set aan instrumenten omvatten, zal verantwoordelijkheden toewijzen en dergelijke. Natuurinrichting wordt genoemd als een van de mogelijke instrumenten tot uitvoering van het raamakkoord.

2.2.9. *Slagkrachtige overheid*

Vergunningbeleid

De minister stelt in antwoord op de opmerkingen van mevrouw De Vroe over de optimalisering van de milieuregelgeving en -procedures, dat in Vlaanderen, in tegenstelling tot andere landen, de doorlooptijd voor het bekomen van een milieuvergunning in eerste aanleg beperkt is tot een aantal maanden:

- voor de klasse 1-inrichtingen duurt de vergunningsprocedure in principe maximum vier maanden. Bij gemotiveerde beslissing door de deputatie kan deze vergunningsprocedure tot maximum zes maanden worden verlengd. Indien de deputatie niet binnen deze termijn beslist, wordt de aanvraag geacht te zijn geweigerd. De termijn waarbinnen de minister in beroep moet beslissen bedraagt vijf maanden. Dit is echter een termijn van orde;
- voor de klasse 2-inrichtingen duurt de vergunningsprocedure in principe drie maanden. Bij gemotiveerde beslissing kan het college van burgemeester en schepenen deze termijn verlengen met 1,5 maand. In beroep neemt de deputatie een beslissing binnen de vier maanden.

Adviezen in het kader van een milieuvergunningsprocedure moeten worden uitgebracht binnen ten hoogste 60 kalenderdagen voor de klasse 1-inrichtingen en ten hoogste 30 kalenderdagen voor de klasse 2-inrichtingen. Bij gebrek aan advies binnen de gestelde termijn wordt aangenomen dat een gunstige beoordeling werd uitgebracht. Zonder vooruit te willen lopen op het onderzoek lijkt de piste van het inkorten van termijnen volgens de minister weinig potentieel te bieden. Er zal dus naar andere optimalisaties worden gezocht, onder meer door integratie van de project-MER-procedure in de vergunningenprocedure. Over dat laatste is er al een akkoord binnen de Vlaamse Regering.

Duurzame overheidsopdrachten

In antwoord op de vraag van de heer Sanctorum, stelt de minister dat de Vlaamse overheid tegen 2020 100 percent duurzame overheidsopdrachten wil voor die productgroepen waarvan ze duurzaamheidcriteria heeft bepaald. Om dit te bereiken worden vier opeenvolgende actieplannen opgemaakt en uitgevoerd. Op 9 juni 2009 keurde de Vlaamse Regering het eerste Vlaams Actieplan Duurzame Overheidsopdrachten (periode 2009-2011) goed. De trekker van dit actieplan is de cel Duurzame Ontwikkeling van het Departement Diensten voor het Algemeen Regeringsbeleid. Acties inzake milieu-, energievriendelijke en duurzame aankopen worden gecoördineerd, gerealiseerd en opgevolgd binnen het actieplan duurzame overheidsopdrachten.

In het actieplan werden volgende productgroepen aangeduid waar mogelijk quick-wins kunnen worden gerealiseerd: dienstvoertuigen, werk- en beschermkledij, kantoomateriaal, schoonmaakproducten, kantoorgebouwen, duurzaam hout, voeding, elektriciteit, onderhoudsdiensten, drukwerk, hardware, kantoormeubilair en schoonmaakdiensten. Deze lijst is voornamelijk gebaseerd op het feit dat er voor deze productgroepen al instrumenten beschikbaar zijn en/of praktijkervaring aanwezig is op Vlaams, Belgisch of Europees niveau.

III. INDICATIEVE STEMMING

Het aan de commissie toegewezen gedeelte Leefmilieu en Natuur van de uitgavenbegroting 2011 wordt aangenomen met 5 stemmen tegen 1 bij 2 onthoudingen.

B. BEVOEGDHEID RUIMTELIJKE ORDENING

I. TOELICHTING

De bevoegdheid Ruimtelijke Ordening werd op 10 en 24 november 2010 in de commissie besproken. De heer *Philippe Muylers*, Vlaams minister van Financiën, Begroting, Werk, Ruimtelijke Ordening en Sport, gaf toelichting bij de begroting en de beleidsbrief.

1. Uitgavenbegroting 2011

Minister Muylers gaat eerst in op de apparaatkredieten van het beleidsdomein Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed en vervolgens op de kredieten die specifiek worden toegewezen aan het beleidsveld Ruimtelijke Ordening.

Kredieten Ruimtelijke Ordening begroting 2011

Begroting 2011	NKG	GVK	GOK	VRK	MAC
programma					
NA Apparaatkredieten	40.892	4.926	4.552		
ND Ruimtelijke Ordening	8.299	19.373	20.138	5.000	

(1.000euro)

Apparaatkredieten beleidsveld RO:

Departement RWO(*), IVA Inspectie RWO(*), Ruimte en Erfgoed Vlaanderen (*), Hoge Raad voor het Handhavingsbeleid, Vlacoro, Raad voor Vergunningsbetwistingen, Strategische Adviesraad Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed(*)

(*) hieronder vallen ook apparaatkredieten van beleidsveld Wonen en/of Onroerend Erfgoed

Philippe Muylers, Vlaams Minister van Financiën, Begroting, Werk, Ruimtelijke Ordening en Sport

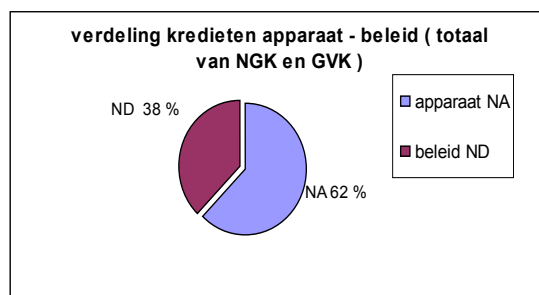

De bovenstaande tabel toont de apparaatkredieten die betrekking hebben op het beleidsveld Ruimtelijke Ordening. Het gaat over de wedden, werkingskosten, investeringen en informatie- en communicatietechnologie van het Departement RWO, het intern verzelfstandigd agentschap Inspectie RWO, het intern verzelfstandigd agentschap Ruimte en Erfgoed Vlaanderen, de Hoge Raad voor het Handhavingsbeleid, de Vlaamse Commissie voor Ruimtelijke Ordening, de Raad voor Vergunningsbetwistingen en de Strategische Adviesraad Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed. De tabel bevat niet de apparaatkredieten van IVA Wonen Vlaanderen en de Vlaamse Woonraad.

De budgetten van het Departement RWO en agentschap Inspectie RWO worden ook aangewend voor de beleidsvelden Wonen en Onroerend Erfgoed en het budget voor de SARO wordt ook gebruikt voor het beleidsveld Onroerend Erfgoed.

Binnen het beleidsdomein RWO vormen de apparaatkredieten het grootste deel van het budget.

Procentuele verdeling apparaat – beleidskredieten

Philippe Muyters, Vlaams Minister van Financiën, Begroting, Werk, Ruimtelijke Ordening en Sport

1.1. Apparaatkredieten

Er is een afname van het budget voor apparaatkredieten in de begroting 2011 in vergelijking met de begrotingscontrole 2010.

Apparaatkredieten

	NGK	GVK	GOK	VRK	MAC
BO 2009	40.217	5.279	4.905	0	0
3de BC 2009	40.664	5.542	5.168	0	0
BO 2010	40.212	4.703	4.329	0	0
BC 2010	41.008	5.975	5.601	0	0
BO 2011	40.892	4.926	4.552	0	0

Philippe Muyters, Vlaams Minister van Financiën, Begroting, Werk, Ruimtelijke Ordening en Sport

Deze afname is voornamelijk te wijten aan de opgelegde lineaire besparingen op personeel en de ICT-kredieten. De minister wijst ook op de eenmalige verhoging van de informaticakredieten bij begrotingscontrole 2010 (GVK en GOK) voor het beleidsveld Wonen. Voor 2011 liggen de kredieten in de lijn van voorgaande jaren.

Zoals voor de andere departementen, wordt uitgegaan van een nominale nulgroei van alle niet-loongebonden kredieten. De opgelegde besparingen op de apparaatkredieten bedragen dan concreet 1,5 percent op de lonen en 2,5 percent op de werkingsmiddelen. Tevens moet elke entiteit de endogene groei, dat wil zeggen de toename van de wedden door gelijkelijke anciënniteit en functionele loopbaan, zelf financieren. De bijkomende besparing op de facultatieve subsidies bedraagt 5 percent. Ook op de gereguleerde en semi-gereguleerde subsidies met ESR-code 3 wordt een besparing van 2 percent doorgevoerd.

Tot slot worden de kredieten voor communicatie en consultancy met 10 percent verminderd. Het totale bedrag aan besparingen is dan 645 miljoen euro. Het is dan telkens aan de bevoegde minister om te bepalen waar de besparingen exact moeten gebeuren.

Apparaatkredieten: lineaire besparingen

op volgende posten werden lineaire besparingen doorgevoerd	
(in 1.000 €)	
lonen en sociale lasten	540
algemene werkingkosten	85
dotatie saro	6
investeringsgoederen	14
totaal	645

Philippe Muyters, Vlaams Minister van Financiën, Begroting, Werk, Ruimtelijke Ordening en Sport

1.2. Beleidskredieten

Beleidskredieten

	NGK	GVK	GOK	VRK	MAC
BO 2009	7.523	19.513	19.192	5.000	2.600
3de BC 2009	6.974	19.559	19.364	5.000	2.499
BO 2010	4.248	19.551	19.356	5.000	0
BC2010	4.343	20.164	19.969	5.000	0
BO 2011	8.299	19.373	20.138	5.000	0

Philippe Muyters, Vlaams Minister van Financiën, Begroting, Werk, Ruimtelijke Ordening en Sport

De minister geeft verder toelichting bij de beleidskredieten. In vergelijking met de begrotingscontrole 2010 is de grootste wijziging terug te vinden bij de niet-gesplitste kredieten, namelijk een vermeerdering met 3.956.000 euro. Deze toename is volledig te wijten aan de verhoging van de dotatie aan de DAB Grondfonds (plus 4.012.000 euro). Deze verhoging werd doorgevoerd om te kunnen inspelen op planschade-eisen en de toegenomen juridische kosten.

Het variabele krediet van 5 miljoen euro betreft de bestrijding en voorkoming van leegstaande en/of verwaarloosde bedrijfsruimten. De ontvangsten waarmee deze uitgaven worden gefinancierd zijn afkomstig van de leegstandsheffingen op bedrijfsruimten.

De volgende tabel toont de lineaire besparingen die werden doorgevoerd op de beleidskredieten.

Beleidskredieten: lineaire besparingen

op volgende posten werden lineaire besparingen doorgevoerd		
(in 1.000 €)		
ND004	communicatie	29
ND005	onderzoek en studies betreffende RO	71
ND008	aan organisaties die bijdragen tot doorwerking RO	3
ND009	steunpunt ruimte en wonen	7
ND010	vlaamse vereniging voor Ruimte en Planning	6
ND012	Rijn Schelde Delta samenwerkingsorganisatie	3
ND013	dotatie DAB Grondfonds	54
ND108	voor opmaak en inventarisatie onbebouwde percelen	13
Totaal		186

Philippe Muyters, Vlaams Minister van Financiën, Begroting, Werk, Ruimtelijke Ordening en Sport

Tegenover de besparing op onderzoek en studies staat een rationalisatie en samenvoeging van verschillende verspreide middelen, waardoor er een groter budget beschikbaar wordt voor de opmaak van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen.

De minister verwijst naar de toelichting bij de begroting 2010 en de poging die hij daarbij deed om de verdeling van de beleidskredieten te koppelen aan de beleidsnota. Deze oefening wordt herhaald voor de begroting 2011.

De beleidslijnen uit de beleidsbrief en beleidsnota betreffen de beleidscontinuïteit, met de uitvoering en kortetermijnherziening van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, het nieuwe langetermijnbeleidsplan, de inhoudelijke prioritaire accenten en het herdenken en vereenvoudigen van het instrumentarium.

Verdeling beleidskredieten gekoppeld aan de beleidslijnen

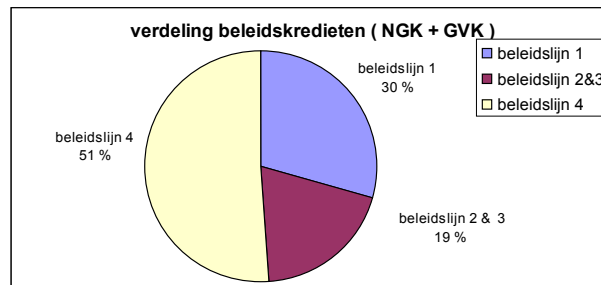
	NGK	GVK	GOK	VRK	MAC
Uitvoering en KT herziening RSV I (beleidslijn 1)	5.637	2.530	2.743		
Lange termijn ruimtelijk beleid:	551	4.828	4.828	5.000	
LT ruimtelijk beleidsplan (Beleidslijn 2)	350	655	655		
Prioritaire inhoudelijke accenten (Beleidslijn 3)	201	4.173	4.173	5.000	
Herdenken en vereenvoudigen instrumentarium (Beleidslijn 4)	2.111	12.015	12.567		

Philippe Muyters, Vlaams Minister van Financiën, Begroting, Werk, Ruimtelijke Ordening en Sport

De volgende grafiek toont de procentuele verdeling per beleidslijn. Het variabele krediet werd niet opgenomen bij de berekening van de procentuele verdeling.

Procentuele verdeling per beleidslijn

Philippe Muyters, Vlaams Minister van Financiën, Begroting, Werk, Ruimtelijke Ordening en Sport

Beleidslijn 1: continuïteit

		krediet BO 2009	krediet 3 BC 2009	krediet BO 2010	krediet BC 2010	krediet BO 2011
ND016	strat.proj. uitv. RSV _ project coord	2.669	2.600	2.300	2.300	1.300
ND020	strat.proj. uitv. RSV _ verwerving					1.000
ND013	dot. DAB grondfonds	1.048	1.000	893	988	5.000
ND006	studiesgekoppeld aan GRUP				230	230
ND007	kosten voor goedkeuring uitv. plan	460	453	353	353	353
ND010	subs. vereniging ruimte & planning	116	116	110	110	104
ND103	werkingskosten IVA RO Vl.	91	90	90	90	90
ND001	werkingsmiddelen Viacoro	65	46	46	46	46
ND113	aankoop allerhande machines	45	44	44	44	44

Philippe Muyters, Vlaams Minister van Financiën, Begroting, Werk, Ruimtelijke Ordening en Sport

Wat betreft de eerste beleidslijn, is de reeds vermelde verhoging van de dotatie aan de DAB Grondfonds tot 5 miljoen euro de belangrijkste wijziging.

In deze en de volgende tabellen zijn enkel de niet-gesplitste en gesplitste vastleggingskredieten opgenomen.

Beleidslijn 2: Lange termijn ruimtelijk beleidsplan

		krediet 2009	krediet 3 BC 2009	krediet BO 2010	krediet BC 2010	krediet BO 2011
ND003	project lange termijn visie RSV	269	269	269	269	655
ND009	subsidie steunpunt ruimte en wonen	360	359	352	352	350

Philippe Muyters, Vlaams Minister van Financiën, Begroting, Werk, Ruimtelijke Ordening en Sport

Wat betreft het ruimtelijk beleidsplan op lange termijn werden, zoals reeds vermeld, een aantal kredieten voor onderzoek en studies verschoven naar een aparte allocatie ND003 voor het 'Project langetermijnvisie RSV 2020-2050'. Deze middelen zullen worden ingezet voor de opmaak van een groenboek dat tegen eind 2011 zou moeten zijn afgerond.

Beleidslijn 3: prioritaire inhoudelijke accenten

		krediet 2009	krediet 3 BC 2009	krediet BO 2010	krediet BC 2010	krediet BO 2011
ND100	subs. bestrijding leegstand	4.000	5.000	5.000	5.000	5.000
ND110	sanering leegstaande bedrijfsruimte	4.297	4.255	4.255	4.255	4.173
ND004	communicatiekosten	288	288	230	230	201

Philippe Muyters, Vlaams Minister van Financiën, Begroting, Werk, Ruimtelijke Ordening en Sport

Beleidslijn 4: vereenvoudigen instrumentarium

	krediet 2009	krediet 3 BC 2009	krediet BO 2010	krediet BC 2010	krediet BO 2011
ND102 toelagen stedenbouw: amb.	21	21	21	21	21
ND000 lidmaatschap verenigingen	1	1	1	1	1
ND002 werkingskosten Hoge Raad Handhav.	90	90	90	90	90
ND008 organisaties doorwerking RO	60	5	22	22	19
ND012 subsidies rijn schelde delta	63	64	61	61	58
ND104 subsidies aan gemeenten	4.832	3.697	3.634	3.634	3.621
herstelfonds	8.686	9.837	10.341	10.954	10.316

Philippe Muyters, Vlaams Minister van Financiën, Begroting, Werk, Ruimtelijke Ordening en Sport

Ook wat betreft de derde en vierde beleidslijn zijn in de tabel enkel de niet-gesplitste en gesplitste vastleggingskredieten opgenomen. De minister geeft verdere toelichting bij enkele programma's.

De 'toelagen stedenbouwkundige ambtenaren' (ND102) dienen voor de opleiding van ambtenaren ruimtelijke ordening.

Het agentschap organiseert met het oog op een kwaliteitsvolle uitvoering van de lokale ruimtelijke ordening ook provinciale en gewestelijke contactdagen waarop gemeentelijke stedenbouwkundige ambtenaren worden uitgenodigd. Er worden tevens jaarlijks, samen met de verschillende netwerkpartners, provinciale en interprovinciale bijeenkomsten georganiseerd. Dat wordt verstaan onder 'organisaties doorwerking RO'.

Onder de rubriek 'subsidies aan gemeenten' worden volgende subsidies samengevat:

- ND0 ND104 voor de opmaak van een gemeentelijk structuurplan;
- ND0 ND105 voor de opmaak van het eerste vergunningenregister en het eerste plannenregister;
- ND0 ND106 voor de opleiding en de betaling van de gemeentelijke stedenbouwkundige ambtenaren;
- ND0 ND107 voor de opmaak van gemeentelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen en gemeentelijke plannen van aanleg en voor ND0 ND108 de opmaak en actualisatie inventaris onbebouwde percelen.

2. Beleidsbrief Ruimtelijke Ordening 2010-2011

De minister brengt de titel van de beleidsnota Ruimtelijke Ordening 2009-14 in herinnering: 'Een ruimtelijke beleid voor en op het ritme van de maatschappij. Ambitieuw in een moeilijke context'. Die titel is volgens de minister na een jaar nog steeds actueel.

Het beleid blijft gebaseerd op vier grote krachtlijnen. Het streven naar beleidscontinuïteit is het belangrijke eerste uitgangspunt. Dit betekent, conform het regeerakkoord, de effectieve uitvoering en de kortetermijnherziening van het RSV. Beleidscontinuïteit houdt ook in dat verder in de toekomst wordt gekeken en dat er werk wordt gemaakt van een nieuw strategisch beleidsplan. Dat laatste heeft de naam Beleidsplan Ruimte Vlaanderen gekregen.

Ten tweede blijft ook het herdenken en vereenvoudigen van het instrumentarium binnen de ruimtelijke ordening een belangrijke prioriteit. Ruimtelijk beleid moet immers realisatiegericht zijn en moet kansen creëren en opportuniteiten benutten. Hiermee bouwt de minister verder op de conclusies die geformuleerd werden door de zogenaamde commissie -Berx (Commissie Investeringsprojecten) en de parlementaire commissie-Sauwens (Commissie Versnelling Maatschappelijk Belangrijke Investeringsprojecten).

Het derde principe gaat uit van de stelling dat ruimtelijke ordening pas optimaal kan functioneren indien alle betrokkenen en sectoren hun verantwoordelijkheid opnemen. Dit is het partnerschapsmodel, waarbij wordt vertrokken van de gelijkwaardigheid van alle partners eerder dan van een hiërarchische, bevoogdende en controlerende houding.

Wat betreft het herdenken en vereenvoudigen van het instrumentarium wil de minister eenzelfde lijn doortrekken naar de verschillende bestuursniveaus. Responsabilisering van lokale besturen was het afgelopen werkjaar een belangrijke beleidslijn en zal dat ook blijven. Conform de voorstellen in het groenboek Interne Staatshervorming dient Vlaanderen zich te focussen op de strategische en gewestelijke verantwoordelijkheden. Lokale besturen ontwikkelen hun eigen beleid en nemen hiervoor de verantwoordelijkheid.

De minister zal zich verder in de toelichting beperken tot de belangrijkste elementen uit de beleidsbrief Ruimtelijke Ordening: de vier beleidslijnen en de negen strategische doelstellingen uit de beleidsnota. Hij wil daarbij vooral vooruit kijken naar initiatieven voor 2011. Voor een gedetailleerd overzicht van de verwezenlijkingen van het voorbije werkjaar verwijst hij naar de tekst van de beleidsbrief.

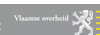
2.1. Continuïteit van het beleid

Beleidslijn 1: Continuïteit van het beleid

SD 1: beleidscontinuïteit: effectieve uitvoering RSV en KT-herziening

1. *Lopende planningsprocessen finaliseren en evalueren*
2. *KT-herziening RSV afronden*
3. *Nieuwe processen opstarten in uitvoering van RSV*
4. *Onderzoek specifieke thema's*

Philippe Muyters, Vlaams Minister van Financiën, Begroting, Werk, Ruimtelijke Ordening en Sport

De eerste strategische doelstelling is gericht naar de beleidscontinuïteit: de effectieve uitvoering van het RSV en het afronden van de kortetermijnherziening. De bijlage bij de beleidsbrief bevat een volledig overzicht van de ruimtelijke uitvoeringsplannen op gewestelijk en provinciaal niveau.

Belangrijk voor het komende werkjaar is dat deze lopende planningsprocessen zullen worden voortgezet, afgewerkt en indien nodig geëvalueerd. Een voorbeeld dat in de commissie reeds uitgebreid aan bod kwam, is de projectstructuur die werd opgezet om de afbakeningen van de natuurlijke en agrarische structuur of AGNAS te kunnen realiseren. In 2011 hoopt de minister daar de vruchten van te kunnen plukken.

Ook de lopende kortetermijnherziening van het RSV zal worden afgerond. Uiterlijk begin december 2010 wil de minister een voorstel aan de Vlaamse Regering voorleggen, waarbij naast de adviezen van SARO, SERV en Minaraad, rekening zal worden gehouden met de resolutie van het Vlaams Parlement van 6 oktober 2010 (*Parl. St. Vl. Parl. 2009-10, nr. 650/2*).

Een derde initiatief omvat het opstarten van nieuwe processen, waar nodig, in uitvoering van het RSV. De minister denkt daarbij aan de ontginning van oppervlaktedelfstoffen, de gevangenis van Beveren en de aanpassing aan het GRUP voor de Oosterweelverbinding.

Het onderzoek rond een aantal specifieke, actuele thema's zal worden afgerond. Het gaat hier ondermeer over de selectie van kleinstedelijke gebieden, perspectieven voor de vrijgekomen militaire domeinen en het beleidskader inzake detailhandel.

2.2. Strategisch ruimtelijk beleidsplan

Beleidslijn 2: Strategisch ruimtelijk beleidsplan

SD 2: Voorlopig vastgesteld lange-termijn ruimtelijk beleidskader 2020-2050

5. *Groenboek BRV concretiseren*
6. *BRV inbedden in ViA*
7. *Input vanuit wetenschappelijk onderzoek*
8. *Groenboek BRV voeden vanuit overleg, buitenlandse ervaring en onderzoek en inter-gewestelijke dialoog*
9. *Ruimtelijke scenario's*

Philippe Muyters, Vlaams Minister van Financiën, Begroting, Werk, Ruimtelijke Ordening en Sport

Voor het einde van deze legislatuur zal een nieuw strategisch ruimtelijk beleidsplan voorlopig worden vastgesteld voor de periode tot 2020 met een doorkijk tot 2050.

Op 23 juli 2010 heeft de minister aan de Vlaamse Regering meegedeeld dat het nieuwe ruimtelijk beleidskader de voorlopige werktitel *Beleidsplan Ruimte Vlaanderen* heeft gekregen. De minister herhaalt zijn eerdere antwoorden in de commissie dat het BRV wil inzetten op strategische lijnen en dat de opmaak ervan geen afbreuk zal doen aan de verdere effectieve uitvoering van het RSV en de lopende kortetermijnherziening. De aanpak omvat een participatief proces, met de opmaak van een groenboek dat als basis zal dienen voor een maatschappelijk debat. Het groenboek wordt gefinaliseerd tegen eind 2011. De resultaten van het maatschappelijk debat worden verwacht tegen eind 2012 en tegen eind 2013 omgezet in een witboek. Dat laatste document zou volgens de minister zowel de langetermijnvisie van de Vlaamse Regering op de ruimtelijke ontwikkeling van Vlaanderen bevatten, als de krijtlijnen voor de accenten die de volgende Vlaamse Regering op kortere termijn kan leggen.

In 2011 zal het groenboek *Beleidsplan Ruimte Vlaanderen* dus worden geconcretiseerd vanuit een participatief proces. De opmaak van het BRV wordt gekaderd in Vlaanderen in Actie. Op 3 december 2010 organiseert de minister daarom een ViA-rondetafel 'Hoe kan de ruimtelijke ordening vorm geven aan Vlaanderen als een Europese topregio?'.

De input vanuit het wetenschappelijk onderzoek wordt verzekerd. In het kader van het Steunpunt Ruimte en Wonen lopen tal van onderzoeken die relevant zijn als onderbouwing van het BRV. De resultaten leveren heel wat interessant materiaal en inzichten op die kunnen worden ingebracht in het groenboek. Tevens is het belangrijk dat het groenboek BRV wordt gevoed vanuit overleg, buitenlandse ervaring- en onderzoekssporen en intergewestelijke dialoog.

In het kader van het Europese voorzitterschap heeft de minister op 8 oktober 2010 een vergadering van Europese experts georganiseerd. De presentaties, debatten en conclusies van deze vergadering zullen worden gebundeld in een publicatie die mee een basis zal vormen voor het BRV. Tevens zullen verdere contacten worden onderhouden met regio's die als voorbeeld kunnen dienen voor de strategische planning in Vlaanderen.

Uiteraard is ook structureel overleg tussen de Vlaamse overheid en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest inzake ruimtelijke planning vereist voor gewestgrensoverschrijdende problematieken zoals wonen, infrastructuur, grootschalige projectontwikkeling, het openruimtenetwerk enzovoort. Daarnaast neemt de minister zich voor om contacten uit te bouwen met de Waalse minister bevoegd voor ruimtelijke ordening om over gemeenschappelijke aandachtspunten te overleggen.

Ten slotte zal de minister inspanningen doen om ruimtelijke scenario's af te stemmen met de scenario-opbouw bij andere beleidsdomeinen. Bij de verschillende beleidsdomeinen van de Vlaamse overheid is er aandacht voor toekomstverkenningen. De minister wil het voortouw nemen om een geïntegreerde aanpak van de toekomstverkenningen binnen de Vlaamse overheid te stimuleren en te komen tot een gedeeld toekomstperspectief over de verschillende beleidsdomeinen heen, waarbij de capaciteit voor deze methodiek efficiënt wordt ingezet.

2.3. Prioritaire inhoudelijke thema's

In de derde beleidslijn worden rond vijf thema's inhoudelijke krachtlijnen geformuleerd. Deze accenten zijn er op gericht de ruimtelijke troeven van Vlaanderen te benadrukken, om zo een antwoord te kunnen bieden aan maatschappelijke uitdagingen.

Beleidslijn 3: Prioritaire inhoudelijke thema's

SD 3: versterking creatieve steden en vitaal platteland

10. Voldoende groen in de stad via verdere uitwerking RSV

11. Doorvertalen van conclusies mbt sturingsmodellen voor wonen in het BRV

12. Initiatief rond hergebruik van leegstaande gebouwen en hoeves op het platteland

Een eerste inhoudelijk thema richt zich tot de versterking van creatieve steden en het vitaal platteland. Het garanderen van voldoende groene en open ruimtes in en nabij de steden draagt bij tot het aantrekkelijk maken van steden. De minister verwijst naar het engagement inzake stadsrandbossen in het Vlaamse regeerakkoord. Hij zal zijn rol opne-

men door, waar mogelijk, in de stedelijke afbakeningsprocessen in de nodige ruimte voor stadsrandbossen te voorzien

Het is belangrijk te blijven zorgen voor het geschikte aanbod door vernieuwing van het patrimonium en voor het gericht uitbreiden ervan in de steden. In het licht hiervan moet volgens de minister worden nagedacht over sturingsmodellen voor wonen. De administratie van de minister heeft een studie uitbesteed die de effecten van sturingsmodellen onderzoekt. De beleidsvertaling van deze studie zal samen met de minister bevoegd voor het Woonbeleid gebeuren. Dit doet uiteraard geen afbreuk aan de onverkorte uitvoering van het decreet Grond- en Pandenbeleid.

Naast deze sterke, creatieve steden moet er aandacht gaan naar de diverse ruimtelijke uitdagingen van het platteland. De open ruimte heeft volgens de minister een belangrijke sociaal-economische betekenis, onder meer het ruraal ondernemerschap, verbreed met toerisme, recreatie, de horeca en de zorgsector.

In opvolging van de werkzaamheden van het Interbestuurlijk Plattelandsoverleg neemt de minister een initiatief om de resultaten van twee studies over het hergebruik van leegstaande hoeses en gebouwen op het platteland, te valoriseren.

Beleidslijn 3: Prioritaire inhoudelijke thema's

SD 4: beschermen en versterken van de open ruimte, landbouw, natuur en bos

13. Gebiedsgericht AGNAS-programma uitvoeren

14. Slim ruimtegebruik door hergebruik en omkeerbaar ruimtegebruik

15. Locatiebeleid hernieuwbare energie

Philippe Muyters, Vlaams Minister van Financiën, Begroting, Werk, Ruimtelijke Ordening en Sport

De open ruimte herbergt naast landbouw een aantal belangrijke en kwetsbare functies zoals natuur en bos. De landbouwsector speelt een belangrijke rol in behoud en de versterking van de open ruimte. Deze versterking gebeurt enerzijds door het verder implementeren van het RSV met de daarin voorziene afbakening van landbouw, natuur en bos.

Vervolgens wil de minister ook blijven inzetten op functionele verweving, zonder hierbij de hoofdfunctie in het gedrang te brengen. Zo kunnen verschillende functies nabij of door elkaar worden gelokaliseerd en worden voordelen van medegebruik, hergebruik of meervoudig ruimtegebruik gerealiseerd. De minister verwijst als voorbeeld naar hoevetoerisme, waarbij landbouw, recreatie en toerisme met elkaar worden verzoend.

Inzake het locatiebeleid voor hernieuwbare energie zal de minister, zoals al besproken in de commissie, samen met de minister bevoegd voor Energie en de minister bevoegd voor Leefmilieu de nodige stappen ondernemen als de conclusies van de interdepartementale Windwerkgroep worden voorgelegd. Dit houdt in de eerste plaats in dat een duidelijk kader wordt gecreëerd voor de beoordeling van aanvragen inzake windturbines, waarin de bovenlokale en lokale visie voldoende wordt gehonoreerd.

Beleidslijn 3: Prioritaire inhoudelijke thema's

SD 5: investeringen mogelijk maken door ruimte om te ondernemen

16. Uitvoeren actieprogramma ENA

17. Monitoringssysteem in functie van de realisatie ijzeren voorraad

18. Ondersteunen opmaak kaderdecreet ruimtelijke economie

19. Winkelen in Vlaanderen

20. Implementatie van Brownfieldconvenanten en visienota

Philippe Muyters, Vlaams Minister van Financiën, Begroting, Werk, Ruimtelijke Ordening en Sport

In overeenstemming met de afspraken in het coördinatieplatform zullen voor het Economisch Netwerk Albertkanaal de nodige planningsinitiatieven worden voortgezet.

De effectieve uitvoering van het RSV samen met de kortetermijnherziening, impliceert de bijkomende planning van bedrijventerreinen. Een goede monitoring van het ruimtelijk beschikbaar aanbod enerzijds en het bijkomend bestemd aanbod is gewenst. In overleg met het Agentschap Ondernemen werd de voorbereiding getroffen voor een monitoring die zowel in het beleidsdomein RWO als in het beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie kan worden gebruikt. Dit monitoringssysteem zal, onder meer op basis van de VLAO-gegevensbank, jaarlijks en tot op subregionaal niveau de beschikbare en bestemde bedrijventerreinen aangeven. In 2011 moet dit leiden tot afgestemde cijfers over de ijzeren voorraad tussen de beleidsdomeinen RWO en EWI.

Omdat een aantal economische doelstellingen een belangrijke ruimtelijke component hebben, zal de minister het overlegproces dat de minister bevoegd voor Economie zal opstarten in functie van het kaderdecreet Economie ten volle ondersteunen.

Ook zal hij samen met de minister bevoegd voor Economie de startnota 'Winkelen in Vlaanderen' uitvoeren, die op 23 juli 2010 door de Vlaamse Regering werd goedgekeurd. Dit betekent onder meer dat de visie inzake winkelen in Vlaanderen verder zal worden uitgewerkt.

Het inschakelen van onbenutte bestaande bedrijventerreinen, waaronder de brownfields, blijft een permanent aandachtspunt. De minister zal dit werkjaar verder aandacht besteden aan de opvolging en begeleiding van de lopende Brownfieldconvenanten en de implementatie van de visienota Brownfields.

Beleidslijn 3: Prioritaire inhoudelijke thema's

SD 6: Vlaanderen als slimme draaischijf voor vervoer en logistiek

21. Meer ruimte laten voor uitbreiding van infrastructuur

22. Opzetten structureel overleg met mobiliteitsactoren

Philippe Muyters, Vlaams Minister van Financiën, Begroting, Werk, Ruimtelijke Ordening en Sport

Vlaanderen heeft met zijn centrale ligging in Europa en de aanwezigheid van de poorten een enorme troef in handen. Het ruimtelijk beleid moet de nodige investeringen in de vervoerssystemen faciliteren. De minister zal daarom laten nagaan in welke mate de typevoorschriften voor verkeers- en vervoersinfrastructuur in bepaalde gevallen meer ruimte kunnen laten voor een uitbreiding van infrastructuur zonder bijkomend ruimtelijk uitvoeringsplan. Dit initiatief hangt samen met de werkzaamheden van de Vlaamse Regering en het Vlaams Parlement inzake de versnelling van maatschappelijk belangrijke investeringsprojecten.

De realisatie van missing links en andere initiatieven ten aanzien van infrastructuur vragen steeds een degelijk en constructief overlegproces. Naast deze project- of procesgerichte overlegmomenten ziet de minister ook de meerwaarde in van een structureel overleg met de mobiliteitsactoren.

Beleidslijn 3: Prioritaire inhoudelijke thema's

SD 7: ruimtelijk beleid gericht op duurzaamheid en ruimtelijke kwaliteit

23. Samenwerking en uitbouwen van partnerschappen

24. Actieve promotie projectvergadering

25. Herwerken financieel instrumentarium

Philippe Muyters, Vlaams Minister van Financiën, Begroting, Werk, Ruimtelijke Ordening en Sport

Ruimtelijk beleid mag volgens de minister niet worden gereduceerd tot een louter kwantitatief verhaal, maar moet focussen op ruimtelijke kwaliteit en duurzaamheid. Het moet worden verankerd doorheen elke stap van het proces van visievorming, beleidsformulering en -standpuntbepaling.

De Vlaamse overheid moet nagaan welke aanpak kan worden ontwikkeld om een hoger niveau van ruimtelijke kwaliteit of bewustwording ervan te bereiken. Dit gebeurt door samenwerking en het uitbouwen van partnerschappen. In 2011 zal de samenwerking tussen de administratie van de minister en de Vlaams Bouwmeester worden versterkt, net als met een aantal andere Vlaamse partners zoals het team Stedenbeleid, de Vlaamse Landmaatschappij, het Agentschap voor Natuur en Bos en het Agentschap Ondernemen.

Daarnaast moet de projectvergadering actief worden gepromoot. Het vooroverleg over een concreet project of een ontwerp kan enkel aan kwaliteit winnen indien dit tijdig, in ontwerpfasen, wordt besproken met de formeel betrokken administraties en hun specialisten.

De financiële gevolgen van ruimtelijke instrumenten worden geëvalueerd. De minister wil nagaan of en hoe de financiële kost veroorzaakt door de ruimtelijke uitvoeringsplannen en bijzondere plannen van aanleg beter kan worden beheerst, en evenwichtiger verdeeld. Hij wil eveneens streven naar een coherent geheel van subsidiëring, waar kwalitatieve en duurzame projecten uit kunnen voortvloeien.

2.4. Herdenken en een vereenvoudiging van het instrumentarium

In de laatste beleidslijn legt de minister sterk de nadruk op een vereenvoudiging van het instrumentarium. Het instrumentarium van de ruimtelijke ordening moet realisatiegericht zijn en voldoende flexibel.

Beleidslijn 4: vereenvoudigen instrumentarium

SD 8: instrumentarium voor en op het ritme van de maatschappij

- 26. Partnerschapsmodel verder doorvoeren*
- 27. Maximale subsidiariteit via implementeren van de interne staatshervorming*
- 28. Doorvertalen internationale en Europese beleidslijnen*
- 29. Versnellen van procedures: uitvoeren visienota*
- 30. Digitale bouwaanvraag vorm geven*

Philippe Muyters, Vlaams Minister van Financiën, Begroting, Werk, Ruimtelijke Ordening en Sport

De ingeslagen weg van het partnerschapsmodel wordt verder doorgevoerd.

De minister wil ook streven naar een maximale subsidiariteit, kaderend in de interne staatshervorming.

Uiteraard worden internationale en Europese beleidslijnen met impact op de Vlaamse ruimtelijke planning ingevoerd of doorvertaald.

De visienota van de Vlaamse Regering om investeringswerken sneller gerealiseerd te krijgen, zal worden geïmplementeerd. Bij het tot stand komen van de nota werd rekening gehouden met de aanbevelingen van de commissies-Berx en -Sauwens.

Er wordt verder gewerkt aan het project digitale bouwaanvraag.

Beleidslijn 4: vereenvoudigen instrumentarium

SD 8: instrumentarium voor en op het ritme van de maatschappij

- 31. Integratie adviesprocedure SARO-VLACORO*
- 32. Gefaseerde inwerkingstelling van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening*
- 33. Optimaliseren van de werking van de Raad voor Vergunningsbetwistingen*

Philippe Muyters, Vlaams Minister van Financiën, Begroting, Werk, Ruimtelijke Ordening en Sport

In uitvoering van de aanbevelingen van de commissies-Berx en -Sauwens, wordt de opportuniteit onderzocht van het voorstel om de strategische advisering veel vroeger in het proces te laten plaatsvinden. Daardoor kan het maatschappelijk middenveld in de adviesorganen vroeger worden betrokken. In die zin wordt bekeken hoe de adviesprocedure van de SARO en de VLACORO kunnen worden geïntegreerd.

Verder wordt ingezet op de gefaseerde inwerkingstelling van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening, waarbij onder andere het as-buittattest verder zal worden uitgewerkt.

De werking van de Raad voor Vergunningsbetwistingen zal worden geoptimaliseerd, zoals al eerder in de commissie toegelicht.

Beleidslijn 4: vereenvoudigen instrumentarium

SD 9: effectieve handhaving met voldoende hoge handhavingsniveaus

- 34. Monitoring handhavingsbeleid*
- 35. Krachtdadige en gedifferentieerde handhaving*
- 36. Partnerschap met sterke lokale besturen en wederzijds respect en vertrouwen*
- 37. Inhoudelijke prioriteiten*
- 38. Modern communicatiebeleid uitbouwen op 2 niveaus*

Philippe Muyters, Vlaams Minister van Financiën, Begroting, Werk, Ruimtelijke Ordening en Sport

Het sluitstuk van de ruimtelijke ordening is de effectieve handhaving met voldoende hoge handhavingsniveaus.

De commissie organiseerde in het zittingsjaar 2009-2010 hoorzittingen over het Vlaamse handhavingsbeleid (*Parl. St. Vl. Parl. 2009-10, nr. 647/1*). De minister stelde het eerste handhavingsplan vast. Zijn beleid zal zich richten naar de uitvoering van dit Handhavingsplan Ruimtelijke Ordening, de activering van alle handhavingspartners en het creëren van een draagvlak voor handhaving.

II. BESPREKING

1. Uitgabenbegroting 2011

Mevrouw *Mercedes Van Volcem* vraagt waarom 4 miljoen euro extra wordt begroot voor het Grondfonds.

Minister *Philippe Muylers* antwoordt dat het budget werd geraamd op basis van de plan-schadedossiers waarvan wordt verwacht dat ze in 2011 worden afgerond.

Mevrouw *Valerie Taeldeman* zegt dat haar fractie tevreden is dat het budget voor het Grondfonds nu wordt vervijfvoudigd. Het fonds zal immers instaan voor de subsidiëring van de activeringsprojecten uit het Grond- en Pandendecreet. Dat kan bijdragen tot het realiseren van de doelstellingen van dit decreet.

De heer *Lode Ceysens* verwijst naar de bespreking van de uitgavenbegroting voor 2010 (*Parl. St. VI. Parl. 2009-10, nr. 15/4-G*). Hij vroeg toen met aandrang aan de minister om budgetten vrij te maken voor de zogenaamde kapitaalschade of bestemmingwijzigingscompensatie, naast de gebruikersschadevergoeding. De heer Ceysens is tevreden dat de ministers bevoegd voor Leefmilieu en Landbouw intussen 1,5 miljoen euro hebben uitgetrokken voor de bestemmingswijzigingscompensatie en nog eens 3,5 miljoen euro voor de gebruikersschadevergoeding. Voor de betrokkenen is het niet belangrijk van welk departement de middelen komen, zolang ze maar beschikbaar zijn.

De heer Ceysens verwijst ook naar zijn vraag om uitleg over de Raad voor Vergunningsbetwistingen (*Hand. VI. Parl. 2010-11, nr. C59*) en herhaalt dat hij tevreden is met het extra budget dat wordt ingeschreven.

De conclusie van het lid is dat Ruimtelijke Ordening niet de belangrijkste begrotingspost is in de Vlaamse uitgavenbegroting, maar niettemin is het een belangrijk departement, zoals ook een dirigent in een orkest met weinig middelen een essentiële functie heeft.

De heer *Wilfried Vandaele* waardeert dat de minister de oefening heeft gemaakt om de beleidskredieten te koppelen aan de beleidslijnen uit de beleidsbrief.

Amendement nr. 2 voorgesteld door de heer Dirk Peeters strekt ertoe het niet-gesplitste krediet van basisallocatie NC0 ND014 4140 van “0 duizend euro” te brengen op “2.550 duizend euro” (*Parl. St. VI. Parl. 2010-11, nr. 15/2*). De heer *Dirk Peeters* stelt dat zijn fractie pleit voor het behouden van de dotatie aan het Rubiconfonds op het niveau van 2008 (dus 2.550.000 euro) en niet af te wachten tot de verwachte planbaten vanaf 2012 en 2013 kunnen worden gerealiseerd.

De heer *Bart Martens* wijst erop dat er in 2010 geen oproep tot het indienen van projectvoorstellen werd gedaan. Indien een nieuwe oproep gebeurt, moet nog worden nagegaan welke voorstellen aan de criteria beantwoorden. Dit betekent dat subsidies voor nieuwe projecten ten vroegste in 2012 kunnen worden betaald, in de periode dat ook de opbrengst van de planbaten wordt verwacht. In die zin komt het amendement van de heer Peeters te vroeg.

De begroting van het Rubiconfonds werd ook besproken in het actualiteitsdebat over de wateroverlast en het beleid van de Vlaamse Regering inzake waterbeheer in de plenaire vergadering van 17 november 2010 (*Hand. VI. Parl. 2010-11, nr. 10*).

2. Beleidsbrief Ruimtelijke Ordening

2.1. Algemeen

De heer *Pieter Huybrechts* stelt dat de beleidsbrief goede initiatieven bevat, maar ook teveel vage beloften en te weinig concrete realisaties. Het wordt tijd dat de minister ook beslissingen neemt. Het lid zal dit verder in de bespreking illustreren aan de hand van de initiatieven in de beleidsbrief.

Mevrouw *Mercedes Van Volcem* ziet Ruimtelijke Ordening niet als een departement dat grote budgettaire inspanningen vraagt, maar wel als een van de belangrijkste beleidsdepartementen. Ruimtelijke ordening is keuzes maken en knopen doorhakken. Omdat de minister van Ruimtelijke Ordening ook die van Begroting is, moet hij de daad bij het woord kunnen voeren.

Het lid ziet vele positieve punten in de beleidsbrief, zoals de afschaffing van de technische adviesraad VLACORO. De politiek moet het technische niveau van de ruimtelijke ordening overschrijden en moet kijken naar andere ontwikkelingen in de samenleving. Verder in de bespreking maakt het lid nog opmerkingen over thema's die ontbreken in de beleidsbrief, zoals vergrijzing en woonzorg, en over aangelegenheden waarin de minister in de plaats van de lokale besturen dreigt te treden, zoals de visie op winkelen in Vlaanderen, de herbestemming van militaire domeinen en voldoende groen in de stad.

De heer *Lode Ceysens* verwijst naar de uitgebreide bespreking van de beleidsnota Ruimtelijke Ordening (*Parl. St. Vl. Parl. 2009-10, nr. 198/5*). De beleidsbrief is een logische voortzetting daarvan. Het lid is tevreden dat de minister blijft inzetten op de realisatie van het RSV en de afbakening van agrarische en natuurlijke structuur en de kleinstedelijke gebieden.

Ook mevrouw *Michèle Hostekint* waardeert dat de beleidsbrief een verdere uitwerking is van de beleidsnota.

De heer *Wilfried Vandaele* stelt vast dat de beleidsnota een ambitieus programma voor dit werkjaar bevat. In tegenstelling tot de heer Huybrechts ziet de heer Vandaele wel voldoende concrete initiatieven, zoals het hergebruik van leegstaande gebouwen en hoeves, het kader voor hernieuwbare energie, de afbakening van AGNAS, de aanpak van brown-fields, Winkelen in Vlaanderen enzovoort. Indien de minister erin slaagt dit werkjaar stappen vooruit te zetten op deze punten, is dat al een hele prestatie. Dat hij dat moet doen met een krimpend budget voor Ruimtelijke Ordening maakt het nog moeilijker. De fractie van de heer Vandaele zal de minister dan ook steunen bij de uitvoering van de beleidsbrief.

2.2. Continuïteit van het beleid

De heer *Pieter Huybrechts* gaat in op eerste beleidslijn in de beleidsbrief, die de continuïteit van het beleid en het kortetermijnspoor van het RSV betreft. Vlaams Belang heeft bij de bespreking van de laatste herziening van het RSV in een voorstel van resolutie gevraagd om snel werk te maken van de realisatie van het RSV (*Parl. St. Vl. Parl. 2009-10, nr. 661/1*). Het lid stelt tevreden vast dat de initiatieven die de minister opsomt in zijn eerste beleidslijn daarop gericht zijn. De heer Huybrechts hoopt dat deze opgesomde initiatieven geen dode letter blijven en in concrete daden zullen worden omgezet.

De heer *Lode Ceysens* verwijst naar initiatief 4 waarin de minister zegt dat hij het lopende onderzoek naar specifieke actuele thema's (zoals de selectie van kleinstedelijke gebieden en perspectieven voor de vrijgekomen militaire domeinen) gaat afronden en verwerken. De heer Ceysens vraagt hoe ver de minister staat met het onderzoek en hoe het werd aangepakt. Wie heeft het onderzoek verricht en wat waren de onderzoeksvragen? Waarom

koppelt de minister de communicatie van de resultaten aan de definitieve beslissing inzake de kortetermijnherziening?

Mevrouw *Mercedes Van Volcem* meent dat inzake de bestemming van vrijkomende militaire domeinen (initiatief 4) de minister niet echt een visie moet ontwikkelen. De lokale overheid kan een ruimtelijk uitvoeringsplan opmaken, rekening houdend met de concrete situatie. Bepaalde militaire domeinen liggen in een open ruimte, andere liggen in een stadskern of zijn geschikt als bedrijventerrein. Er is nood aan ruimte om te ondernemen maar alle militaire domeinen daarvoor inrichten, zou in bepaalde gevallen van een slechte ruimtelijke ordening getuigen. Daarom is de lokale overheid het best geplaatst om een beslissing te nemen. Dat strookt ook met de visie van de minister om aan de ontvoogde gemeenten meer bevoegdheden te geven. De steden en gemeenten die daartoe een inspanning deden, worden op die manier ook beloond.

2.3. Beleidsplan Ruimte Vlaanderen

De heer *Pieter Huybrechts* verwijst naar de laatste paragraaf van initiatief 6 waarmee de minister het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen wil inbedden in Vlaanderen in Actie. Zoals de minister ook in zijn toelichting heeft vermeld, zal hij op 3 december 2010 een ViA-rondetafel organiseren. Dit past volgens het lid perfect in de ViA-marketingcampagne van de Vlaamse Regering. Het actieplan werd door toenmalig minister-president Leterme gelanceerd op 11 juli 2006. Het werd onder zijn leiding geen succes en ook tot op heden zijn er geen concrete ViA-doelstellingen bereikt. ViA lijkt volgens de heer Huybrechts meer op een reclamecampagne voor de Vlaamse Regering, een hype met veel rondetafelgesprekken en andere evenementen, maar zonder concrete verwezenlijkingen. Misschien kan de minister nu voor een doorbraak zorgen.

In de initiatieven 7 en 8, over het verzekeren van de wetenschappelijke input en de dialoog en het overleg over het groenboek BRV, worden volgens de heer Huybrechts een aantal studies aangekondigd. Het aantal studies dat door de Vlaamse Regering wordt besteld en door de Vlaamse belastingbetaler betaald, blijft maar toenemen. Studies kunnen waardevol materiaal leveren maar alles heeft volgens het lid zijn limieten. Is het niet de bedoeling van de minister om via deze studies alles voor zich te blijven uitschuiven?

Mevrouw *Mercedes Van Volcem* zegt veel te verwachten van de ruimtelijke scenario's (initiatief 9). Het statisch karakter van ruimtelijke ordening zorgt enerzijds voor rechtszekerheid maar laat anderzijds niet toe om op nieuwe uitdagingen in te spelen. Vlaanderen is een van de meest verstedelijkte gebieden in Europa en de vraag is hoe het proactief op de nieuwe ontwikkelingen kan inspelen.

De heer *Lode Ceysens* beoordeelt het positief dat de minister het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen wetenschappelijk zo goed mogelijk wil onderbouwen. Hij vraagt de minister zich niet te verliezen in teveel studies. Net zoals in de ruimtelijke planning in het algemeen gaat het uiteindelijk niet over de studies of het plan, maar over de verwezenlijking van de beleidsdoelstellingen.

Het feit dat de minister zijn Beleidsplan Ruimte Vlaanderen wil inbedden in de doelstellingen van ViA is volgens de heer Ceysens een goede optie. Op deze manier kunnen beide bewegingen elkaar versterken en dit kan enkel het draagvlak en de resultaatgerichtheid verhogen.

De heer Ceysens verwijst naar initiatief 8 en verheugt zich over de door de minister aangekondigde intergewestelijke samenwerking inzake ruimtelijke ordening. Deze beloftes van interregionale samenwerking zijn echter niet nieuw. Het lid stelt zich echter vragen wanneer hij Brusselse gewestministers in de pers hoort verklaren dat ze geen antwoord kregen op brieven aan de Vlaamse Regering over het project Uplace in Machelen, of

omgekeerd, wanneer hij hoort dat de Brusselse Regering het aantal rijstroken op de E40 tussen de R0 en de Reyerslaan wil halveren zonder dat daarover met Vlaanderen werd overlegd. Dit moet volgens het lid tot het verleden behoren. De heer Ceyskens vraagt dat deze beloftes onmiddellijk worden omgezet in beleidsdaden.

Initiatief 9 van de minister over de Vlaamse inspanningen inzake toekomstverkenningen krijgt zeker de steun van de CD&V-fractie. Het is goed dat er over de lange termijn wordt nagedacht, en het is nog beter dat dit gecoördineerd gebeurt.

2.4. Prioritaire inhoudelijke thema's

De heer *Pieter Huybrechts* stelt vast dat ook in de initiatieven 14 en 15, over het slim en omkeerbaar ruimtegebruik en het locatiebeleid hernieuwbare energie, studies en onderzoek worden aangekondigd, zonder dat er concrete beleidskeuzes worden gemaakt.

De initiatieven van de minister inzake Economie kaderen in wat de fractie van de heer Huybrechts in het verleden herhaaldelijk heeft gevraagd, namelijk het realiseren van de noodzakelijke ijzeren voorraad, de opvolging en begeleiding van de lopende Brownfield-convenants en de implementatie van de visienota Brownfields. De heer Huybrechts moedigt de minister aan om daaraan door te werken.

Verwijzend naar initiatief 19 over de nota en de visie inzake Winkelen in Vlaanderen, zegt de heer Huybrechts dat de Vlaams Belangfractie voorstander is van een sterke detailhandel. Maar dit mag niet leiden tot restricties voor eventuele alternatieven.

In initiatief 21 over de uitbreiding van infrastructuur, op pagina 32 van de beleidsbrief, leest de heer Huybrechts opnieuw vage beloftes. De minister "zal laten nagaan in welke mate de typevoorschriften voor verkeers- en vervoersinfrastructuur in bepaalde gevallen meer ruimte kunnen laten voor een uitbreiding van infrastructuur zonder bijkomend ruimtelijk uitvoeringsplan. Dit initiatief hangt samen met de evaluatie van bestaande procedures voor de versnelling van investeringsprojecten". Het lid zou liever concrete maatregelen en keuzes zien dan opnieuw vage beloftes.

Mevrouw *Mercedes Van Volcem* vindt in de beleidsnota niets terug over het thema van de vergrijzing in Vlaanderen, ook in de steden. De vergrijzing moet als een uitdaging worden bekeken, maar ze legt een enorme druk op de ruimte. Mensen leven langer en komen graag in een stad wonen voor de beschikbare voorzieningen onder meer op het vlak van cultuur en recreatie. Gezinnen in een stad opteren dan weer voor een huis met een tuin, die steeds moeilijker te vinden zijn. De eerste reactie van de beleidsverantwoordelijken is altijd om de woonuitbreidingsgebieden voor gezinnen te gebruiken, waarbij naar een sociale mix en betaalbaar wonen wordt gestreefd. Dit wordt als evident aangenomen, maar anderzijds is er een grote vraag om rusthuizen bij te bouwen. De schaal om dergelijke investeringen rendabel te maken en om de kostprijs voor de bewoners binnen de perken te houden is groot. Voor 80 tot 100 eenheden is er bijna een hectare nodig. Welke stad heeft daarvoor nog ruimte beschikbaar in de woonzones of zones voor gemeenschapsvoorzieningen? Misschien moet de idee om de woonuitbreidingsgebieden gedeeltelijk in te vullen voor het wonen voor ouderen worden bestudeerd.

Ook de oude verkavelingen van de jaren '60 en '70 met grote percelen kunnen opnieuw worden bekeken. De ruimte zou opnieuw kunnen worden ingedeeld met het oog op toekomstige ontwikkelingen. Mevrouw Van Volcem ziet dit enkel als een denkpiste, maar het Steunpunt Ruimte en Wonen zou die kunnen onderzoeken.

Mevrouw Van Volcem verwijst naar initiatief 10 over voldoende groen in de stad via verdere uitwerking van het RSV. Ook dit is volgens het lid eerder een lokale bevoegdheid. Wil de minister groene RUP's ontwikkelen of de aanleg van groen subsidiëren?

Het lid verwijst naar de strategische doelstelling 4 over het beschermen en versterken van de open ruimte. Volgens mevrouw Van Volcem zou de minister beter een visienota schrijven over de omstandigheden waarin het gerechtvaardigd is om open ruimte aan te snijden in plaats van een nota over winkelen in Vlaanderen. Daarbij staat de overheid altijd in het defensief. De mensen houden van open ruimtes, maar soms heeft de samenleving nood aan goed bereikbare infrastructuur, zoals bijvoorbeeld een voetbalstadion, waarvoor er binnen de stad geen ruimte is.

Mevrouw Van Volcem verwijst naar de initiatieven over het hergebruik van leegstaande gebouwen en hoeves op het platteland en slim ruimtegebruik. Het lid is ook voorstander van meervoudig gebruik en mogelijkheden voor recreatie, maar pleit voor het ernstig nemen van de uitdaging van de woonzorgzones. Een afwegingskader of gewestelijk RUP voor het aanduiden van woonzorgzones zou vele steden en gemeenten helpen. Ook op economisch vlak kunnen woonzorgzones een dynamiek meebrengen, zeker wanneer er plaats is voor innovatie en zorgtechnologie.

Inzake het locatiebeleid voor hernieuwbare energie (initiatief 15) hoopt mevrouw Van Volcem dat de minister snel tot het aangekondigde afwegingskader komt. De lokale overheden en gemeentelijk stedenbouwkundige ambtenaren zitten nu vaak in een moeilijke positie. Een klare kijk op de mogelijkheden om windturbines in te planten, zou ook voor de sector een goede zaak zijn. Duidelijke regels kunnen de rechtszekerheid bevorderen.

Het lid vraagt ook niet alleen aandacht voor de impact van de nieuwe windturbines maar ook voor de impact van de bijkomende hoogspanningsleidingen die daarvoor moeten worden aangelegd. Windparken op zee veronderstellen nieuwe hoogspanningsleidingen tot op het platteland en dat wordt vanuit Ruimtelijke Ordening vaak uit het oog verloren.

Wat de ruimte om te ondernemen (strategische doelstelling 5) betreft, steunt mevrouw Van Volcem de monitoring in functie van de realisatie van een ijzeren voorraad. Het lid hoopt dat een goed monitoringssysteem kan worden uitgewerkt. Bedrijventerreinen zouden versneld moeten kunnen worden aangesneden. Nu duren de planningsfase en de aanleg van wegen telkens zes jaar. Daardoor worden kansen gemist op het vlak van nieuwe initiatieven. Er zou een instrument moeten bestaan dat toelaat een voorafname te doen op het structuurplan. Dat zou de economische poorten ten goede komen.

Mevrouw Van Volcem begrijpt niet waarom de minister een nota over Winkelen in Vlaanderen heeft opgesteld en verder zal werken aan een visie daaromtrent (initiatief 19). Het winkelbeleid is bij uitstek een materie die op lokaal niveau moet worden aangepakt. Er is een verschil in de ruimtelijke organisatie en ordening van de Vlaamse steden, niet alleen tussen grote en kleine steden en het platteland maar ook wat de lokale draagkracht betreft. Iedereen is het erover eens dat lintbebouwing op het platteland niet moet worden aangemoedigd, dat blijkt bijvoorbeeld uit de gemeentelijke structuurplannen. Wat is dan de beweegreden om een Vlaamse nota over winkelen te schrijven? Een lokaal bestuur zal zoeken naar kernversterkende activiteiten en complementaire oplossingen en daarbij rekening houden met het mobiliteitsbeleid. Een verassend element is dat de overheid zich gaat moeien met het assortiment. Dit begint volgens mevrouw Van Volcem op planeconomie te lijken en daarin is het lid ontgoocheld. Ze hoopt dat de minister daarin nog zal bijsturen of verduidelijken wat zijn bedoeling is.

Inzake de ruimte voor uitbreiding van de infrastructuur (initiatief 21), zou mevrouw Van Volcem eindelijk duidelijkheid willen over het Vlaamse kanaalbeleid. De administratie van de minister van Onroerend Erfgoed zou de Damse Vaart als een ankerplaats willen beschrijven. De enige die met een dergelijke aanduiding rekening moet houden, is de overheid, die een zorgplicht heeft ten aanzien van ankerplaatsen. De Damse Vaart doorkruist echter het mogelijke project van het Schipdonkkanaal. In geen enkel gewestelijk ruimte-

lijk uitvoeringsplan of in de afbakening van het Zeehavengebied Brugge is er daar echter sprake van. Het lid pleit ervoor de mogelijke scenario's mee te nemen in de ruimtelijke ordening, anders heeft het geen zin studies te laten uitvoeren.

Het lid steunt ook het initiatief inzake het opzetten van een structureel overleg met de mobiliteitsactoren. Ze pleit echter voor een geïntegreerd mobiliteitsbeleid en dat is een moeilijke evenwichtsoefening. Er mag geen primaat van de mobiliteit op de ruimtelijke ordening komen. Er zou bijvoorbeeld een visie moeten zijn over hoe een stationsomgeving moet worden ontwikkeld. De mobiliteitsactoren spreken zich soms tegen. Zo is de NMBS vragende partij voor voldoende parkeerplaatsen voor de reizigers aan de stations, terwijl De Lijn minder parkeerplaatsen wil om het gecombineerd openbaar vervoer (trein, bus en tram) te stimuleren.

Mevrouw Van Volcem juicht ook de actieve promotie van de projectvergadering toe. In de stad Brugge functioneert het projectoverleg goed. Het lid waardeert ook dat de minister in zijn beleidsbrief schrijft dat het gewestelijk niveau zich terughoudend moet opstellen. Het moet om een toetsing gaan en om een constructieve benadering in moeilijke en complexe dossiers, niet om een nieuwe bevoogding van de steden en gemeenten. Het lid veronderstelt dat de gewestelijke ambtenaren meer tijd kregen door de ontvoogding van de steden en gemeenten. Zij zouden voor de complexe dossiers kunnen worden ingezet.

De heer *Lode Ceysens* informeert naar de lopende studie over de sturingsmodellen inzake het wonen in Vlaanderen (initiatief 11). Wanneer worden de resultaten van deze studie verwacht?

Het lid zegt altijd verheugd te zijn als stedelingen het economisch belang van het platteland inzien en willen ondersteunen. Ondanks de positieve studies wil de heer Ceysens de minister toch waarschuwen voor te ongebreidelde mogelijkheden voor leegstaande gebouwen op het platteland. Nieuwe economische dynamiek is goed, maar mag de belangrijkste economische actor op het platteland niet in de hoek duwen. Dat geldt ook voor de nieuwbouwprojecten waar mevrouw Van Volcem naar verwees.

De heer Ceysens juicht de nieuwe methodiek toe die de minister heeft opgesteld om de afbakeningen in het buitengebied te versnellen. Het partnerschapsmodel kan hier als een katalysator en draagvlakverhogend werken. Het lid vraagt de minister wel om de geest van de conclusies van de commissies-Sauwens en -Berx in het achterhoofd te houden. Interdisciplinair werken is goed, maar de minister van Ruimtelijke Ordening moet over de doelstellingen waken. Het kan niet dat bepaalde actoren het interdisciplinaire overleg steeds weer vertragen en doen vastlopen omdat ze niet echt willen meewerken aan het realiseren van de vooropgestelde doelstellingen. Op het einde van de rit moet duidelijk worden gemaakt dat de doelstelling inzake afbakening wordt gerespecteerd.

De heer Ceysens zegt de volledige steun van zijn fractie toe aan de uitvoering van het Actieplan Winkelen in Vlaanderen. CD&V is bezorgd over de leefbaarheid van de wooncentra, staat mee borg voor de economische leefbaarheid van de kleinhandel en wil de open ruimte mee bewaken.

Mevrouw *Valerie Taeldeman* zegt overtuigd te zijn dat de minister een goede strategie heeft gekozen inzake het locatiebeleid inzake hernieuwbare energie. Het lid betreurt wel dat de interdepartementale aanpak pas recent tot een voorontwerp van afwegingskader heeft geleid. Mevrouw Taeldeman hoopt dat de Windwerkgroep en de minister, samen met de ministers bevoegd voor Energie en Leefmilieu, nu snel tot een concreet plan van aanpak komen. Heeft de minister zicht op de timing? Deze is zowel van belang voor de sector van de hernieuwbare energie als voor de lokale besturen die de talrijke aanvragen moeten behandelen. Duidelijkheid over het locatiebeleid zal ook de rechtszekerheid voor de steden en gemeenten en hun inwoners vergroten.

Mevrouw *Michèle Hostekint* verwijst naar de doelstelling inzake de versterking van creatieve steden en de initiatieven inzake ruimte en wonen. De stadsvlucht blijft groot. Jonge mensen wonen weliswaar graag in de stad, maar als ze kinderen krijgen, verhuizen de jonge gezinnen naar het platteland of de rand. Een stad heeft veel te bieden maar kampt ook met problemen inzake mobiliteit en veiligheid en het gebrek aan groen. Het verheugt mevrouw Hostekint dan ook dat de minister in de beleidsbrief aandacht heeft voor voldoende groen en open ruimte in en nabij de stad en dat hij ruimte wil creëren voor de stadsrandbossen in de afbakeningsprocessen.

Mevrouw Hostekint vraagt wat de minister precies voor ogen heeft met de sturingsmodellen voor wonen. De minister verwijst in de beleidsbrief ook naar het decreet Grond- en Pandenbeleid en bevestigt de sterke ambitie van de Vlaamse Regering om in te zetten op betaalbaar wonen. De minister garandeert daarbij voldoende ondersteuning van de lokale overheden. Dit lijkt het lid noodzakelijk omdat vele lokale besturen nog zoeken naar de juiste weg en soms ook knowhow missen om deze doelstelling te realiseren. Hoe zal die ondersteuning precies gebeuren? Hoe ver staat het met de uitvoering van het decreet op het terrein?

Mevrouw Hostekint beoordeelt ook het initiatief inzake hergebruik van leegstaande gebouwen en hoeves op het platteland positief, maar vraagt de minister te verduidelijken welke initiatieven hij precies zal nemen en welke timing hij daarbij vooropstelt.

2.5. Herdenken en vereenvoudigen van het instrumentarium

Volgens de heer *Pieter Huybrechts* is deze beleidslijn goed uitgewerkt. Het lid hoopt echter dat het niet opnieuw bij loze beloftes over de vereenvoudiging van het instrumentarium blijft. Hij hoort de Vlaamse Regering bijna dagelijks verklaren dat het eenvoudiger moet, maar de realiteit leert dat het tegenovergestelde wordt bereikt en dat de loodzware bureaucratie veel initiatieven onmogelijk maakt.

Mevrouw *Mercedes Van Volcem* steunt de inspanningen om de procedures te versnellen en het instrumentarium te vereenvoudigen, dat komt ten goede van de burgers en de investeringen. Ruimtelijke ordening moet op mensenmaat worden uitgewerkt. Niet enkel adviesorganen en lobbygroepen moeten het beleid beïnvloeden maar ook de gewone man in de straat. Bij hoogspanningskabels en windturbines stellen de administraties in hun adviezen bijvoorbeeld dat de open ruimte moet worden gevrijwaard en dat de vogels moeten worden beschermd. De mens mag daardoor echter niet op de laatste plaats komen. Rationele keuzes moeten mogelijk blijven.

Mevrouw Van Volcem steunt het verder doorvoeren van het partnerschapmodel. Het creëren van een draagvlak in de ruimtelijke ordening is vaak cruciaal, ook in een relatief vroeg stadium. Het is echter moeilijk voor een bestuur om uit te maken wanneer ze een plan aan de bevolking moet voorleggen. Indien dat in de eerste fase wordt gedaan, bestaat het risico dat het onder druk van actiegroepen wordt afgevoerd vooraleer met de uitwerking van het plan kan worden gestart. Er is geen duidelijkheid over een goede manier en het juiste moment in de planning om dit te doen en het lid pleit ervoor hierover wetenschappelijk onderzoek te doen. Het is normaal dat er altijd voor- en tegenstanders zijn van keuzes, maar de overheid moet de kans krijgen een draagvlak te zoeken voor een plan.

Het lid pleit voor het maken van gedurfde keuzes door de overheid. Indien planbaten worden opgelegd kan dat een goede ruimtelijke ordening bevorderen omdat de overheid dan zones van bestemming durft te veranderen.

Het versnellen van procedures is een goed streefdoel, maar mevrouw Van Volcem betreurt dat artikel 4.4.9 van het decreet Ruimtelijke Ordening werd gewijzigd. De vroegere versie van het artikel maakte het mogelijk van bestemmingsvoorschriften af te wijken om een

menselijke oplossing te zoeken voor kleine ingrepen, zoals bijvoorbeeld een kleine berg-ruimte of de beperkte uitbreiding van een woning om een grotere keuken te bouwen. Een grote stad kan onmogelijk alle bijzondere plannen van aanleg herzien, ook al bevatten die verouderde voorschriften. De vroegere tekst liet afwijkingen toe die nu moeten worden geweigerd, wat tot wrevel bij de burgers leidt.

Mevrouw Van Volcem beoordeelt het vormgeven van de digitale bouwaanvraag als zeer positief. Zal de planlast echter ten koste gaan van de gemeenten of zal de minister in zijn begroting daar middelen voor uittrekken? Wanneer zal het project kunnen worden voltooid? Het is positief dat het proefproject in Antwerpen, de grootste stad van Vlaanderen, loopt. De lokale besturen moeten de digitalisering in hun programma voor de beleidsperiode kunnen voorzien.

Het lid steunt de integratie van de werking van de SARO en VLACORO (initiatief 31) en het optimaliseren van de werking van de Raad voor Vergunningsbetwistingen (initiatief 33).

De politiek moet het technische niveau van de ruimtelijke ordening overschrijden en moet kijken naar andere ontwikkelingen in de samenleving. Adviezen van raden en van de stedenbouwkundige ambtenaren zijn uiteraard welkom, maar er mag geen primaat van de administratie op de politiek worden gelegd. De beleidsverantwoordelijken en ook de minister moeten in staat zijn af te wijken van negatieve adviezen van een administratie indien ze goed motiveren waarom ze dit advies niet volgen. In de pers wordt een dergelijke beslissing dan vaak als willekeur bestempeld omdat het advies niet wordt gevolgd. Ruimtelijke ordening is echter keuzes maken en de minister moet dat in eer en geweten kunnen doen.

Mevrouw Van Volcem deelt de mening van de minister dat handhaving belangrijk is. Het heeft geen zin regels uit te vaardigen als ze niet kunnen worden gehandhaafd. De mooie beleidsplannen blijven dan in de kast steken en de slechtste leerlingen van de klas worden beloond.

De heer *Lode Ceyskens* meent dat initiatief 34 over de monitoring van het handhavingsbeleid zeker niet te vroeg komt. Al jaren is het een pijnpunt dat het moeilijk is om de effectiviteit van de handhaving in de ruimtelijke ordening in Vlaanderen op te volgen. Nochtans zit 90 procent van de gegevens bij één agentschap. Het is dus geen kwestie van verkokering maar van de wil om het te doen of het op te volgen. Het lid hoopt dat de minister dit project strak in de hand houdt.

De heer *Ceyskens* begrijpt dat het moeilijk is om in de handhaving op juridisch sluitende wijze rekening te houden met toekomstige ontwikkelingen. Toch moet de minister, en misschien vooral zijn administratie, beseffen dat het draagvlak voor een correcte handhaving staat of valt met het rechtvaardigheidsgevoel van de bevolking. Zeer hoge boetes opleggen in dossiers waarvoor de provincie op het eigenste moment een planologische oplossing uitwerkt, lijkt de fractie van de heer *Ceyskens* niet logisch. Kan er geen ‘gedragscode’ worden afgesproken waarin rekening wordt gehouden met planologische oplossingen die in voorbereiding zijn? Het is juridisch geen eenvoudige opdracht, maar het lid vraagt dit ernstig te overwegen.

Het lid verwijst nog naar zijn vraag om uitleg over de hervormingsvoorstellen inzake ruimtelijke ordening in het groenboek *Interne Staatshervorming* (*Hand. VI. Parl. 2010-11, nr. C59*). De heer *Ceyskens* heeft nota genomen van de nuancering in het antwoord van minister *Muyters* wat betreft de voorstellen in het groenboek en verwijst naar zijn tussenkomst als het standpunt van zijn fractie.

Mevrouw *Michèle Hostekint* leest in het Handhavingsplan van de Vlaamse Regering dat er op korte termijn een onderzoek zal worden gedaan naar een volwaardige vorm van

administratiefrechtelijke handhaving. Ook in de conceptnota Onroerend Erfgoeddecreet van minister Bourgeois wordt verwezen naar de ‘last onder dwangsom’ en de ‘bestuursdwang’, wat toch wijst op een consensus. In de beleidsbrief Ruimtelijke Ordening vindt het lid dit echter niet terug. Wat is de stand van zaken van het onderzoek en welke timing stelt de minister voorop?

2.6. Antwoord van de minister

Minister *Philippe Muylers* stelt vast dat er diverse vragen naar verduidelijking van initiatieven zijn. Daar kan niet steeds een concreet antwoord op worden gegeven omdat diverse initiatieven nog moeten worden uitgewerkt. Het onderzoek naar sturingsmodellen voor wonen in het BRV moet bijvoorbeeld nog worden gestart. De minister zal samen met de minister bevoegd voor Wonen nagaan op welke manier nuttig en efficiënt onderzoek kan worden verricht naar de mogelijkheden inzake het beleidsmatig sturen van wonen.

Wat de diverse opmerkingen van leden over het locatiebeleid inzake hernieuwbare energie betreft, verwijst de minister naar het debat dat hierover al in de commissie werd gevoerd naar aanleiding van diverse vragen om uitleg over het afwegingskader voor nieuwe windturbines (*Hand. VI. Parl. 2010-11, nr. C25*). Ruimtelijke Ordening heeft het voorbereidend werk gedaan. De Windwerkgroep valt onder de bevoegdheid van de minister van Energie en de minister kan geen timing kleven op de werkzaamheden ervan.

Inzake de vraag van de heer Ceyssens over het lopend onderzoek naar specifieke thema's (initiatief 4) antwoordt de minister dat hij gebundelde resultaten van de onderzoeken zal voorleggen aan de Vlaamse Regering op het ogenblik dat de definitieve vaststelling van de kortetermijnherziening van het RSV wordt besproken. Er zal dan worden nagegaan welk antwoord kan worden gegeven om aan de gestelde uitdagingen te beantwoorden.

De heer Huybrechts stelt in zijn tussenkomst dat er veel studies en onderzoeken worden verricht en weinig concrete maatregelen worden genomen. Minister Muylers repliceert dat in de beleidsbrief naar een goede combinatie werd gestreefd van enerzijds concrete acties, bijvoorbeeld inzake vereenvoudiging van het instrumentarium, en anderzijds studies die het mogelijk moeten maken om het volgende werkjaar opnieuw concrete acties te ondernemen. De minister wil een doordacht beleid voeren.

De minister is tevreden dat uit de andere tussenkomsten blijkt dat het beleid inzake ruimtelijke ordening breed wordt gedragen, niet alleen door leden van de meerderheidsfracties maar ook daarbuiten.

Wat betreft de opmerkingen van mevrouw Van Volcem over de verhouding tussen administratie en politiek, antwoordt de minister dat de beslissingen over de beroepen van stedenbouwkundige ambtenaren grondig worden voorbereid door zijn administratie en ook op het kabinet worden bestudeerd, althans voor de beroepen ingediend voor de inwerkingtreding van de codex op 1 september 2009. De beroepen na die datum worden behandeld door de Raad voor Vergunningsbetwistingen. De minister oordeelt dan in eer en geweten of hij het beroep van de gewestelijk stedenbouwkundig ambtenaar inwilligt.

Er werden ook opmerkingen gemaakt over de claims van sectoren en de optie te komen tot een ruimtelijke ordening op mensenmaat. Minister Muylers stelt dat hij het voorbije jaar heeft geleerd dat iedere maatschappelijke groep geneigd is te denken dat hij wordt vergeten in de ruimtelijke ordening. Zowel de landbouwers, ondernemingen, natuurorganisaties als de gewone burgers denken dat ze in de ruimtelijke ordening tekort worden gedaan en dat andere groepen meer invloed hebben en meer ruimte krijgen. De minister noemt dit het calimerocomplex in de ruimtelijke ordening. De verklaring ligt wellicht in de beperkte beschikbaarheid van ruimte in Vlaanderen, die tot gevolg heeft dat er beleidskeuzes moeten worden gemaakt. Bij het maken van keuzes zijn er altijd verliezers en ook

de winnaars zijn vaak nog ontevreden. De enige uitweg is volgens de minister het verder doorvoeren van het partnerschapsmodel in het beleid inzake ruimtelijke ordening. In dat model moeten alle ruimtevrage sectoren op een gelijkwaardige wijze in de ruimtelijke afweging aan bod komen.

Mevrouw Van Volcem vroeg duidelijkheid over het geschikte moment om de bevolking te raadplegen over ruimtelijke plannen. De minister antwoordt dat hierover suggesties werden opgenomen in de visienota van de Vlaamse Regering over het versnellen van procedures. Die nota, die nog in het Vlaams Parlement zal worden besproken, voorziet in twee momenten van consultatie. Een eerste moment tijdens het voortraject veronderstelt dat er al voldoende studies en keuzes zijn gemaakt, maar situeert zich nog voor het eigenlijke voorkeursbesluit over het project. Een tweede moment situeert zich in de laatste fase voor de eindbeslissing in het projectbesluit.

Inzake vergrijzing verwijst de minister naar zijn beleidsnota en naar het BRV. De ondertitel daarvan was “Een ruimtelijke beleid voor en op het ritme van de maatschappij”. De vergrijzing wordt in de beleidsnota als voorbeeld gegeven. De maatschappij verandert en de minister meent dat het RSV niet het juiste instrument is om op die veranderingen in te spelen. Het RSV zal worden uitgevoerd, maar in het BRV moeten ook tendensen zoals de vergrijzing en de opwarming van de aarde aan bod komen. Er is nood aan een andere visie.

Er waren ook opmerkingen over de initiatieven op Vlaams niveau over winkelen, de herbestemming van militaire domeinen en de zorgsector. De minister benadrukt dat op al deze punten een bottom-up benadering erg belangrijk is. Voor de herbestemming van militaire domeinen zowel als voor winkelen zal de inbreng van het lokale niveau worden gevraagd.

De minister deelt de mening van de heer Ceysens over de handhaving en verwijst naar het voorbeeld dat het lid heeft gegeven. De inspectie moet met empathie werken en de prioriteiten juist stellen. Het is decretaal vastgelegd dat de Inspectie RWO een grote onafhankelijkheid heeft. Dat is volgens de minister ook wenselijk om inmenging in concrete dossiers te vermijden. Het hele departement en alle ambtenaren moeten de burgers en bedrijven echter op een klantvriendelijke manier benaderen. Een inspectiedienst mag zich niet tot doel stellen de zwaarst mogelijke straf voor elke overtreding op te leggen maar moet prioriteiten stellen in de handhaving. Deze filosofie is ook in het Handhavingsplan opgenomen. Een mentaliteitswijziging vraagt echter enige tijd, maar de minister zal daar verder over waken.

In antwoord op de vraag van mevrouw Hostekint over bestuurlijke handhaving, sluit de minister zich aan bij de voorstellen van minister Bourgeois in de conceptnota Onroerend Erfgoeddecreet en de verdere uitbouw van een administratief rechtscollege.

Repliek

De heer *Lode Ceysens* reageert op de opmerking van de minister over het calimerocomplex in de ruimtelijke ordening. Het kan ook niet dat wie het hardste schreeuwt het grootste deel van de taart krijgt. Er loopt overleg over de ruimtelijke afbakeningen en dat is een goede aanpak, maar uiteindelijk moet de eindverantwoordelijke bij het nemen van beslissingen blijven waken over de doelstellingen. Sectoren waarvan het maatschappelijk draagvlak misschien minder groot is, mogen niet altijd aan het kortste eind trekken.

De heer Ceysens heeft nog vragen over de lopende onderzoeken naar specifieke thema's (initiatief 4). Het antwoord daarop wordt door de minister verschoven naar de kortetermijnherziening van het RSV. Het lid kondigt aan dat hij de minister hierover eerder wil bevragen.

III. INDICATIEVE STEMMING

Het amendement nr. 2 van de heer Dirk Peeters over het Rubiconfonds wordt verworpen met 8 stemmen tegen 1.

Het aan de commissie toegewezen deel Ruimtelijke Ordening van de uitgavenbegroting 2011 wordt aangenomen met 7 stemmen tegen 1 bij 1 onthouding.

C. BEVOEGDHEID ONROEREND ERFGOED

De bevoegdheid Ruimtelijke Ordening werd op 17 november en 1 december 2010 in de commissie besproken. De heer *Geert Bourgeois*, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand, gaf toelichting bij de begroting en de beleidsbrief.

I. TOELICHTING

1. Uitgavenbegroting 2011

Minister Bourgeois stelt dat het begrotingsprogramma NF Onroerend Erfgoed van het beleidsdomein Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed is verdeeld over twee entiteiten: een zestal basisallocaties ressorteren onder het Departement RWO met entiteitscode NC0 in de uitgavenbegroting, waaronder de belangrijke dotatie aan het Vlaams Instituut voor Onroerend Erfgoed, en de overige basisallocaties zijn terug te vinden bij het Agentschap Ruimte en Erfgoed met entiteitscode NDO in de uitgavenbegroting. De minister beperkt zich in deze mondelinge toelichting tot de budgetmatig belangrijke wijzigingen.

Besparingsmaatregelen

De Vlaamse Regering koestert de ambitie om vanaf de begroting 2011 opnieuw een evenwicht te bereiken en te behouden. Daartoe zijn bovenop de besparingen die al in 2009 en 2010 werden doorgevoerd, ook nog recurrente maatregelen nodig voor de begroting 2011. Er zijn een reeks generieke besparingsmaatregelen die voortbouwen op de generieke maatregelen van 2010 en een aantal specifieke maatregelen die elke minister bijkomend moet realiseren om het begrotingsdoel te halen.

De bijkomende generieke maatregelen voor 2011 behelzen het niet-indexeren van alle niet-loongebonden kredieten en een bijkomende besparing op het apparaat, van enerzijds 1,5 percent bijkomend op de loonkredieten bovenop de 2,5 percent van 2010 – wat recurrent een besparing van 4 percent betekent in vergelijking met de initiële begroting van 2009 – en anderzijds een bijkomende besparing van 2,5 percent op de werkingskredieten bovenop de 5 percent die al in 2010 werd bespaard, wat de totale recurrente besparing op 7,5 percent brengt tegenover begin 2009. Voorts is er een bijkomende besparing van 5 percent op de facultatieve subsidies, wat gecumuleerd met de 5 percent van 2010 een blijvende vermindering met 10 percent oplevert ten opzichte van begin 2009. Voor de gereguleerde subsidies komt er bijkomend een besparing van 2 percent, wat samen met de 2 percent die al werd bespaard in 2010 een besparing van 4 percent betekent tegenover begin 2009. Op communicatie en consultancy ten slotte werd al 20 percent bespaard in 2010 en daar komt nog eens 10 percent bovenop: daar dalen de kredieten in vergelijking met begin 2009 dus met 30 percent.

Door deze generieke besparingen vermindert het budget voor Onroerend Erfgoed voor 2011 met 520.000 euro. Daarbovenop moet de minister in het kader van de 6 miljoen euro extra besparingen die binnen zijn bevoegdheden worden verwacht, 1,3 miljoen euro besparen in het beleidsdomein Onroerend Erfgoed.

Wegvallen van eenmalige middelen

De belangrijkste vermindering in het budget Onroerend Erfgoed is echter het gevolg van het wegvallen van een aanzienlijk pakket eenmalige middelen. Zo vallen de 15 miljoen euro eenmalige vastleggingskredieten weg, die bij de begrotingscontrole 2010 nog konden worden toegevoegd aan de restauratiepremies, sector erediensten. Bijkomend vallen ten gevolge van de eenmalige kredieten die door de vorige Vlaamse Regering waren goedgekeurd, nog eens 3,5 miljoen euro aan eenmalige vastleggingskredieten weg, eveneens bij de restauratiepremies, sector erediensten. De budgetvermindering komt daar in totaal dus neer op 18,5 miljoen euro.

De combinatie van generieke en specifieke besparingen en het wegvallen van eenmalige kredieten maakt 2011 een bijzonder moeilijk jaar voor de sector Onroerend Erfgoed. Dat noopt tot het zo efficiënt mogelijk inzetten van de beschikbare middelen en tot het maken van een aantal moeilijke keuzes.

Uitgaven Onroerend Erfgoed van het Departement RWO

Bij de uitgaven Onroerend Erfgoed van het Departement RWO is de belangrijkste wijziging de verhoging van de dotatie aan het VIOE met netto 1.554.000 euro. Deze verhoging is bestemd voor twee projecten waarvan het wetenschappelijke belang voor de kennis van het eigen erfgoed en de geschiedenis zelfs internationaal breed wordt erkend.

Het gaat enerzijds om de voortzetting van het wetenschappelijk onderzoek van de 14de-eeuwse koggen van Doel en de mogelijke conservatie daarvan. Met het bijkomend bedrag van 918.000 euro zal bij het Vlaams Instituut voor de Zee een conservatieruimte kunnen worden ingericht en zal een vriesdrooginstallatie kunnen worden aangekocht voor het bewaren van het hout. Het VIOE zal in 2011, naast de eigen personeelsinbreng, in totaal 1,249 miljoen euro inzetten voor het koggenproject.

Anderzijds worden 762.000 euro bijkomende middelen vrijgemaakt voor de verwerking van de resultaten van de archeologische opgravingen in de basiliek van Tongeren. Naar aanleiding van werken aan de vloer, het installeren van vloerverwarming en de bouw van de museumkelder, deed men daar immers belangrijke archeologische vondsten uit de Romeinse periode, en ook van restanten van kerken van pre-Romaanse en Romaanse origine. Het VIOE is, als wetenschappelijke instelling, betrokken bij de opgravingen in de basiliek en daarnaast op het Vrijthof.

In de beleidsbrief worden beide projecten gekaderd in het onderzoeksprogramma Onroerend Erfgoed. De minister benadrukt daarbij dat de dotatieverhoging tijdelijk is en dat na afloop van beide projecten, de middelen opnieuw zullen worden ingezet voor de financiering van reguliere restauratiepremies, openbaar en privé. Wegens de uitzonderlijke erfgoedwaarde van deze twee projecten, worden ze nu prioritair gefinancierd.

Agentschap Ruimte en Erfgoed

Bij de uitgaven van het Agentschap Ruimte en Erfgoed wordt het krediet voor de diverse regionale landschappen ten opzichte van 2010 met 313.000 euro verminderd, tot 1,6 miljoen euro. Voor een bedrag van 102.000 euro gaat het om een generieke besparing op facultatieve subsidies. Over de motivering van deze vermindering is in deze commissie op 6 oktober 2010 (*Hand. Vl. Parl. 2010-11, nr. C11*) al een discussie gevoerd, naar aanleiding van vragen om uitleg. Toen werd al gemeld dat de laatste hand wordt gelegd aan een uitvoeringsbesluit met betrekking tot de subsidiëring van de regionale landschappen. Vanaf 2011 zal de subsidie afhankelijk gemaakt worden van de landschappelijke kwaliteit in de diverse regionale landschappen en er zal ook, in de vorm van resultaatsafspraken,

een focus op de landschappelijk meest waardevolle of meest kwetsbare gebieden worden gelegd.

Minister Bourgeois verwijst naar de beleidsbrief en stelt dat de focus meer ligt op wat echt belangrijk is vanuit erfgoedstandpunt. De daling wordt verantwoord door het vooruitzicht van een reglementering die erin voorziet dat structureel budgetten kunnen worden toegekend. Budgettair moest worden geschoven met kredieten waarbij uiteindelijk 690.000 euro van het krediet dat was ingeschreven bij Binnenlandse Zaken, hoofdzakelijk voor investeringen in niet-beschermde kerken, werd overgeheveld naar dat krediet.

Bij de behandeling van de vragen om uitleg op 6 oktober 2010 werd ook al meegedeeld dat er meer zal worden ingezet op investeringen in beschermde landschappen, omdat beleidsmatig werd vastgesteld dat er verhoudingsgewijs meer besteed werd aan algemene landschapszorg dan aan beschermd landschappelijk erfgoed, wat moeilijk te verantwoorden is. Om de dreigende wachtlijsten op te vangen, werden de beleidskredieten derhalve verhoogd: voor de opmaak van beheersplannen in beschermde landschappen, openbare sector, met 26.000 euro tot 116.000 euro, voor de toekenning van beheerspremies voor beschermde landschappen, privésector, met 575.000 euro tot 739.000 euro en voor de opmaak van beheersplannen in beschermde landschappen, privésector, met 68.000 euro tot 99.000 euro. De totale kredietverschuiving ten behoeve van de beschermde landschappen bedraagt aldus 669.000 euro.

Voorts werd ervoor geopteerd om de impact van de bijkomende generieke besparingen 2011 op de facultatieve subsidies aan de drie structureel gesubsidieerde erfgoedverenigingen (Erfgoed Vlaanderen, de Monumentenwacht Vlaanderen en het Forum voor Erfgoedverenigingen) volledig te compenseren, zodat hun werkingsmogelijkheden intact blijven. In totaal werden besparingen ten belope van 172.000 euro gecompenseerd. Ook de bijkomende generieke besparing 2011 van 28.000 euro op de subsidies aan de intergemeentelijke archeologische diensten en de intergemeentelijke onroerend erfgoeddiensten, waarvoor het krediet is ingeschreven onder basisallocatie ND0 NF115 4322, wordt volledig gecompenseerd. Het krediet wordt bovendien met 54.000 euro verhoogd tot 576.000 euro om de subsidies van de zeven intergemeentelijke archeologische diensten en de twee intergemeentelijke onroerend erfgoeddiensten te kunnen financieren.

De doorgevoerde recurrente besparing op de onderhoudspremies voor beschermde monumenten, openbare sector, is in de commissie al uitvoerig aan bod gekomen, naar aanleiding van de behandeling van de vraag om uitleg van de heer Bart Caron over een wijziging van het besluit van een onderhoudspremie voor beschermde monumenten en stads- en dorpsgezichten (*Hand. VI. Parl. 2010-11, nr. C64*).

Tot slot meldt de minister nog dat ook de restauratiewerken aan de Maagdentoren in Zichem worden voortgezet. De eerste fase van de werken is aanbesteed en zal vooral in 2011 worden uitgevoerd en betaald. In 2012 zal de laatste fase worden aanbesteed, waarna het project kan worden afgerond. Omdat er voor 2011 dus geen bijkomende engagements nodig zijn voor de Maagdentoren, kan het beleidskrediet dat elders bij onroerend erfgoed was ingeschreven, worden ingezet waar dat het meest nodig is: onder meer voor de de premies voor opmaak van beheersplannen.

2. Beleidsbrief Onroerend Erfgoed 2010-2011

Minister Bourgeois geeft een toelichting met de vier strategische doelstellingen als uitgangspunt. Voor elk van die doelstellingen worden de initiatieven in de beleidsbrief opgesomd.

2.1.1. Naar een geïntegreerde beschermingsstrategie voor onroerend erfgoed

De eerste strategische doelstelling is de geïntegreerde beschermingsstrategie voor onroerend erfgoed, met drie onderdelen:

- de inventarisatie als cruciaal beleidselement;
- de onderzoeks- en erfgoedbalans als basis voor het onroerend erfgoedbeleid;
- het functioneel inzetten van het beschermings- en beheersinstrumentarium.

Het is dus de bedoeling om alle fasen van de beschermingscyclus zoveel mogelijk op elkaar af te stemmen in de tijd: onderzoek, inventaris, beschermen, beheren en ontsluiten. Die stappen moeten snel op elkaar aansluiten en aangepakt worden vanuit een geïntegreerde visie.

De nadruk ligt in eerste instantie op de afstemming tussen inventaris en bescherming. De inventaris is een beleidsvoorbereidend document dat kan leiden tot bescherming. In een volgende stap worden bescherming en beheer op elkaar afgestemd. Ter zake liggen concrete voorstellen voor, zoals bijvoorbeeld het project Monument onder Dak.

Bij de geïntegreerde beschermingsstrategie zijn de Vlaamse Rand en de Frontstreek Wereldoorlog I de geografische prioriteiten. Voor de Vlaamse Rand is de herinventarisatie in 2010 van start gegaan met Linkebeek en Kraainem en in 2011 volgen Dilbeek en Wezembeek-Oppem. Er wordt een beschermingstraject opgezet op basis van de inventarisatie. Daarnaast zijn er een aantal strategische beheersprojecten, zoals de restauratie van het sanatorium Lemaire in Tombeek, het slot van Beersel, de Sint-Martinusbasiliek in Halle en de Felix De Boecksite in Drogenbos. Er is daarbij aandacht voor een publieksvriendelijke ontsluiting. Zo kon het publiek de restauratiewerkzaamheden van het slot van Beersel volgen, onder meer via een digitale voorstelling. Ook bij de Boekentoren in Gent zal ernaar worden gestreefd om het publiek te betrekken tijdens de restauratiewerken.

‘100 jaar Grote Oorlog’ vormt een grote geografische prioriteit met een aantal beschermingstrajecten voor de militaire begraafplaatsen en andere relictten. Het Herinneringspark 2014-2018 was een internationale opdracht, uitgeschreven door de Vlaams Bouwmeester. Er zijn vijf kandidaten in de eindronde gekomen en met één kandidaat is verder onderhandeld. Dat dossier ligt momenteel nog bij de inspectie van Financiën, maar zal wellicht binnenkort worden afgerond.

De doorvertaling van de herinventarisatie is een ander aandachtspunt van het beleid, net als het gebiedsgericht beleid dat afgestemd is op lopende maatschappelijke ontwikkelingen en processen. Bij grote infrastructurele werken kan het zijn dat er in het kader van Onroerend Erfgoed beslissingen moeten worden genomen. Doel is daar een voorbeeld van. Als het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor de haven van Antwerpen tot stand komt, dan is er een grote impact te verwachten. Er is beschermd erfgoed en dus moet op de ontplooiing van dat GRUP worden geanticipeerd.

Het thematische beschermingsbeleid wordt eveneens voortgezet. Houtige erfgoedtypes en de lemen huizen in Limburg zijn daar voorbeelden van.

Inventarisatie wordt beschouwd als een cruciaal beleidsinstrument op lokaal en Vlaams niveau. Inventarisatie moet helpen om tot afwegingen te komen. Een aantal lokale besturen hebben daar geen moeite mee, andere dan weer wel.

Een pijnpunt blijft de individuele betekening, de rechtszekerheid voor eigenaars die niet op de hoogte zijn van de opname in de inventaris. De minister wil laten nagaan of dat via een wettelijke informatieverplichting voor de notarissen kan worden geregeld. Een aantal notarissen informeren nu al terdege, anderen niet en dat leidt er soms toe dat kopers zich nadien ‘bekocht’ voelen.

Er wordt ook onderzocht of een beperkte beroepsprocedure kan worden ingesteld na de jaarlijkse vaststelling van de inventaris. Een individuele betekening kan niet omdat het om

75.000 items gaat over heel Vlaanderen, waarvan de eigenaar niet altijd gekend is. Met een beperkte beroepsprocedure na de publicatie zal allicht aan de meeste bezwaren worden tegemoetgekomen.

De erfgoed- en de onderzoeksbalans geeft een stand van zaken van het onderzoek in Vlaanderen, met de bedoeling daaruit beleidsmatige conclusies te trekken, aan de hand van vastgestelde hiaten. Daarnaast lopen er sterke onderzoeksprogramma's zoals de wetenschappelijke verwerking van de opgravingsresultaten in de Onze-Lieve-Vrouwebasiek van Tongeren en het lopende onderzoek naar de middeleeuwse koggen in Doel.

De erfgoedmonitor geeft een status quaestionis van het erfgoed zelf. Daaruit worden nieuwe indicatoren gepuurd voor draagvlakmeting en sociaaleconomische waardebeoordeling van het onroerend erfgoed. Het is belangrijk dat erfgoed ook een breder draagvlak krijgt door te wijzen op het grote economische belang. Zowel voor de bouwsector als voor de toeristische sector heeft erfgoed een groot economisch hefboomeffect. Investerings in onroerend erfgoed staan aan de top als tewerkstellingsmultiplicator, boven nieuwbouwwerken en wegeniswerken.

Het functioneel inzetten van het beschermings- en beheersinstrumentarium gaat uit van het gegeven dat het beleid in 2011 nog meer zal worden afgestemd op lopende en afgeronde herinventarisatie- en onderzoeksprojecten. Uiteraard zullen er ook altijd ad-hoc-dossiers blijven bestaan.

Ook op de beheersplannen en de herwaarderingsplannen voor de beschermde landschappen en stads- en dorpsgezichten wordt blijvend ingezet in 2011. Er is voor het eerst ook een landschapsbeheersplan voor een erfgoedlandschap, namelijk voor het Park van Braschaat. Er is een eerste beheersplan voor beschermd varend erfgoed: de Cragnon, een schip met thuishaven Oostende. Het is meer en meer de bedoeling om beheersdoelstellingen te formuleren bij beschermingsdossiers. Dat zit ook in de meerjarige subsidiëringsovereenkomsten ingebouwd en maakt duidelijk waar men naartoe wil, hoe er beheerd wordt, wat de plannen zijn over langere termijn en hoe een monument voor het publiek wordt opengesteld.

Het proefproject Monumentenwacht Archeologie, onder meer geïnspireerd op de Stichting Archeologische monumenten in Nederland, is van start gegaan in 2010 en richt zich op het ontwikkelen van een methodologie en het in kaart brengen van expertise voor het beheer van archeologische vindplaatsen. Na afloop zullen conclusies worden getrokken om wat er nu al is voor monumenten, ook te kunnen doen voor archeologische sites.

2.1.2. Meerdere partners dragen zorg voor het onroerend erfgoed

De tweede strategische doelstelling gaat over het draagvlak. Het is volgens de minister essentieel om duidelijk en transparant te zijn en om goed te communiceren. Aandachtspunt zijn de cultuurgoederen die deel uitmaken van het beschermd onroerend erfgoed. Daar is in het verleden iets te lichtzinnig mee omgesprongen, meent de minister. Er zijn met succes procedures gevoerd bij de Raad van State, wegens de onduidelijkheid van het beschermingsbesluit. Dat besluit moet zo sluitend mogelijk worden geformuleerd.

De mogelijkheid tot beroep bij een expertencommissie is al ingevoerd bij de machtigingen door de administratie. Er wordt in 2011 nagegaan of er nog bijkomende beroepsmogelijkheden voor andere types van erfgoed moeten worden gecreëerd.

Voor de sensibilisering en bewustmaking wordt gebruik gemaakt van de nieuwe sociale media, zoals Twitter en Facebook. Dat gebeurt onder meer om het project van de koggen te volgen, in Vlaanderen maar ook in het buitenland.

Er wordt gestreefd naar een participatief beleid met grote betrokkenheid van het middenveld. In 2011, het Europees jaar van de vrijwilliger, zal er bijzondere aandacht zijn voor twee aspecten. Vooreerst is er het lopende proefproject in het kader van de inburgering, met als doel mensen met een migratie-achtergrond te betrekken bij het Vlaams erfgoed. Is het mogelijk om ons Vlaamse verleden met die groep te delen? Als mensen van de tweede en derde generatie zich beginnen te vereenzelvigen met dat erfgoed, dan wordt een extra grote stap in de integratie gezet. De minister hoopt dat in het jaar van de vrijwilliger ook de Vlaamse National Trust met succes van start kan gaan.

Op de interne staatsvorming gaat de minister voorlopig niet verder in, omdat dat debat al in de commissie bevoegd voor Binnenlands Bestuur wordt gevoerd.

De minister heeft in het eerste jaar van de legislatuur prioriteit gegeven aan de ratificatie van internationale verdragen, waarvoor een achterstand gold in Vlaanderen. Dat gaat niet altijd gemakkelijk, zoals bijvoorbeeld voor het Europees verdrag van Valletta inzake de bescherming van archeologisch erfgoed, maar het is een goede zaak dat men die stappen heeft durven zetten.

Rond het UNESCO-werelderfgoed lopen een aantal projecten, zoals het historisch centrum van Brugge, 100 jaar Grote Oorlog, de Hoge Kempen en het Zoniënwood. Er is een redelijke kans dat een woning van Le Corbusier – het huis Guiette in Wilrijk – wordt voorgedragen voor de titel van werelderfgoed.

Het voorzitterschap van de Europese Unie wordt aangegrepen om een conferentie te organiseren in Brugge op 9 december 2010, over de uitdagingen voor erfgoed binnen de Europese context. Europa moet niet meteen een erfgoedbeleid uitwerken, gelet op het principe van de subsidiariteit, maar heel veel verordeningen en richtlijnen hebben wel een impact op onroerend erfgoed. Daarover zal worden gereflecteerd. Er wordt bijvoorbeeld vastgesteld dat bepaalde Europese maatregelen een impact hebben op oude manieren van werken en op oude productiemethodes.

2.1.3. De Vlaamse overheid schept de noodzakelijke voorwaarden voor de onroerend erfgoedzorg

Belangrijk punt bij de derde strategische doelstelling is de vernieuwde regelgeving als hefboom voor een adequaat erfgoedbeleid. De conceptnota Onroerend Erfgoeddecreet is al toegelicht in de commissie en er volgen nog hoorzittingen en een diepgaande bespreking. De bedoeling is om nog voor de zomer van 2011 naar de Vlaamse Regering te gaan voor de principiële goedkeuring van het ontwerp van decreet. Dat laat voldoende ruimte om in het parlement en met het middenveld van gedachten te wisselen.

Het archeologiebeleid spitst zich toe op de ratificatie van het Verdrag van Valletta. Dat verdrag heeft een grote impact op het terrein, zowel letterlijk als figuurlijk. Er zijn afspraken gemaakt met de sector om tot een werkbare financiële regeling te komen.

Een goede handhaving is evenzeer belangrijk. Ze moet stoelen op een efficiënte manier van optreden. Voor cruciale Vlaamse wetgeving behoort de handhaving vaak niet tot de prioriteiten van het openbaar ministerie. Daarom is men overgeschakeld naar administratieve, bestuursrechtelijke handhaving. De administratie doet ook een beroep op snellere procedures, zoals vorderingen in kortgeding en procedures op eenzijdig verzoekschrift met herstellvorderingen. Er is volgens de minister een goede tendens om kort op de bal te spelen in de handhaving. Dat leidt tot de effectieve uitvoering van herstelmaatregelen.

De conceptnota bevat ook de eerste krijtlijnen voor een nieuw financieringsbeleid om het investeren in onroerend erfgoed aan te moedigen. Een aantal aspecten van de financiering

hebben raakvlakken met het federale niveau. Dat wordt dus een uitdaging, net als het voorzien in voldoende middelen voor de Vlaamse National Trust. In budgettair moeilijke tijden is het volgens de minister niet eenvoudig, maar de oefening over een nieuw financieringsbeleid zal worden gemaakt. Dat gebeurt ook binnen het eigen instrumentarium, met de meerjarige subsidiëringovereenkomsten en de subsidiëring van de regionale landschappen waarvoor een nieuw reglementair kader wordt ontwikkeld. Het ontwerp daarvan is klaar en gaat naar de Vlaamse Regering.

Van alternatieve financiering moet werk worden gemaakt en daar komen diverse instrumenten in het vizier: rollend fonds, klassiek begrotingsfonds, investeringsfonds enzovoort.

Het oprichten van een Archeologiefonds wordt een grote uitdaging. Er is overleg met de sector en een fonds dat solidariteit creëert zou een primeur voor Europa zijn. In andere landen is het doorgaans zo dat wie het bouwproject realiseert de volledige kosten moet dragen. Dat stuit op kritiek, omdat de kosten niet evenredig zijn en zeer hoog kunnen oplopen. De minister hoopt dat financieringsmechanisme op punt te kunnen stellen, met de bedoeling dat de Vlaamse bouwsector zelf de verantwoordelijkheid neemt en zorgt voor een systeem dat zo weinig mogelijk administratieve lasten meebrengt.

Om de Vlaamse onroerend erfgoedzorg zichtbaar te maken, is een eerste stap gezet met de nieuwe naam voor het agentschap, met name Ruimte en Erfgoed. In 2011 zal de administratie worden geoptimaliseerd. Het moet ook de bedoeling zijn om voor onroerend erfgoed te komen tot één koepelwebsite, vanwaar men vlot kan navigeren naar de diverse onderdelen.

Het hervormingsproces van de erfgoedverenigingen kan onroerend erfgoed heel zichtbaar maken en vooral draagvlak creëren. Het is de bedoeling dat de drie erfgoedverenigingen samen tot één sterke organisatie komen. De heer Willy Ibens van Natuurpunt zal als ervaringsdeskundige een begeleidingsrol opnemen voor dat hervormingsproces.

2.1.4. Het onroerend erfgoedbeheer is afgestemd op de hedendaagse en maatschappelijke context

Bij de vierde strategische doelstelling komt vooral het religieus erfgoed in beeld. Er is een groeiende leegstand van kerkgebouwen. Met de Vlaams Bouwmeester heeft de minister daarover een dialoogdag georganiseerd. Er werden drie werkgroepen opgericht rond beheer, financiering en bestuurskracht van kerkbesturen en het hergebruik of de herbestemming van parochiekerken.

Het project Monument onder Dak moet zorgen voor een snellere herbestemming van leegstaande of functieloze monumenten. Het is de bedoeling een vijftiental monumenten te selecteren die in aanmerking komen voor herbestemming en dan partners te zoeken om ze op de markt te brengen. Het project is opgestart met de vorige Vlaams Bouwmeester, samen met Ruimte en Erfgoed. Er zal moeten blijken of er werkbare oplossingen uit de bus komen.

Bij het bepalen van de volgorde van de restauratiepremies op de wachtlijst is het aspect van de herbestemming of de goede ontsluiting één van de vier elementen in de argusquotering voor het beoordelen van premiedossiers.

De raakvlakken met andere beleidsvelden blijken onder meer uit het feit dat er met Cultuur een protocol is afgesloten. Met de betrokken entiteiten uit Cultuur, Jeugd, Sport en Media zal een beleidskader voor samenwerking worden gecreëerd.

De afstemming van het beleid inzake roerend en onroerend erfgoed is zeer belangrijk om rechtszekerheid te bieden aan het beschermingsbesluit en om een gezamenlijk beleid

te kunnen voeren. Er wordt onderzocht in welke mate dat mogelijk is voor het roerend archeologisch patrimonium.

Er gaat veel aandacht naar erfgoededucatie in het onderwijs. Hoe kunnen jonge mensen in hun curriculum met erfgoed worden geconfronteerd en het belang ervan leren kennen? Dat is uiterst belangrijk voor het draagvlak binnen de samenleving. Er worden inspanningen gedaan om het belang van erfgoed duidelijk te maken en er zijn voorstellen gedaan aan Onderwijs, maar daar is nog geen repliek op gekomen.

In het kader van een Europees project heeft het VIOE samen met een uitgeverij een kinderboekje over het beroep van archeoloog gemaakt als onderdeel van een veelgebruikte reeks over beroepen.

Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed zijn beleidsvelden die van nature op elkaar zijn afgestemd. Zo is bijvoorbeeld de aanduidingsprocedure voor de ankerplaatsen verfijnd. Van bij de start van een dossier wordt er gesproken met andere administraties en de communicatie gebeurt van bij het begin vanuit Onroerend Erfgoed. De ontwikkelingsgerichte en gebiedsgerichte beleidsstrategie wordt in 2011 verder uitgewerkt.

Het erfgoedrichtplan is een strategisch gebiedsvorstel dat de ruimtelijke ambities van het onroerend erfgoed proactief bekendmaakt, zodat Ruimtelijke Ordening daar bij het plannen rekening mee kan houden.

De minister wil in 2011 ook met de relevante partners van Leefmilieu en Natuur en Landbouw inzetten op het plattelandsbeleid. De administratie Onroerend Erfgoed maakt deel uit van het administratieoverschrijdende planningsteam dat conform de beslissing van de Vlaamse Regering van 7 mei 2010 belast is met de voorbereiding van de ruimtelijke uitvoeringsplannen in het kader van de afbakening van de agrarische en natuurlijke structuur. Dat team moet bovendien vooroverleg organiseren met de lokale besturen en het middenveld. Zo kunnen de doelstellingen van het beleidsveld Onroerend Erfgoed ook via het structureel overleg worden ingebracht.

Een, volgens de minister terechte, kritiek op de administratie is dat er te veel verkokering is en te weinig afstemming. Door afstemming in de zeer prille beleidsvoerende fase, wordt discussie achteraf voorkomen en kunnen de procedures worden versneld.

In 2011 wil minister Bourgeois nagaan waar en hoe hij proefprojecten voor de ontsluiting van erfgoedrelicten in natuur- en bosgebieden kan opstarten. Dat initiatief moet nog verder worden uitgewerkt onder de noemer van de ontwikkeling van een aangepaste beheersstrategie.

De toeristische valorisatie van het onroerend erfgoed is van uitzonderlijk belang. Aan de administraties Onroerend Erfgoed en Toerisme werd gevraagd om daarover visies te ontwikkelen. Bij Toerisme moet nog meer worden ingezet op de promotie van het erfgoed en ook het toeristisch gebruik van een aantal monumenten kan beter. Erfgoedlogies kunnen nog veel aan populariteit winnen, naar analogie met de paradores in Spanje en de pousadas in Portugal. De pogingen in Limburg hebben nog niet veel opgeleverd, maar in de komende bestuursperiode zal worden gepoogd betere resultaten te bereiken.

In het kader van de afstemming met Binnenlands Bestuur wil de minister in 2011 nagaan in welke mate bij de verplichte opruiming van oude kerkhoven rond kerken meer aandacht moet gaan naar het erfgoedaspect.

Inzake patrimoniumbeleid en facilitair management werd de opdracht gegeven om bij het eigen patrimonium van de Vlaamse overheid de onroerenderfgoedaspecten en de eventuele herbestemming te bekijken. Op korte termijn komt het loodsgebouw in Antwerpen aan

bod. Het zou de bedoeling zijn daar een hotel in onder te brengen. Een dergelijke oplossing wordt ook gezocht voor het kasteel Ter Rijst in Pepingen, dat toeristisch potentieel heeft.

Er is belangrijke vooruitgang geboekt in de dossiers van de Maagdentoren in Zichem en het Paleis op de Meir, dat een mooi voorbeeld is van restauratie en openstelling voor het publiek. De combinatie met moderne attractieve inrichtingen, lokt daar heel wat bezoekers. Er wordt verder ingezet op strategische beheersprojecten.

Er wordt gestreefd naar een koppeling van de Vlaamse patrimoniumdatabank aan de inventaris van het beschermd erfgoed.

Een laatste luik van deze strategische doelstelling is de aandacht voor maatschappelijke vraagstukken. SumResearch kreeg de opdracht de sociaaleconomische effecten van onroerend erfgoed in beeld te brengen. De definitieve studie wordt opgeleverd begin 2011. Het is van belang de impact te kunnen meten op de bouwsector en op de toeristische sector, om de draagkracht te versterken voor erfgoed bij het brede publiek. Bovendien kan op die manier ook de aandacht worden gevestigd op de economische meerwaarde van investeringen in onroerend erfgoed.

Tot slot meldt de minister nog dat de administratie meewerkt aan het Europese project Joint Programming Initiative on Cultural Heritage and Global Change, dat tot doel heeft het onderzoek in de diverse lidstaten op elkaar af te stemmen. Concrete voorbeelden zijn energieprestaties en monumentale constructies. Daarover is bijkomend studiewerk verricht sinds 2008. Er worden handleidingen opgesteld om tot grotere toepassingen te komen.

I. BESPREKING

1. Uitgavenbegroting 2011

1.1. Vragen en opmerkingen van de leden

De heer *Dirk Van Mechelen* stelt dat de begroting de spiegel moet zijn van het beleid dat men wil voeren. Hij beseft dat de middelen eindig zijn en dat er keuzes moeten worden gemaakt. Bovendien heeft de sector onroerend erfgoed heel wat dossiers en uitdagingen meegemaakt in de laatste tien jaar. Het verbaast wel dat de minister soms uitvoerige toelichting geeft bij punten die volgens het lid niet zo belangrijk zijn, terwijl voor een aantal essentiële basisallocaties weinig beleidsmatige input bij de cijfers wordt gegeven.

Het lid gaat in op het voorbeeld van de restauratiepremies in de privésector. De middelen van 2009 bedroegen 18,2 miljoen euro en dalen naar 11 miljoen euro. Tegelijk verklaart de minister in zijn toelichting dat er medio 2010 al voor 7,230 miljoen euro aan dossiers gevalideerd waren en voor 2 miljoen euro in het kader van de protocolovereenkomst. Dat betekent dus dat bijna het integrale krediet voor 2011 daaraan opgaat. De vastleggingen voor 2009, 18,2 miljoen, lagen op 99 percent. Dat duidt erop dat die kredieten echt nodig zijn als men wil blijven. Het risico bestaat dat weer de vraag gaat spelen welke dossiers voorrang krijgen. Gelet op de belangrijke inspanning die privépersonen moeten doen om een restauratie te financieren, ze krijgen immers maar 40 percent restauratiepremie, was het in de vorige legislatuur een bewuste keuze om voorrang te geven aan privé-dossiers. Het gaat hier vaak om panden die een nieuwe eigenaar krijgen en die wil uiteraard zo snel mogelijk aan de slag. Het lid vreest dat die optie zal moeten worden verlaten en hoopt dat dit alleen voor 2011 het geval zal zijn, zodat dit in 2012 weer kan worden rechtgezet.

Bij de betalingskredieten werd de 12,7 miljoen euro maar voor 70 percent opgebruikt. Er is intussen voorzien in 10,677 miljoen euro. Het lid vreest dat de beleidskredieten 2009, die

voor bijna 100 percent vastgelegd zijn, hun repercussies zullen hebben. Hij waarschuwt voor betalingsmoeilijkheden.

De onderhoudspremies voor de privésector blijven van kracht. De minister vermindert conform de besparingsronde het krediet van 4,6 naar 4,4 miljoen euro en houdt het stabiel in 2011, stelt de heer Van Mechelen vast. Het is ook voor 100 percent vastgelegd door de administratie. Waar er in 2009 nog meer betaalkredieten dan beleidskredieten waren in een verhouding van 4,8 tegen 4,6 miljoen euro, ziet het lid echter dat de betaalkredieten drastisch slinken naar 3,5 miljoen euro. Hij wil weten of er daaruit geen betalingsproblemen voortvloeien in 2011, met een betaalkrediet dat 25 percent lager ligt dan het beleidskrediet.

Bij de restauratiepremies voor de openbare sector is er voorlopig een ‘contentieux’ van 21 miljoen euro. Niemand is daarvoor verantwoordelijk, onderstreept de heer Van Mechelen. De legislatuur loopt ten einde en de gemeenten zijn op kruissnelheid, waardoor net op dat moment de aanvragen voor restauratiepremies toenemen om na verkiezingen weer te dalen. Het lid meent dat de minister dit wel in de hand kan houden mits een verstandige aanpak. De kredieten waren in 2010 gestegen en zullen allicht maximaal worden opgebruikt. Hij verwacht ook in 2011 nog heel wat dossiers. Tegen 2013 en 2014 zal dit hopelijk kunnen worden genormaliseerd.

Het pijnpunt bij uitstek in de begroting vindt de heer Van Mechelen de restauratiepremies voor de sector van de erediensten. In 2009 was er een beleidskrediet van 34,6 miljoen euro dat voor 100 percent werd vastgelegd. Het werd in 2010 op 33,6 miljoen euro gehouden en daalt voor 2011 tot 16,7 miljoen euro, wat dus een halvering betekent. In de opsomming in het begrotingsdocument wordt vermeld dat er al voor 10 miljoen euro aan protocolovereenkomsten gevalideerd zijn en dat er voor 17 miljoen euro op de wachtlijst staan. De minister moet dus keuzes maken en prioriteiten toekennen. In het verleden bleek op zeker ogenblik dat dossiers met een quotering van 80 percent voorrang kregen en andere vijf jaar of langer werden meegesleept. Er is dan een dubbele beweging gebeurd: elke keer is, in consensus met de commissie, geprobeerd om een bepaald jaar op te ruimen en de prioriteiten voor het nieuwe jaar aan te geven. Het lid meent dat de minister dringend opnieuw voorrang moet geven aan de restauraties voor de sector van de erediensten. Het lijkt hem interessant dat de minister een werkwijze voorschrijft en kenbaar maakt, zodat kerkfabrieken en andere instanties die dossiers moeten voorbereiden en de kosten voor ontwerpers moeten voorfinancieren, een signaal krijgen dat ze met hun dossier op een wachtlijst van minstens drie tot vier jaar terechtkomen. Met reële kosten van 11 tot 14 percent voor erelonen, lopen de kosten voor de betrokkenen immers hoog op en dan weten ze dat ze hun dossier niet meteen moeten indienen. Het gaat dus om fair play en het vastleggen van een duidelijke werkwijze voor het aanpakken van dossiers.

Bij de begrotingskeuzes stelt de heer Van Mechelen dat het afronden van het koggedossier heel wat tijd in beslag heeft genomen en dat veel middelen naar studie zijn gegaan. De vraag blijft nog steeds waarom Onroerend Erfgoed dit moet betalen en niet het Agentschap Maritieme Toegang dat met de graafwerkzaamheden de kogge naar boven haalde. Kan het toch aanzienlijke bedrag van iets meer dan 700.000 euro niet op dit agentschap afgewenteld worden, dat gewoon is te werken met bedragen van een dergelijke omvang?

Restauratiewerkzaamheden en kredieten daarvoor beschikbaar stellen is een zeer intensieve activiteit. Bovendien blijkt uit studies dat de ‘return on investment’ perfect kan worden berekend en bij weinig andere sectoren zo groot is. Het is dan ook een spijtige zaak dat men in het beleidsdomein Onroerend Erfgoed wil besparen. Wetende dat sommige kredieten zowat worden gehalveerd, gaat het bovendien niet meer om een kaasschaaf, maar om een hakbijl.

De heer *Johan Sauwens* beklemtoont dat in de sector van het erfgoed de minister en de commissie als verdedigers moeten optreden, omdat niemand anders die rol opneemt. Besparen op onderhouds- en restauratiepremies is geen goede zaak, wegens het enorme multiplicatoreffect dat daarmee gepaard gaat. Het is Vlaams geld, gevolgd door provinciaal en gemeentelijk geld, dat ervoor zorgt dat onder meer ook de privésector restauraties of renovaties kan uitvoeren. De algemene bouwkosten zijn enorm gestegen, met wel 7 tot 8 percent in de voorbije periodes. Het vocht en de lange en soms zeer koude voorbije winters maken dat er een versnelde degeneratie optreedt van gebouwen die aan restauratie toe zijn. Dat geeft een gecumuleerd effect. De subsidiërende overheid opteert intussen voor een zestiental protocoldossiers, wat een goede zaak is. Op de restauratiekredieten voor erediensten is 16,7 miljoen euro beschikbaar, waarvan 9 miljoen euro zou worden voorbehouden voor enveloppedossiers. Dan rest er nog slechts 7 miljoen euro voor de reguliere eredienstdossiers en er is al een wachtlijst van 40 miljoen euro. Dat betekent weer wachttijden van zes tot zeven jaar en het risico om weer te evolueren naar de wachttijden van tien jaar die sinds de jaren negentig moeizaam zijn weggewerkt. De heer Sauwens pleit ervoor dit te herbekijken en een herschikkingsoefening te doen.

Een bijkomend neveneffect is dat het vaak om grote monumenten gaat bij protocoldossiers. Dergelijke werken wil men doorgaans door grote aannemers laten uitvoeren, zodat de brede sector van kleinere gespecialiseerde aannemers die zich in Vlaanderen heeft ontwikkeld, zonder werk dreigt te vallen. Als er geen constante stroom van opdrachten is, dan is dat immers een logisch gevolg.

De heer *Wilfried Vandaele* zegt dat de begroting is opgemaakt zoals ook de andere ministers dat moeten doen, met lineaire besparingen. Er zijn ook enkele uitzonderingen waar de budgetten zijn verhoogd, zoals de dotatie VIOE, de premies voor beheersplannen van beschermde landschappen, schadevergoedingen archeologie, DAC'ers. Andere kredieten blijven status quo. Ook de heer Vandaele betreurt de forse verlagingen inzake premies voor decentrale besturen voor onderhoud van monumenten. Hij verwijst naar wat hij bij aanvang van de besparingsronde in 2009 al heeft verklaard en spreekt de hoop uit dat het erfgoedbudget in de toekomst toch kan worden verhoogd, om liefst nog in de lopende legislatuur een flinke inhaalbeweging te maken.

1.2. Antwoord van de minister

Minister *Geert Bourgeois* beseft dat een begroting voorligt die niemand plezier doet. Zoals al bij de toelichting vermeld, zit de essentie in het wegvallen van de eenmalige budgetten, wat ook al in 2010 gebeurde. Er is toen een eenmalige injectie van 14 miljoen euro weggevallen. Bij de begrotingscontrole 2010 kon de minister nog eenmalig 15 miljoen toevoegen, maar eenmalige bedragen brengen geen recurrente stroom op gang. Er is dus een wachtlijst. De meerderheid is nu eenmaal solidair gebonden door regeringsbeslissingen en in dit geval noopt dat tot besparingen. De aangereikte voorstellen en alternatieven zullen zeker worden bekeken. De minister betreurt zelf ook dat hij niet meer kan doen en kan ook geen garanties geven voor de volgende jaren. Hij hoopt, net als iedereen, op een positieve evolutie.

De lokale besturen worden in elk geval gevrijwaard van enige besparing. Daar is er een stijging van 3,5 percent, terwijl de inflatieverwachtingen volgend jaar op 2 percent liggen en de prognose voor de stijging van de economische groei 1,7 percent is. De stijging bedraagt 65 miljoen euro, wat betekent dat er voor het eerst boven 2 miljard euro wordt gegaan. Samen met de andere middelen, krijgen de lokale besturen meer dan 4 miljard euro, terwijl de overheid zelf zwaar moet bezuinigen en dat groeicijfer niet haalt.

De minister stelt voorts dat er inzake de betaling van restauratiepremies vertragingen zijn van drie tot vier jaar en erkent dat alles krap is afgemeten. De druk is ter zake echter

veel minder groot dan bij de onderhoudskredieten. In 2010 wordt nog een herschikking gedaan opdat de onderhoudskredieten nog kunnen worden betaald. Daar is een zeer grote convergentie tussen betaling en vastlegging. Voor restauraties zijn er langere periodes van betaling. Een en ander wordt zeer strikt opgevolgd en waar mogelijk wordt met kredietherschikkingen gewerkt. Op het ogenblik zijn er geen problemen, maar de situatie is inderdaad niet riant en er is geen 100 percent dekking.

Wat de vastleggingen voor de erediensten betreft, belopen de wachtlijsten geen 40 maar 27 miljoen euro. Ook dat is weliswaar nog omvangrijk. Er wordt met de argusmethode gewerkt. Dat houdt in dat er volgens bepaalde criteria prioriteiten worden gelegd. Zo wordt rekening gehouden met de bouwfysische toestand, de datum van indiening voor een gefaseerd dossier, herbesteding en ontsluiting. De minister neemt de suggestie mee dat de prioriteitstelling in de toekomst misschien nog scherper moet worden bekeken en dat moet worden vermeden dat verwachtingen worden gecreëerd die niet kunnen worden ingelost.

Over het verleden wil de minister in het kader van het koggedossier niet discussiëren. Hij erfde de toestand en werd daarop aangesproken in de commissie omdat het als een dossier van archeologie werd beschouwd. Hij is toen louter op terechte vragen ingegaan, is het dossier als dusdanig als een prioriteit gaan beschouwen en heeft er in die optiek ook middelen voor vrijgemaakt. Die middelen dienen niet voor de latere ontsluiting en de museale onderbrenging, maar (met een bedrag van meer dan 3 miljoen euro gespreid over een aantal jaren) voor het wetenschappelijke onderzoek en de nodige conservering. Die conservering was niet evident: er was geen water meer in de containers, ze waren niet afgedekt en er deed zich algengroei voor. Het was dan ook hoog tijd om iets te ondernemen.

Terecht werd aangevoerd dat er bij onroerend erfgoed een bijzonder grote return on investment is. Daar werd al in de beleidsnota op gewezen en intussen is er ook een onderzoek besteld dat eind 2010 zou worden opgeleverd om na te gaan welke die multiplicatorfactor exact is. Het klopt alvast dat dit multiplicatoreffect veel hoger is dan met welke gewone investering ook in bijvoorbeeld grote wegenwerken. Onroerend Erfgoed is ook een sector met een groot aandeel innovatie, al is dat niet altijd duidelijk voor de buitenwereld.

Alles bij elkaar genomen, vindt de minister de besparingen die worden gerealiseerd bovenop het totale bedrag van de bijkomende besparingen van 65 miljoen euro die de regering doet, niet zo groot. Elke cent weegt echter in de sector Onroerend Erfgoed. Over een groei van de middelen kunnen geen beloftes worden gedaan. De groeimarges spreken van 1 miljard euro en in het beste geval 1,4 miljard euro. Met alle prioriteiten van de Vlaamse Regering inzake onderzoek en ontwikkeling en dergelijke kan er geen degelijke prognose worden gemaakt. Als er zich mogelijkheden aandienen, zal de minister niet nalaten input te geven. Hij hoopt dat niemand hem ervan verdenkt het onroerend erfgoedbeleid te willen afbouwen. Het is zijn doel een voluntaristisch beleid te voeren en hij neemt zeker de inbreng over nog scherpere prioriteitstelling mee.

De minister besluit dat het essentieel is dat de begroting overeind blijft. De publiekswerking moet immers worden gegarandeerd en de onroerenderfgoedverenigingen moeten kunnen doorwerken. Het VIOE moet de nodige middelen krijgen voor de eenmalige opdracht in de basiliek van Tongeren. Ook de kogge is een belangrijk eenmalig project. Voor het overige wordt er voor gezorgd dat de betalingen op onderhoudskredieten gebeuren. Ook voor de restauraties zijn er niet onmiddellijk problemen. Het enige probleem zijn de wachtlijsten die niet meteen kunnen worden weggewerkt, maar in de komende jaren wil de minister er alles aan doen om ze te verminderen.

2. Beleidsbrief Onroerend Erfgoed 2010-2011

2.1. Vragen en opmerkingen van de leden

Mevrouw *Karin Brouwers* meent dat deze beleidsbrief degelijk is, maar meer punctueel dan de zeer ambitieuze beleidsnota Onroerend Erfgoed 2009-2014 die vorig zittingsjaar werd besproken. In het algemeen ontbreekt het verhaal van de burger. Het lid verwacht dat wel terug te vinden in de conceptnota Onroerend Erfgoeddecreet.

Op pagina 4 van de beleidsbrief heeft de minister het over ‘het meest kwetsbare erfgoed’ dat dreigt te verdwijnen en voorrang zou krijgen bij het thematische beschermingsbeleid. Is er een definitie van meest kwetsbaar erfgoed? Is of was de Maagdentoren bijvoorbeeld kwetsbaar erfgoed? Of is kwetsbaar erfgoed datgene waarvan men weet dat projectontwikkelaars ermee bezig zijn?

Mevrouw Brouwers heeft ook vragen over het project 100 jaar Grote Oorlog. Hoe zal de geïntegreerde bescherming concreet verlopen en zal ze tijdig kunnen worden afgerond? Het gaat volgens het lid immers om een immens ambitieus project.

In verband met de inventarisatie (initiatief 7 in de beleidsbrief), refereert het lid aan een incident rond een pand in de Brusselsestraat in Leuven. Dat pand staat op de inventaris en de stad weigerde het te laten afbreken. De deputatie heeft de eigenaar echter alsnog een goedkeuring voor sloop gegeven, waarop zowel de stad als een erfgoedvereniging naar de Raad voor Vergunningsbetwistingen zijn gestapt. Het dossier is dan blijven aanslepen en op een gegeven moment heeft de eigenaar het gebouw toch gesloopt. Blijkbaar is er recent ook in de Mechelsestraat in Leuven een pand afgebroken dat op de inventaris stond. Hopelijk zijn dit wel uitzonderingen.

Nog in verband met de inventarisatie, wordt in de beleidsbrief op pagina 8 geponeerd dat in de alluviale gebieden het talrijke landschappelijke en archeologische erfgoed onder druk staat door lopende bekkenbeheersplannen. Dat klinkt voor mevrouw Brouwers wat ongelukkig, want net door een beter waterbeheer rond Leuven zijn de historische binnenstad en delen van Wilsle en Kessel-Lo recent van wateroverlast gespaard gebleven. Het lid vraagt minister Bourgeois dan ook om goed samen te werken met de minister bevoegd voor Leefmilieu.

De snelinventaris van de actuele leegstandproblematiek (initiatief 14) is volgens mevrouw Brouwers een bijzonder goed idee. Wie neemt die taak echter op? Op basis van de resultaten van die inventaris zouden knelpunten van concrete dossiers worden bekeken, zoals agrarisch bouwkundig erfgoed en religieus en kerkelijk erfgoed. Dat verdient alle steun, net zoals het toekomstperspectief bij elke bescherming.

In het hoofdstuk over het zoeken naar een breder draagvlak wordt het middenveld vermeld. De minister wil het middenveld bereiken door samenwerking te stimuleren met allerlei erfgoedorganisaties en sociaal-culturele organisaties en maakt ook gewag van een samenwerking met het beleidsdomein Cultuur, Jeugd, Sport en Media. Het sociaaleconomische draagvlak ontbreekt echter. Ook bijvoorbeeld de bouwsector en de agrarische sector zouden mee het beleid moeten schragen.

De initiatieven 20 en 21 rond interne staatshervorming en intergemeentelijke samenwerking kunnen volgens mevrouw Brouwers evengoed in één concept worden gegoten.

Bij het initiatief 31 over het aangaan van meerjarige initiatieven wordt onder meer de Abdij van Park in Heverlee vermeld. Op de jongste gemeenteraad van Leuven is inmiddels de overeenkomst daarover goedgekeurd. Nu wordt blijkbaar nog gewacht op het advies van de Inspectie van Financiën, maar hopelijk zal dit belangrijke project snel kunnen doorgaan.

Bij initiatief 33 over de oprichting van een Archeologiefonds, vermeldt de minister dat er verder overleg komt met de bouw- en vastgoedsector. Mevrouw Brouwers stelt voor die actoren te horen in de commissie om te vernemen of ze echt bereid zijn om middelen in te brengen. Gezien de budgettaire krapte, is het ook afwachten of er nog extra financiering van de Vlaamse overheid komt. Het zou wel logisch zijn dat ook daar een inspanning gebeurt.

De subsidiëring van de regionale landschappen (initiatief 34) en de herverdeling van de taken ter zake blijft volgens mevrouw Brouwers nog steeds wat onduidelijk.

Via de argusmethode krijgen herbestemmingdossiers prioriteit bij het toekennen van restauratiepremies. Dat zou er echter niet mogen toe leiden dat bijvoorbeeld een kerk die nog steeds dienst doet als parochiekerk maar met een groot restauratiedossier zit, lang moet wachten op dergelijke premies. De oorspronkelijke bestemming is nog altijd de beste bestemming. Moet de argusmethode zo worden toegepast? Kan de minister daarin zelf geen keuzes maken, mits voldoende motivering?

Er zouden nog meer ankerplaatsen bijkomen, maar hoeveel is nog niet duidelijk. Positief is voor mevrouw Brouwers wel dat er van bij de start met de diverse betrokken administraties zal worden overlegd. De interne Vlaamse afstemming is immers belangrijk.

Initiatief 43 over het gebiedgericht onroerend erfgoedbeleid, blijft volgens het lid nog te vaag. Hoe dat concreet zal worden aangepakt, zal de minister te gelegener tijd toch nog moeten verduidelijken.

De afbakening van de agrarische en natuurlijke structuur (initiatief 45) is een methodiek van Ruimtelijke Ordening. Het doel van de afbakeningmethode was een vereenvoudiging om versnelling te verwezenlijken. Mevrouw Brouwers hoopt dat de afbakening niet zal worden bemoeilijkt door het 'inbreken' van Onroerend Erfgoed in de afbakeningprocessen.

Inzake initiatief 54, de verdere aandacht voor windturbines, verwijst het lid naar de Windwerkgroep die actief is en al conclusies heeft neergelegd. Moet daar vanuit Onroerend Erfgoed nog een eigen set van instrumenten of criteria aan worden toegevoegd of brengt de administratie van de minister dat in de werkgroep in?

Een laatste aandachtspunt van mevrouw Brouwers betreft de vaststelling dat het economische multiplicatoreffect van investeringen in onroerend erfgoed belangrijker is dan voor investeringen in nieuwbouw. Dat veronderstelt ook dat ook blijvend in de nodige middelen wordt voorzien om in erfgoed te investeren. Indien er geen middelen zijn voor restauratie en onderhoud wordt alles op de lange duur zeer kwetsbaar onroerend erfgoed.

Mevrouw *Mercedes Van Volcem* vindt de beleidsbrief vrij vaag en deels ontgoochelend. Ondanks de grote inhoud erachter, doet hij meer vragen rijzen dan er worden beantwoord. De minister gaat bijvoorbeeld uit van een geïntegreerde beschermingsstrategie als doelstelling. De achterliggende reden is vermoedelijk dat de minister wil afstappen van de thematisch-typologische bescherming en wil terugrijpen naar een zuiver geografische inventaris. Dat zou jammer zijn, want dit leidt vaak tot discrepanties en willekeur. In Brugge zijn er 590 beschermde monumenten en daarnaast ook nog honderden panden die vrijwel evenwaardig zijn aan bepaalde beschermde panden. Bij de burger leeft de vraag waarom het ene pand wel en het andere niet wordt beschermd. Beschermingsdossiers moeten dan ook zeer grondig worden onderbouwd. Hoe wil de minister dat aanpakken?

Wat bedoelt de minister met het meest kwetsbare erfgoed, waarvoor het thematische beschermingsbeleid dan weer niet helemaal wordt verlaten? Een thematische bescherming lijkt meer onderbouwd en getuigt van meer beleid.

Er wordt in de geïntegreerde beschermingsstrategie prioritair ingezet op onder meer de Vlaamse Rand en de opvolging van strategische beheersprojecten. Welk tijdsperspectief wordt daaraan gekoppeld? Hoelang wordt gemiddeld gewerkt aan een herinventarisatie? Wanneer zullen de nieuw opgestarte inventarissen beschikbaar zijn? Waarom zijn al langer lopende initiatieven zoals het kasteel van Beersel en de basiliek van Halle nu erkend als strategische beheersprojecten? Wie komt in aanmerking voor de opvolging van de strategische beheersprojecten? Hoe zal dat worden gecommuniceerd?

In het project 100 jaar Grote Oorlog ligt volgens het lid de focus, in tegenstelling tot eerdere verklaringen van de minister, alleen op de frontzones in de Westhoek. Andere relevante plaatsen, bijvoorbeeld de oorlogsgedenktekens in Limburg, komen nauwelijks aan bod of lijken niet als prioritair te worden beschouwd.

De minister blijft ook worstelen met de bescherming van grotere gehelen. Er wordt geschermd met het behoud van de ankerplaatsen of erfgoedlandschappen, maar een proactieve visie ontbreekt. De conceptnota bevat wel andere modellen, maar niet de beleidsbrief. Zijn er al voldoende garanties omtrent het statuut van de stad Brugge binnen dat kader? De aanbevelingen van UNESCO aan het Vlaamse Gewest lijken de minister amper te bewegen en dat is vreemd, aangezien het gaat over de derde stad van Vlaanderen en een van de enige steden in de wereld met een volledige binnenstad die erkend wordt als UNESCO-werelderfgoed. Naast de aankondiging van een goede samenwerking, zouden er toch ook concrete actiepunten en initiatieven moeten zijn. Opvallend is volgens mevrouw Van Volcem ook dat de minister wel enthousiast is over een proefproject in Zonnebeke.

Voorts wordt er ingezet op inventarisatie als cruciaal beleidsinstrument op lokaal en Vlaams niveau en meer specifiek op de initiatie van nieuwe inventarisprocessen. Hoe nieuw zijn die processen, aangezien het gaat om reeds langlopende onderzoeken die voornog nooit aan een tijdsperspectief zijn gekoppeld? Wanneer zou alles van start gaan en worden geëvalueerd? Wanneer worden deze projecten afgerond?

Mevrouw Van Volcem vraagt of de minister de Damse Vaart, waarover er bij de administratie al een onderzoek liep, nog steeds als ankerplaats wil aanduiden. De Damse Vaart kruist het Schipdonkkanaal. Als de Damse Vaart als ankerplaats wordt aangeduid, zou dat de doodsteek betekenen voor de realisatie van het Schipdonkkanaal. Omzichtigheid is geboden bij het aanwijzen van de ankerplaatsen. De administratie is daar zeer voluntaristisch in, maar plaatst de minister eigenlijk voor voldongen feiten. Er zou toch een voortraject moeten zijn vooraleer de administratie dergelijke initiatieven ontwikkelt. Wat de minister in de pers over dit dossier heeft gezegd, beschouwt het lid niet als een antwoord over de grond van de zaak.

Over de erfgoed- en onderzoeksbalans en de verdere uitvoering van het onderzoeksprogramma is de beleidsbrief volgens mevrouw Van Volcem erg vaag. Dit initiatief lijkt bovendien in tegenstelling met de visie van de minister over de strikte interpretatie van het Verdrag van Valletta dat het archeologisch traject door de veroorzaker moet worden betaald. Naar aanleiding van de conceptnota zal daarover allicht nog een debat worden gevoerd.

Bij het functioneel inzetten van het beschermings- en beheersinstrumentarium, het stapsgewijs werken aan een geïntegreerde beschermingsstrategie, het ontwikkelen van beheerskaders en een beheersstrategie en het verder inzetten op beheersplanning, wil het lid weten wat de rol is van de eigenaar en de politieke overheid. Eist de minister een primaat van het onroerend erfgoed of wordt er een afwegingskader gehanteerd met oog voor de diverse belangen?

De minister wil een groot draagvlak, zowel op lokaal als op internationaal vlak, maar om dat te bereiken is er volgens mevrouw Van Volcem nog heel wat werk aan de winkel. De Vlaamse Regering heeft een kans gemist door Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed van elkaar af te zonderen in de bevoegdheidsverdeling. Zonder de bevoegdheid Ruimtelijke Ordening kan de minister alleen maar decreten of een codex maken zonder garantie op realisaties inzake erfgoed via de ruimtelijke uitvoeringsplannen. Het zou een goede zaak zijn moesten er stimuli komen ten aanzien van de lokale overheden, die de eerste in lijn zijn voor de bewaking van het erfgoed. Dat kan via subsidiëring van RUP's die erfgoed meenemen. Wat in de inventaris van het bouwkundig erfgoed is opgenomen, kan op een specifieke wijze worden aangeduid in een RUP, zodat er rechtszekerheid ontstaat voor de betrokkenen en er duidelijkheid is over een al dan niet mogelijke afbraak.

Nederland kent het systeem van 'behoud door ontwikkeling'. Dat is volgens mevrouw Van Volcem een positieve manier om met erfgoed om te gaan. Het meeste erfgoed in Vlaanderen is privé-eigendom. In Brugge zijn bijvoorbeeld 87 procent van de monumenten in privébezit. Eigenaars moeten echte partners zijn. Ook erfgenamen die totaal geen voeling hebben met een pand, moeten worden gesensibiliseerd.

Digitalisering is cruciaal om een monument aantrekkelijk te maken. Een project in Utrecht strekte ertoe alles wat met erfgoed en onroerend erfgoed te maken heeft, te digitaliseren. Dat project heeft 2,5 miljoen euro gekost, maar het heeft volgens het lid meer dan de moeite geloond voor de stad Utrecht. De jeugd en de scholen worden daar immers mee aangetrokken. Nieuwe digitale middelen, zoals erfgoedconsoles in scholen, kunnen een dynamiek inzake erfgoed ontwikkelen. De hype rond Twitter en Facebook, waarvan de minister gewag maakt in zijn beleidsbrief, is al enigszins over en het is trouwens de vraag of men via die sociale netwerken wel over erfgoed, monumentenzorg of onroerend erfgoed zal berichten of groepen zal maken.

Een breed draagvlak moet volgens het lid ook samen gaan met financiering. Er staan 75.000 panden op de inventaris van het bouwkundig erfgoed en er zijn veel klachten over de manier waarop bepaalde panden op die lijst zijn terechtgekomen. Voor de eigenaars mag dat niet alleen een last zijn, maar mogen daar net zo goed voordelen aan verbonden zijn, zeker als men daar een draagvlak voor wil creëren. Convenants sluiten met steden of gemeenten die zich inzetten, verleent hen een voorbeeldfunctie en uitstraling naar onder meer de randgemeenten.

In de derde strategische doelstelling – de Vlaamse overheid schept de noodzakelijke voorwaarden voor de onroerend erfgoedzorg – ziet mevrouw Van Volcem volop goede intenties voor een vernieuwde regelgeving. De conceptnota zou uitgaan van overleg, maar de adviezen van de KCML en de SARO op de nota zijn bijzonder negatief. Het lijkt het lid dan ook aangewezen om eerst met die instanties overleg te plegen, zodat iedereen op dezelfde lijn komt te staan. Anders dreigt er veeleer een polarisering te ontstaan dan een consensus.

De nadruk wordt gelegd op integrale en geïntegreerde benadering en daarnaast worden ook nieuwe initiatieven voor archeologie aangekondigd. De afbakening van de perceelgrootte roept in dit verband wel vragen op bij het lid. Wat met kleinere percelen? Bovendien kan het absoluut niet dat de kosten door de privésector moeten worden gedragen. De overheid moet haar verantwoordelijkheid nemen in het kader van het betaalbaar wonen.

Qua innovatieve technieken ziet het lid graag meer gebeuren. Ze refereert aan de verslagen van de International Council on Monuments and Sites, waarin is opgenomen wat er allemaal aan digitalisering en ontsluiting mogelijk is inzake onroerend erfgoed en monumenten. Het lijkt een gelegenheid bij uitstek om dat ook te koppelen aan werkgelegenheid. Meer digitalisering van wat er is en hoe er met de restauratietechnieken wordt omgesprongen, zou Vlaanderen tot het mekka van de restauratie van onroerend erfgoed kunnen maken. Vlaanderen is daar nu te bescheiden in.

Wat punt 3.2 over samen investeren in onroerend erfgoed betreft, gelooft het lid niet in publiek-private samenwerking voor dat doel. Dergelijke constructies leiden er uiteindelijk toe dat de overheid nog meer betaalt, doordat onder meer het risico gedekt moet blijven en er onderhoudsvergoedingen gelden. Er moet dus worden uitgekeken naar andere wijzen van financiering.

Ook bij punt 3.3 over de Vlaamse onroerenderfgoedzorg die zichtbaar en herkenbaar moet worden, pleit het lid voor digitalisering. In samenspraak met het beleidsveld Cultuur kunnen de verhalen rond erfgoed wellicht een plaats krijgen via acties. Verhalen spreken volgens mevrouw Van Volcem immers meer tot de verbeelding.

Over de nieuwe erfgoedorganisaties blijft het wat koffiedik kijken. Hoe zal de hervorming worden gerealiseerd en waarom werden eerdere pogingen niet afgerond?

Het feit dat de Vlaams Bouwmeester wordt betrokken bij hergebruik en herbestemming, is volgens het lid een goede zaak. Zijn taak zou echter ook nog kunnen worden uitgebreid naar de privésector. Een gebouw als de Rode Nonnen in Brugge dreigt sinds de bescherming een stadskanker te worden omdat niemand er nog in wil investeren. Als daar ondersteuning zou kunnen worden geboden door de Vlaams Bouwmeester, zou dat tot een kwalitatieve herbestemming kunnen leiden.

De minister ziet concrete mogelijkheden voor samenwerking met andere beleidsdomeinen. Het valt echter op dat de omgekeerde beweging naar Onroerend Erfgoed niet meteen is opgenomen door de andere beleidsdomeinen, wat volgens mevrouw Van Volcem nogmaals aantoont dat Onroerend Erfgoed meer als een last dan als een lust wordt beschouwd.

Een groot knelpunt is dat bij de opmaak van een beheersplan onroerend erfgoed, dwingend rekening moet worden gehouden met bos en natuur, wat omgekeerd niet geldt. Dat knelpunt wordt echter doodgezwegen. Hoe denkt de minister zijn beleid dan af te dwingen? De minister rekent op lokale overheden, maar dan moet ook op Onroerend Erfgoed kunnen worden gerekend voor financiering of subsidies voor RUP's.

Inzake punt 4.3 over de aandacht voor maatschappelijke vraagstukken, wil mevrouw Van Volcem weten of het congres over werelderfgoedsteden in de 21ste eeuw zal doorgaan. Dat lijkt een perfect forum om te scoren met de in de beleidsbrief vermelde thema's.

Het is opvallend dat de minister de verhouding tot de topstukkenlijst wil onderzoeken. Toen dat eerder in een schriftelijke vraag werd aangekaart, werd het nochtans niet als relevant geïdentificeerd.

Erfgoed en toerisme zijn inderdaad onmiskenbaar met elkaar verbonden. UNESCO blijkt wel vrij kritisch over de link tussen beide. Waar er een UNESCO-label wordt toegekend, blijkt het evenwicht tussen toerisme en de leefbaarheid in het gedrang te komen, of leeft althans die vrees. Het lid is voor een link in de ontwikkeling van toerisme en onroerend erfgoed, maar vindt enige nuancering ten aanzien van UNESCO wel raadzaam.

Tot slot merkt het lid nog op dat de sector van onroerend erfgoed inderdaad zeer arbeidsintensief is. Eén stadskanker aanpakken betekent vaak een jaar tewerkstelling voor 50 personeelsleden. Er is echter nood aan stimuli voor wie dergelijke projecten aanpakt. Rekenen op de privésector kan in betere tijden, maar in crisistijd waagt die zich doorgaans niet aan risicovolle bouwprojecten.

De heer *Wilfried Vandaele* vindt de lijst met initiatieven voor 2011 heel ambitieus. De minister legt de klemtoon op de Vlaamse Rand en daar was inderdaad een inhaalbeweging nodig qua inventarisatie en bescherming. Het is vooral een goede zaak dat er eindelijk een oplossing komt voor het sanatorium Lemaire in Tombeek, dat aan het verkommeren was.

Het project rond 100 Jaar Grote Oorlog is al enigszins gevorderd. Het is positief dat dit ook niet een louter West-Vlaams gegeven wordt. Kan de minister al meer informatie geven over het ontwerp van de gekozen laureaat voor het cultuurtoeristische project Herinneringspark 2014-2018? In welke fase bevindt zich dat en als er al een project is gekozen, wat zijn dan de sterke punten?

Een gedegen erfgoedbeleid begint volgens de heer Vandaele met een goede en volledige inventarisatie van het waardevol onroerend erfgoed. De snelle evolutie maakt dat het werk niet ophoudt en updating is een continu proces. Het is voor de heer Vandaele dan ook positief dat de minister daarvan werk maakt.

De administratie werkt aan een multidisciplinair onderzoeksproject over onroerend erfgoedwaarden in alluviale gebieden. Kan de minister daar meer toelichting bij geven?

De administratie startte ook al een pilootproject over de erfgoedmonitor. Kan de minister meer informatie geven over dit nieuwe concept?

De interne staatshervorming zal het erfgoedbeleid wijzigen. Zo zou het systeem van de koppelsubsidies wegvallen. Zoals bij de bespreking van de beleidsnota al werd vermeld, blijft het belangrijk een manier te vinden om ervoor te zorgen dat de totale som van het beschikbare budget dat de overheden samen aan erfgoed spenderen niet afneemt. De interne staatshervorming moet bevorderend en stimulerend werken ten aanzien van het Onroerend Erfgoed.

Van de internationale verdragen is werk gemaakt. Vlaanderen ratificeerde als een van de laatste het Verdrag van Valletta. De minister heeft in korte tijd de ratificatie afgehandeld die al een hele tijd aansleepte.

Vlaanderen werkt ook aan diverse dossiers voor de erkenning als UNESCO-werelderfgoed. Inzake immaterieel cultureel erfgoed werden recent vier Vlaamse culturele gebruiken erkend. Het is een positieve zaak dat de minister werk maakt van dossiers als de Grote Oorlog, de Hoge Kempen en het Zoniënwoud voor de erkenning als werelderfgoed.

In het kader van de conceptnota Onroerenderfgoeddecreet is het voor de heer Vandaele vooral belangrijk dat er voldoende aandacht gaat naar een adequate handhaving.

De oprichting van een Archeologiefonds is een goede zaak. De bouwheer die nu per toeval op een vondst met archeologische waarde stoot, kan immers met hoog oplopende kosten worden geconfronteerd. Met een solidariteitsmechanisme wordt dat gemilderd.

Als de gemeenten bevoegdheden toevertrouwd krijgen, dan moet dat volgens het lid ook een positief effect hebben voor de gemeenten. Het nieuwe decreet zal daar hopelijk sluitende garanties voor bieden.

De minister verwijst in de beleidsbrief ook naar de National Trust. Het samenwerkingsakkoord met de Vlaamse erfgoedverenigingen is een feit en de drie bestaande erfgoedverenigingen zullen versmelten tot één Vlaamse erfgoedorganisatie, die op termijn de middenveldorganisatie bij uitstek inzake onroerend erfgoed in Vlaanderen moet worden. Welke concrete stappen worden in dat verband gezet in 2011?

Ook de heer Vandaele erkent het belang van digitalisering. Hij denkt daarbij onder meer aan virtuele wandelingen tussen het erfgoed. Daarvoor zijn er echter vooral veel middelen nodig en die zijn vooralsnog niet beschikbaar. Het lid wil ook wel dat de minister daarop inzet, maar vestigt zijn hoop op enige bijkomende budgettaire ruimte in de toekomst.

De heer *Bart Caron* vindt de beleidsbrief enigszins ambigu en niet voldoende ambitieus. Ambitie is er wel met betrekking tot regelgeving en (re)organisatie van het erfgoed. Voor het inhoudelijke lijkt het er echter sterk op dat moet worden bespaard en ontbreekt het aan gedrevenheid.

Goede intenties zijn er uiteraard wel. De minister gaat door op de positieve weg die het beleid in vorige legislaturen is ingeslagen en zet de volgende logische stappen, bijvoorbeeld naar geïntegreerde erfgoedzorg. Dat steunt het lid ten volle, net als de aandacht voor beheer, met de landschapbeheersplannen. Voor het eerst wordt een cyclus rondgemaakt, van het aanduiden van ankerplaatsen tot het goedkeuren van beheersplannen. Daaruit zal moeten blijken of de ontwikkelde instrumenten volstaan.

De minister wil tevens een aantal beheerskaders en -strategieën ontwikkelen. Ook daarover is de heer Caron tevreden. Er is inzake beheer immers nog heel wat werk te verrichten in Vlaanderen.

Het op te richten Archeologiefonds is volgens het lid een goede zaak. Het probleem van de archeologische vondsten kan alleen worden opgelost met middelen die de overheid vrijmaakt en in een fonds stopt en/of middelen die uit de privésector worden gegenereerd via een minimale bijdrageplicht voor algemene bouwwerken. Solidariteit in de bouwsector moet de fundering vormen van een dergelijk fonds. Ook de overheid heeft een rol te spelen in het ontwikkelen van solidariteit en het erkennen van de waarde van het archeologisch erfgoed. Het fonds dicht bovendien een kloof met de Europese evolutie ter zake.

Ook wat de minister wil doen inzake handleidingen is positief, bijvoorbeeld de aangekondigde handleiding over energieprestatienormen voor monumenten.

Over de herbestemming van parochiekerken werden al publicaties gelanceerd door de diensten en er zijn studiedagen gehouden. Er zijn drie werkgroepen opgericht en naar de verdere opvolging en evolutie wordt door de heer Caron belangstellend uitgekeken.

In de begroting past de minister vooral de afgesproken generieke besparingen toe, met her en der een compensatie. Vooral in die compensaties zijn soms politieke accenten te ontdekken. Bij het VIOE komen twee grote projecten naar boven, de basiliek van Tongeren en de Doelse koggen, maar tegelijk moeten de respectieve diensten of administraties inleveren en dat is niet altijd evident. De bezuinigingen bij de regionale landschappen zijn een spijtige zaak, omdat de andere erfgoedverenigingen wel worden gespaard. Er wordt volgens de heer Caron zelfs gecompenseerd via de middelen van de regionale landschappen om de erfgoedverenigingen niet te treffen via de generieke besparingen.

Er worden extra middelen vrijgemaakt voor het project rond 100 jaar Grote Oorlog. Dat project verdient volgens de heer Caron alle steun, ook wegens de multidimensionaliteit ervan: het gaat ook over bewustmaking, pacifisme, zingeving enzovoort. De Vlaamse Regering moet daar volgens het lid collectief en integraal en zelfs met nieuwe en extra middelen op inzetten. Het lid informeert op zijn beurt naar de stand van zaken van het dossier Herinneringspark 2014-2018.

Voor de beheersplannen zijn eveneens middelen vrijgemaakt, zowel voor privéprojecten als openbare. Dat is positief, omdat anders de cyclus van ankerplaats tot beheer doorbroken wordt.

Bij 'grote complexen, overheidsbedrijven' staat in de begroting een vermindering ingeschreven van 150.000 naar 100.000 euro. Kan de minister het gevolg daarvan nader toelichten?

In de toelichting bij de begroting is ook sprake van een besparing op investeringsbijdragen voor restauratiepremies, ook in de openbare sector. Op die manier worden de wachtlijsten alleen maar langer. Er is volgens het lid nu al een wachtlijst van restauratiedossiers ten belope van 16 miljoen euro. Precies in dat soort van projecten zou in tijden van crisis moeten worden geïnvesteerd, omdat werkgelegenheid in de bouwsector wordt gecreëerd. Het lid betreurt dat daarop wordt beknipt. Hetzelfde gebeurt overigens met de investeringsbijdrage aan lokale besturen, met name bij restauratiedossiers in de sector erediens-ten.

De minister maakt uitgesproken keuzes over gebieden waar met geïntegreerd erfgoedbeheer wordt gestart. Er is het project 100 jaar Grote Oorlog en elke stap daarin vindt de heer Caron zinvol. Daarnaast is ook de Vlaamse Rand als project opgenomen. Die keuze wijst volgens het lid dan toch weer in de richting van politieke voorkeuren. Is er ook voor de Vlaamse Rand een achterstand inzake erfgoedzorg?

Is er inzake het project over de Eerste Wereldoorlog ook enig ambitieniveau wat UNESCO betreft? Als de minister daar hoog wil mikken, krijgt hij alle steun van het lid.

Terecht aanziet de minister de inventarissen nog steeds als een fundament voor het erfgoedbeleid. Daar gaat dan ook veel aandacht naar in de beleidsbrief. Vooral de integratie van de diverse inventarissen en de vlotte toegankelijkheid voor het publiek is belangrijk. Dat kan immers bijdragen tot het breken van de maatschappelijke weerstand ten aanzien van erfgoed.

Ook de samenwerking met gemeenten inzake inventarisatie is positief. Het lid kijkt uit naar de resultaten van een aantal proefprojecten die de minister vermeldt.

Wat betreft de verhouding met de andere besturen, is de houding ten aanzien van de gemeenten volgens de heer Caron vooral ambivalent. De minister wil dat ze een belangrijke rol spelen, en steunt in die zin de intergemeentelijke archeologische diensten en erfgoeddiensten. Hij wil de intergemeentelijke erfgoeddiensten erkennen en ze betrekken bij inventarisatie. Door afschaffing van de koppelsubsidies wil hij dan weer hun beleidsverantwoordelijkheid stimuleren. Dat instrumentarium volstaat wellicht niet om het vooropgestelde doel te bereiken. Het lid vreest dat de betrokkenheid precies zal dalen in de gemeenten, behalve waar er goede erfgoeddiensten en -schepenen zijn of waar een traditie is van intergemeentelijke samenwerking. De idee van samenwerking bij inventarisatie is bijzonder nuttig, als hefboom en instrument, maar veel gemeenten missen de expertise. Die expertise moet groeien en er zullen daartoe beleidsruimte, financiële middelen en deskundigheid nodig zijn. Om het lokale erfgoedbeleid te stimuleren, moet dus een specifiek instrumentarium worden ontwikkeld.

Over de provincies zegt de beleidsbrief niets, al komt het onderwerp wel in het groenboek Interne Staatshervorming terug. Precies daar is nochtans expertise aanwezig, vooral inzake sensibiliseren en educatie. De bevoegdheden zouden volgens de heer Caron voor een kwetsbare sector als erfgoed bij een stadsregionaal niveau mogen worden gelegd, waar dan kennis en expertise kan worden ingebracht. De intergemeentelijke diensten kunnen dan volgens het lid naadloos worden ingevoegd en alle expertise van gemeentelijk en provinciaal niveau komt dan samen, zonder dat een immens apparaat moet worden uitgebouwd.

De heer *Johan Sauwens* is ervan overtuigd dat het samenbrengen van de capaciteit binnen de Vlaamse diensten moet gebeuren. Er is immers een centrale bewaking nodig, en in de sector doet zich een steeds grotere vorm van specialisatie voor. Bij een intergemeentelijke samenwerking inzake erfgoed en archeologie gaat het om generalisten die wanneer

het erop aankomt, moeten kunnen terugvallen op gespecialiseerde ondersteuning vanuit de centrale diensten. Nog eens opsplitsen tussen de Vlaamse administratieve centra en de provincies, lijkt de heer Sauwens geen goed idee. Een goede organisatie vanuit Brussel is aangewezen, met een aanbod via de Vlaamse administratieve centra naar de (inter) gemeentelijke diensten.

Ook de heer *Bart Caron* vindt expertise een centrale Vlaamse taak: welk niveau ook beleid moet voeren, het moet kunnen terugvallen op de expertise van de Vlaamse overheid. Of daarvoor nog provinciale consultants nodig zijn, dan wel dat het op een ander niveau kan worden georganiseerd, is echter een open discussie. Meer lokale aandacht en meer lokaal beleid ter zake kan het draagvlak voor erfgoed alleen maar vergroten.

Het beschermingsbeleid is sinds de vorige legislatuur veel meer thematisch en typologisch georganiseerd, behalve voor noodgevallen. Het vroegere ritme van de beschermingen wordt echter niet meer benaderd. Het cijfer dat de minister neerzet over de voorbije twee jaar inzake definitieve beschermingen van monumenten is niet slecht, maar het haalt bij lange niet het niveau van 2003 of 2004. De voorganger van de minister heeft de koers van de beschermingen verlegd naar thematisch-typologisch, en de huidige minister gaat daarop door. De golfbeweging is op zich interessant, maar toch is volgens de heer Caron ook een zeker ritme inzake beschermingen nodig. Vlaanderen moet uitgaan van die kwaliteitsnorm en daar ook voor durven uitkomen. Er is nood aan meer beschermingen. Op lange termijn bezwaart dat het budget, maar daar staat tegenover dat het erfgoed Vlaanderen ook in zijn essentie bepaalt.

De beleidsbrief is inzake sensibilisering en educatie te mager voor de heer Caron. Er wordt alleen gezinspeeld op Monumentendag en vrijwilligerswerk. Dat versterkt het draagvlak niet. Sensibilisering en educatie is het middel om kinderen op de lange termijn te overtuigen van het belang van erfgoed en om hen de kwaliteit ervan te leren waarderen. De link naar de scholen komt echter niet voor in de concrete initiatieven.

In de beleidsbrief worden ook de werelderfgoed dossiers, en dan vooral Brugge, vermeld. Daar heeft het lid geen probleem mee, maar uit een analyse van de antwoorden op vragen hieromtrent in de commissie blijkt dat er toch enige omzichtigheid nodig is. Sommige leden van de UNESCO-commissie mogen dan wat wereldvreemd zijn, hun opmerkingen mogen ook niet zomaar worden genegeerd. Er moet ook over worden gewaakt dat in vertalingen van de aanbevelingen van UNESCO over Brugge geen eufemismen sluipen die de tekst minder stringent maken dan de originele versie.

Over de nieuwe regelgeving verwacht het lid nog een uitgebreide discussie, met hoorzittingen over de conceptnota en de uitgebrachte adviezen. Hij pleit ervoor een modern erfgoedbeleid te ontwikkelen zonder af te korten op de principes en op de waarde van het eigen erfgoed.

Dat er door Onroerend Erfgoed wordt bespaard op de ondersteuning van de regionale landschappen is zwaar te betreuren, al zit de financiering van dit instrument complex in elkaar en is de bevoegdheid verspreid over diverse beleidsdomeinen. Volgens de heer Caron had de Vlaamse Regering deze kwestie beter moeten regelen, desnoods met interne verschuivingen.

Het lid komt ook terug op de besparingen op de onderhoudspremies voor de lokale besturen. Een architecte die een jaar lang aan een dossier had gewerkt over de restauratie van een klokkentoren in een bepaalde gemeente, kreeg volgens de heer Caron recent te horen dat het dossier werd geweigerd omdat het gewijzigde besluit inzake de onderhoudspremies voor lokale besturen diezelfde dag in het Belgisch Staatsblad is gepubliceerd. De besparingen die op deze post worden gerealiseerd, zijn bijzonder klein in verhouding tot de

vaak grote gevolgen op het terrein. Bovendien is volgens de heer Caron te verwachten dat gemeenten onderhoudswerken zullen laten aanslepen, waardoor de uiteindelijke kosten voor Vlaanderen hoger zullen oplopen.

Het hoofdstuk 4.2 in de beleidsbrief over het raakvlak met andere beleidsvelden bevat volgens de heer Caron verdacht veel varianten van het werkwoord zoeken. Dat toont de moeilijkheidsgraad aan. Het is verheugend dat de minister het punt aanhaalt in de beleidsbrief en er mag worden gehoopt dat hij er krachtdadig op inzet. Er is op het terrein echter weinig echte synergie, zelfs met het beleidsveld Ruimtelijke Ordening. Met Cultuur is er een soort van protocol, maar dat loopt volgens het lid moeizaam. Er zijn allerlei intergemeentelijke samenwerkingsverbanden voor archeologie, onroerend erfgoed, cultureel erfgoed, en er zijn projectverenigingen voor lokaal cultuurbeleid. Dat zou echt moeten kunnen worden geïntegreerd, om inhoudelijke redenen.

Bij het funerair erfgoed maakt de minister terecht de zorg kenbaar over de opruiming van kerkhoven rond parochiekerken, al zou dat best worden uitgebreid naar andere kerkhoven. Veel gemeenten kampen met een gebrek aan expertise ter zake en dat is bij uitstek een werkterrein voor intergemeentelijke samenwerking.

Verder is de heer Caron zeer benieuwd naar de herbestemming van de parochiekerken. Het lid wil graag een discussie over de rol van de gemeenten daarin, in het kader van hun zorg voor een patrimoniaal erfgoed en de werking van de kerkfabrieken. Dit dossier moet een voorbeeld worden voor het bredere beleid inzake het religieuze patrimonium.

2.2. Antwoord van de minister

Minister *Geert Bourgeois* antwoordt eerst op de algemene opmerkingen. De minister ontkent dat de beleidsbrief en zijn beleid te weinig ambitie vertonen. Met de niet-ratificatie van een aantal verdragen maakte Vlaanderen internationaal de voorbije jaren een slechte beurt. Dat is intussen rechtgezet. Er wordt ook naar oplossingen gezocht voor bijvoorbeeld archeologie en de uitvoering van het verdrag van Valletta en het lijkt erop dat dit lukt. Vlaanderen probeert tijdens het Europese voorzitterschap een voortrekkersrol op te nemen en ook daar wordt hard aan gewerkt.

Er wordt zeer sterk ingezet op zichtbaarheid, publiekswerking en gedragenheid. Daarvan getuigt de doorbraak met de erfgoedverenigingen. Ook de reorganisatie daarvan lukte al jaren niet.

Er is ook een klemtoon op herbestemming en ontsluiting van erfgoed. In een paar grote dossiers, zoals de Maagdentoren en de Doelse koggen, heeft de minister zijn verantwoordelijkheid opgenomen en dat vergt grote budgettaire inspanningen. Dat is niet evident en het leidt tot eenmalige verschuivingen van middelen naar het VIOE. Maar er moest volgens de minister in deze dossiers nu eenmaal een keuze worden gemaakt.

In het veelomvattende dossier van het religieuze patrimonium – met de problematiek van leegstand en ontkerkelijking – werd het initiatief genomen om met de kerk contact op te nemen en werkgroepen op te richten onder leiding van de Vlaams Bouwmeester. Er werd ook een studiedag georganiseerd. Dat dossier loopt, maar het mag volgens de minister niet worden gebruuskeerd. Er zijn alvast goede signalen vanuit steden en gemeenten. Ook de kerkelijke overheid staat open voor een gesprek en er is maatschappelijk veel aandacht voor.

Er gaan volgens minister Bourgeois, wat men ook beweert, uiteindelijk meer middelen

naar landschappen, maar dan met de focus op de meest waardevolle landschappen: de beschermde. Daarbij spelen de aspecten natuur en milieu ook een rol. De minister van erfgoed moet uitmaken welk landschap waardevol wordt geacht.

Er worden in het beleid ook nieuwe klemtonen gelegd, bijvoorbeeld inzake de raakvlakken met andere domeinen. Dat is inderdaad vaak ‘zoeken’, zoals de heer Caron opmerkt, maar dat is nu eenmaal inherent aan nieuwe klemtonen. Dat de openheid vanuit andere domeinen er niet altijd is, is mogelijk, maar iemand moet uiteindelijk het initiatief nemen. Omdat de minister ook bevoegd is voor toerisme is de horizontale werking op dit vlak wat gemakkelijker. Voor andere terreinen is het zoeken naar raakpunten, door onder meer samenwerking op het terrein te realiseren en een betere beleidsafstemming te bewerkstelligen. De strijd aanbinden met de verkokering is overigens één van de terechte vragen van het Vlaams Parlement. Dat de bevoegdheden Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed onder twee ministers ressorteren, kan men betreuren, maar het is een feit. Het is zaak een goede afstemming en goed beleid te voeren, over die koker heen, en synergie te zoeken.

Voor de details van de besparingen, verwijst de minister naar zijn antwoorden bij de bespreking van de begroting. De fundamentele vraag luidt niet in hoeverre Onroerend Erfgoed lijdt onder de ingeschreven besparingen, want elk beleidsdomein moet hetzelfde offer brengen. Het structurele probleem is de onderfinanciering van erfgoed, dat gold ook al in betere tijden. De vorige minister koos er bij een ruime beschikbaarheid aan middelen niet voor om structureel en recurrent te denken, maar trok eenmalig bijkomende bedragen uit. De wachlijsten worden met eenmalige inspanningen echter niet weggewerkt, integendeel: ze nemen nadien weer fors toe. De minister hoopt meer beschermingen te kunnen doen en verwacht ter zake resultaten van de geografische en thematische studies. Er moet inderdaad een versnelling komen, maar daaraan zit de repercussie vast dat de wachlijsten nog zullen aangroeien, omdat bescherming ook meer restauratiedossiers meebrengt. Dan zal ongetwijfeld meteen de vraag worden gesteld waar de middelen daarvoor vandaan zullen komen. Het probleem is dus vooral een recurrent tekort voor het beleidsdomein.

Minister Bourgeois gaat verder in op de andere opmerkingen van commissieleden.

Hij spreekt de opmerking van mevrouw Brouwers tegen dat het verhaal van de burger ontbreekt in de beleidsbrief. Er is een discrepantie tussen het enthousiasme voor en de participatiegraad aan Open Monumentendag en het ruimere erfgoedverenigingsleven. Er wordt geprobeerd dat te verhelpen door de drie verenigingen samen te brengen en zo een veel bredere publiekswerking te creëren. Daar is tijd voor nodig en normaal groeit zo iets vanuit de basis. In Vlaanderen gebeurt dat nu zowel top-down als bottom-up, met een ontmoeting ergens halverwege, waarbij de overheid zich ertoe engageert te investeren.

Ook inzake communicatie wil de minister goede beleidslijnen trekken. Hij investeert in publiekswerking met openstellingen, bijvoorbeeld voor de Doelse koggen, de Boekentoren, het kasteel van Beersel en de Maagdentoren.

De administraties werken met de nieuwe media. De hype rond Twitter en Facebook kan misschien voorbij zijn, maar de pogingen om bij te blijven zijn er. De betrokkenheid van de lokale besturen is daar ook van groot belang.

Mevrouw Brouwers vroeg ook naar het meest kwetsbare erfgoed. Voorbeelden daarvan zijn volgens de minister de noodwoningen in de frontstreek en de lemen woningen in Limburg. Zonder optreden vanwege Onroerend Erfgoed bestaat de mogelijkheid dat die over luttele jaren zijn verdwenen.

Het project 100 jaar Grote Oorlog behelst een breed programma dat intussen al alle kerkhoven en alle noodwoningen in West-Vlaanderen beschermt en de gedenktekens in Oost- en West-Vlaanderen. Voor de bunkers moet nog werk worden verricht. In deze com-

missie werden al herhaaldelijk vragen om uitleg gesteld over het concept, het verloop en de timing van het project (*Hand. VI. Parl. 2010-11, nrs. C11 en C64*).

Voor de gewone landschappen en de kleinere elementen kan er met de klassieke beschermingen worden gewerkt. Voor de grotere elementen wordt met ankerplaatsen en erfgoedlandschappen gewerkt. De samenwerking in het kader van de afbakening van AGNAS is volgens de minister positief. Er komt trouwens steevast kritiek als administraties naast elkaar werken. Er moet meer synergie zijn, en de verkokering moet worden aangepakt, luidt het dan. Precies dat wordt nu geprobeerd met de erfgoedlandschappen, om tot synergie en afstemming te komen. Het project over de frontstreek van de Eerste Wereldoorlog wordt doordacht aangepakt. Het creëert een zeer groot publiekseffect en is in staat om onder meer via het toerisme een groot draagvlak te ontwikkelen.

Met de Commonwealth War Graves Commission wordt een project opgezet in Passendale, waarbij werk wordt gemaakt van de restauratie van de grafzerken. Ook dat leidt tot betrokkenheid.

Met de bouwsector wil de minister contact blijven leggen, met de vraag om ook in die sector aandacht aan bouwkundig erfgoed te besteden.

Voor wat de landschappen en overstromingsgebieden betreft, is een goede afstemming inderdaad cruciaal. Dat gebeurt dan ook met het beleidsveld Leefmilieu en Natuur, zoals door mevrouw Brouwers gevraagd. Het is uiteraard niet de bedoeling dat een beschermingsbesluit verhindert dat er werk wordt gemaakt van de strijd tegen overstromingen. Als het om alluviale gebieden gaat, kan er wel sprake zijn van de noodzaak aan voorafgaand archeologisch en paleontologisch onderzoek. Na herhaaldelijke overstromingen kunnen bepaalde sporen immers verdwijnen. Bijvoorbeeld voor de Uitkerkse Polders is er volgens de minister een goed overleg geweest over het al dan niet aanduiden van een ankerplaats. Afwegingen zijn altijd nodig. Bepaalde beleidsprioriteiten van de overheid kunnen elkaar kruisen en dan moeten keuzes worden gemaakt.

De samenwerking met de bouwsector en het sociaaleconomisch draagvlak kunnen inderdaad beter, geeft de minister toe. Dat heeft ook te maken met sensibilisering, opvoeding, onderwijs, erfgoed tonen, publiekswerking, betrokkenheid en dialoog met de sector. Een grote doorbraak is dat aannemers bereid blijken om een solidariteit inzake archeologisch onderzoek vondsten te ontwikkelen. Dat moet grotere betrokkenheid scheppen en de grote lasten die nu op enkele schouders rusten, wegnemen. Ervan uitgaan dat uitsluitend de overheid dat moet doen, zoals mevrouw Van Volcem stelde, is een miskennis van de principes van Valletta.

In verband met de inventaris van het bouwkundig erfgoed, verwees mevrouw Brouwers naar een specifiek dossier in Leuven. De minister kent dat dossier niet in detail, maar zal zich erover informeren.

Voor het project Abdij van Park van Heverlee wordt inderdaad nog gewacht op het advies van de Inspectie van Financiën. Ook daarvoor moeten middelen worden gezocht, want het is een groot en duur project.

De minister geeft verder verduidelijking over de argusquotering. Die stoelt op vier criteria: de bouwfysische toestand, de datum van de aanvraag, de al dan niet fasering en ten slotte de ontsluiting of herbesteding. De vrees van mevrouw Brouwers dat kerken met nog een bestemming er niet voor in aanmerking komen, is dan ook ongegrond. Het lijkt logisch dat voor de vele middelen die de gemeenschap investeert ook een inspanning inzake ontsluiting wordt gevraagd.

De Windwerkgroep is een voorbeeld van afstemming tussen beleidsdomeinen. Ook Onroerend Erfgoed is erbij betrokken.

De berekening van het multiplicatoreffect inzake tewerkstelling in de studie van SumResearch is een zeer goede zaak, ook voor de verbreding van het draagvlak en op budgettair vlak. Als het economische effect kan worden aangetoond, en duidelijk wordt dat de return groter is dan voor nieuwbouw en wegenwerken, dan zal het economische draagvlak mee uitbreiden.

In antwoord op de vragen van mevrouw Van Volcem over Brugge en UNESCO, wil de minister duidelijk stellen dat hij zijn verantwoordelijkheid inzake het dossier ten volle heeft opgenomen. De minister is, samen met vertegenwoordigers van zijn administratie en van de gedecentraliseerde diensten, ter plaatse geweest in Brugge. In aanwezigheid van de stad Brugge werden de plannen besproken en werd een dialoog gevoerd die tot een consensus over de aanpak heeft geleid. De minister heeft het er dan ook moeilijk mee dat een schepen van die stad hem hierop aanspreekt en stelt dat het dossier hem niet zou raken.

De vertaling van de aanbevelingen werd overigens op geen enkele manier aangestuurd en is voor zover de minister bekend correct gebeurd.

Dat Brugge heel wat troefkaarten heeft inzake toerisme, lijdt volgens de minister geen twijfel. Dat geldt echter evenzeer voor Antwerpen en Gent en andere kunststeden. De steden mogen daarin wel degelijk ook zelf nog verantwoordelijkheden nemen. Zo nam Brugge zelf trouwens de beslissing om een stop te zetten op de bouw van hotels. Het lokale bestuur moet ter zake zien wat planologisch kan en wat niet.

Bij het project 100 jaar Grote Oorlog zijn wel degelijk alle provincies betrokken en niet alleen de frontstreek, zoals mevrouw Van Volcem suggereert.

De Damse Vaart krijgt van alle fracties grote aandacht, met voor- en tegenstanders, zelfs binnen de partijen. Er loopt voor het Schipdonkkanaal een openbaar onderzoek onder de bevoegdheid van de minister van Openbare Werken. Een insteek vanuit alle oogpunten en van alle beleidsdomeinen is in dat verband belangrijk, een gecoördineerd beleid is nodig. Het lopende onderzoek mag niet worden doorkruist door een overhaaste beslissing. De kritiek van mevrouw Van Volcem dat de administratie met een voorbereid dossier komt, is onterecht. Het is precies de taak van de administratie om dossiers voor te bereiden en aan de minister voor te leggen, zodat beslissingen kunnen worden genomen op basis van correcte informatie en zodat de juiste afwegingen kunnen worden gemaakt. Dat kan leiden tot een consensus in de Vlaamse Regering die ook naar buiten toe kan worden verdedigd.

‘Behoud door ontwikkeling’ is niet alleen de lijn die Nederland volgt, stelt de minister. Het is ook zijn beleidslijn, met herbestemming en ontsluiting als kernpunten. De minister verwijst naar Monument onder Dak, het project dat samen met de Vlaams Bouwmeester wordt opgezet.

Het project van Utrecht inzake digitalisering is indrukwekkend, maar de middelen voor dergelijke projecten zijn momenteel niet voorhanden. De minister neemt de idee wel mee en vermeldt nog dat zijn administratie de opdracht heeft gekregen om zoveel mogelijk interactief en met moderne dragers te werken.

Het verwijt van willekeur inzake de inventaris van het bouwkundig erfgoed is onterecht. Er zijn criteria vastgelegd waaraan de administratie zich rigoureuus houdt. Dat er inzake de rechtszekerheid nog verbeterpunten mogelijk zijn, heeft de minister in zijn toelichting al aangegeven.

Mevrouw Van Volcem gelooft blijkbaar niet in publiek-private samenwerking wanneer het om investeren in onroerend erfgoed gaat. Bij pps-constructies, die volgens de minister onder de paarse regering werden gelanceerd, kunnen inderdaad bedenkingen worden geformuleerd, al zijn er in de erfgoedsector ook een paar mooie voorbeelden van, zoals de abdij van Bornem. Die abdij is nog in gebruik, maar er is ook een woon- en verzorgencentrum opgezet, met een huisvestingsproject en een congrescentrum. Zomaar oordelen dat pps niet werkt, kan dus volgens de minister niet. De overheid moet niet mordicus zoeken naar publiek-private financieringsprojecten, maar wel naar samenwerking.

Wat de suggestie van mevrouw Van Volcem betreft om de Vlaams Bouwmeester voor privé-projecten in te schakelen, is het zo dat er nu al een beperkte wisselwerking is. De bouwmeester wordt af en toe geconsulteerd door de privésector, om advies te geven over lijsten van ontwerpers bijvoorbeeld, of om in een jury te zetelen. Het concept van de bouwmeester is echter niet bedoeld om privéwerken te beoordelen en met een open oproep te werken. Dat zou een heel andere aanpak vergen, die duurder is, wat impliceert dat er ook een betaling tegenover zou moeten staan.

De minister dankt de heren Vandaele en Caron voor hun positieve input bij de bespreking van de beleidsbrief. De minister beklemtoont dat hij inderdaad een voluntaristisch beleid wil voeren, wat des te moeilijker is in tijden van besparingen. Een duidelijke oplijsting van de nieuwe klemtonen die inzake onroerend erfgoed worden gelegd, was misschien wel beter geweest. Dat er een aantal projecten lopen met grote publieksaandacht – Eerste Wereldoorlog, de Maagdentoren, het paleis op de Meir enzovoort – versterkt op zich al het draagvlak.

Voor de erfgoedbalans is het de bedoeling een nulmeting te doen, zoals het systeem dat in Nederland bestaat. Met een periodiciteit van enkele jaren zal daarna opnieuw een meting gebeuren en zo wordt een echt beleidsinstrument gecreëerd. Ook dat is trouwens een nieuw element in het beleid.

Over de interne staatshervorming is de minister van mening dat als er bevoegdheden verschuiven, er ook middelen moeten verschuiven. Dat wordt echter niet door iedereen aanvaard, maar dat debat wordt elders uitgebreid gevoerd. De Vlaamse Regering zal uitvoering geven aan de resolutie van het Vlaams Parlement over het groenboek Interne Staatshervorming (*Parl. St. VI. Parl. 2010-11, nr. 749/1*).

De bezorgdheid over de bevoegdheden van de gemeenten leeft, ook binnen de meerderheidspartijen. Dat zal op een omzichtige manier worden benaderd en het is zeker niet de bedoeling het beleid te laten verwateren of ervoor te zorgen dat er geen beleid meer is. De opmerkingen van de heer Caron over de ambigue houding tegenover het lokale niveau wordt meegenomen. Het groenboek Interne Staatshervorming is een visienota die om een dialoog vraagt. Het is de zorg van de minister om een goed erfgoedbeleid te voeren, dat niet indruist tegen de bevoegdheidsfeer van het lokale niveau. Dé gemeente bestaat overigens niet, er is veel verschil tussen de Vlaamse steden en gemeenten.

Het debat over de rol van de provincies wil de minister niet in deze commissie voeren. Hij is het wel eens met de heer Sauwens dat de beleidsmatige expertise, die zeer specialistisch is, op het Vlaamse niveau zit. Verder moet er in de interne staatshervorming aandacht zijn voor de handhaving en voor kwaliteit.

Minister Bourgeois hoopt de heer Caron ervan te overtuigen dat hij meer doet dan alleen maar nieuwe regelgeving en reorganisatie opzetten en dat hij ook inhoudelijk probeert nieuwe klemtonen te leggen. Kwantiteit is niet het criterium inzake beschermingen, maar kwaliteit, al wordt toch gehoopt op een hoger ritme.

De minister blijft achter de keuze staan van de twee grote projecten, de Doelse koggen en de basiliek van Tongeren. Wat specifiek de koggen betreft, had het geen zin om over de financiële verantwoordelijkheid te blijven discuten en het dossier te laten aanslepen. Deze twee projecten hebben een grote geschiedkundige waarde. Daaraan worden eenmalige budgetten besteed en dat gaat ten koste van de recurrente budgetten, maar die afweging is zorgvuldig gemaakt.

Wat de Vlaamse Rand betreft, is het zo dat daar een grote achterstand was inzake erfgoed. Er was een oude inventaris, waarin de modernistische architectuur nog niet aan bod kwam, terwijl er nochtans heel wat voorbeelden van te vinden zijn. Dat de Vlaamse Rand speciale aandacht krijgt, is correct, maar dat gebeurt over alle beleidsdomeinen heen. De administratie stelt dat het de moeite loont om daar een inventaris op te maken. Inventarisatie is immers de basis van het erfgoedbeleid en leidt tot een geïntegreerd beschermingsbeleid.

De kruisverbanden die met andere domeinen worden nagestreefd, kunnen bijdragen tot de sensibilisering. Op termijn helpt dat om het draagvlak voor het beleid te verbreden, net als de dialoog die met de bouwsector en projectontwikkelaars wordt aangegaan, de aandacht voor erfgoededucatie, de grote publiekswerking en de hoop op één middenveldvereniging.

Het debat over de onderhoudspremies is al in de commissie gevoerd naar aanleiding van een vraag om uitleg van de heer Caron en bij de bespreking van de uitgavenbegroting 2011. De minister betreurt de suggestie van het lid dat onderhoudswerken niet meer zouden gebeuren als de subsidieregeling voor het onderhoud wegvalt. Dat zou betekenen dat de lokale overheden weigeren hun verantwoordelijkheid ter zake op te nemen. Stellen dat op termijn restauratie dan onmogelijk zou worden, is helemaal een stap te ver.

Ten aanzien van de heer Caron bevestigt de minister nog dat op funerair erfgoed wel degelijk een klemtoon wordt gelegd.

Het Herinneringspark 2014-2018 kwam al in de toelichting van de minister aan bod.

Wat de kerken betreft, is het de bedoeling dat er tegen Pasen 2011 tussentijdse rapporten van de werkgroepen zijn. Er is veel aandacht voor het religieuze erfgoed, dat inderdaad tot het te bewaren patrimonium behoort.

Replieken

De heer *Bart Caron* bevestigt dat met de ratificatie van internationale overeenkomsten stappen vooruit zijn gezet. Terecht werd ook gesteld dat er recurrent middelen tekort zijn voor erfgoed. Er ontbreekt echter nog altijd een draagvlak, ook in de politieke wereld, om daarvoor extra financiering te krijgen. Hopelijk zal de studie rond de economische impact van erfgoed de ogen van een aantal mensen openen.

Dat er aandacht gaat naar een aantal grote projecten is goed, als er ook maar veel inspanningen worden gedaan voor kleinere projecten waar ook privéverenigingen en vzw's een rol in spelen.

Sensibilisering is een brede opdracht en alles wat daaraan bijdraagt, verdient volgens de heer Caron een plaats in het beleid. Zo had bijvoorbeeld het programma de Monumentenstrijd op televisie een grote impact. Ook wandelingen, erfgoedroutes enzovoort, dragen een steentje bij. Er kan volgens het lid nog meer gebeuren, met meer actoren, en er zou ook integraal over moeten worden nagedacht.

Dat erfgoed wordt meegenomen in de afweging rond het Schipdonkkanaal is voor het lid verheugend nieuws. Wordt dat geïntegreerd in het lopende onderzoek of komt er een apart document?

De heer *Bart Martens* stelt dat de plan-MER-procedure daarover loopt en dat ook een kosten-batenanalyse wordt opgemaakt. Net als voor het zeehavengebied Antwerpen en de maatschappelijke kosten-batenanalyse die daarvoor volgens het regeerakkoord moet worden uitgevoerd, is het correct dat ook hier de erfgoedwaarde in kaart zal worden gebracht. Onroerend Erfgoed kan immers geen pro memoriekost blijven maar moet mee in de afweging worden gebracht.

Moties

Tot besluit van de in commissie besproken beleidsbrief Onroerend Erfgoed, werden moties van aanbeveling ingediend door de heren Wilfried Vandaele, Johan Sauwens en Bart Martens en de dames Liesbeth Homans, Karin Brouwers, Michèle Hostekint en Valerie Taeldeman (*Parl. St. VI. Parl. 2010-11, nr. 733/2*) en door de heren Bart Caron, Dirk Peeters en Dirk Van Mechelen en mevrouw Mercedes Van Volcem (*Parl. St. VI. Parl. 2010-11, nr. 733/2*).

III. INDICATIEVE STEMMING

Het aan de commissie toegewezen deel Onroerend Erfgoed van de begroting 2011 wordt aangenomen met 5 stemmen tegen 2 bij 1 onthouding.

Bart MARTENS,
voorzitter

Valerie TAELEDEMAN
Mercedes VAN VOLCEM
Lode CEYSSENS
Wilfried VANDAELE,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

AGNAS	Agrarische en natuurlijke structuur
ALBON	Afdeling Land en Bodembescherming, Ondergrond, Natuurlijke Rijkdommen
ANB	Agentschap voor Natuur en Bos
AWV	Agentschap Wegen en Verkeer
BC	begrotingscontrole
BIV	belasting op inverkeerstelling
bnp	bruto nationaal product
BRV	Beleidsplan Ruimte Vlaanderen
CIW	Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid
COP	conference of the parties
DAC	derde arbeidscircuit
DIV	Dienst voor de Inschrijving van de Voertuigen
ESR	Europees Systeem van Nationale en Regionale Rekeningen
ETS	emission trading scheme
EU	Europese Unie
FEBEG	Federatie van de Belgische Elektriciteits- en Gasbedrijven
FEBEM	Federatie van Bedrijven voor Milieubeheer
Febiac	Fédération Belge de l'Industrie de l'Automobile et du Cycle
FSC	Forest Stewardship Council
GAINS	Greenhouse Gas and Air Pollution Interactions and Synergies
G-IHD	gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen
GIS	geografisch informatiesysteem
GISTI	gescheiden inzameling stimuleren
GRUP	gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan
IB	initiële begroting
ICT	informatie- en communicatietechnologie
Isvag	Intercommunale voor Slib- en Vuilverwijdering van Antwerpse Gemeenten
KCML	Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen
kmo	kleine of middelgrote onderneming
LNE	Leefmilieu, Natuur en Energie
MER	Milieu-effectrapportage
MINA-fonds	Fonds voor Preventie en Sanering inzake Leefmilieu en Natuur
MINA-plan	milieubeleidsplan
MIRA	Milieurapport Vlaanderen
MOW	Mobiliteit en Openbare Werken
NARA	Natuurrapport Vlaanderen
NEC	national emission ceiling
NMBS	Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen
OVAM	Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij
PEFC	PanEuropean Forest Certification
RUP	ruimtelijk uitvoeringsplan
RWO	Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed
RSV	Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen
SARO	Strategische Adviesraad Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed
S-IHD	instandhoudingsdoelstellingen speciale beschermingszones
SLA 21	Steunpunt Lokale Agenda 21
TEQ	Toxic Equivalent Quantity
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
VEA	Vlaams Energieagentschap
ViA	Vlaanderen in Actie
VIOE	Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed
VITO	Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek
VLACORO	Vlaamse Commissie voor Ruimtelijke Ordening
VLAREM	Vlaamse regeling betreffende de milieuvergunning

VLM	Vlaamse Landmaatschappij
VREG	Vlaamse Reguleringsinstantie voor de Elektriciteits- en Gasmarkt
VMM	Vlaamse Milieumaatschappij
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten

BIJLAGE:

Bijlage bij het antwoord van mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister
van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, over geothermie

Bijlage bij het antwoord van mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, over geothermie

Voor de geothermische toepassingen moet worden nagegaan:

- ° of het aandeel van geothermietoepassingen in de energiebehoefte kan ingeschat worden;
- ° welke ondiepe of diepe geothermische toepassingen in gebruik zijn:
  - boorgatenergiewinning met sondes (ondiep);
  - koude-warmteopslag (ondiep);
  - lage temperatuur geothermie (diep);
  - hoge temperatuur geothermie voor elektriciteitswinning (diep);
  - eventuele andere technieken.

Voor het regelgevend kader wordt minstens bestudeerd of dit bepalingen bevat inzake:

- ° vergunningen:
  - bestaat er een specifieke vergunningsplicht voor het opsporen en het winnen van aardwarmte (of geïntegreerd in een milieuvergunning)?
  - vergunningscriteria;
  - vergunningsvoorwaarden
  - wijziging, overdracht, intrekking, schorsing en afstand van de vergunning
  - wijze van mededinging naar een vergunning
  - ...
- ° selectie van locaties gunstig voor geothermische toepassingen.
- ° eigendom van de aardwarmte:
  - welke standpunten worden ingenomen m.b.t. de eigendom van aardwarmte?
  - is aardwarmte die van nature in de ondergrond aanwezig is van iedereen, van de overheid of van de eigenaar van de bovenliggende percelen?
  - verschuift de eigendom van de aardwarmte wanneer er een vergunninghouder is?
  - ...
- ° vergoedingen:
  - bestaat er in bepaalde landen een regeling waarbij van de vergunninghouder een vergoeding geëist wordt voor het winnen van aardwarmte;
  - aan wie is de vergoeding verschuldigd (aan de overheid, aan de bovengrondeigenaar ...)?
- ° Verplichtingen om eventuele nadelige gevolgen van de vergunde activiteiten tot een minimum te beperken:
  - schadevergoedingsplicht
  - financiële zekerheden
  - meetverplichtingen (bodembeweging ...)
  - ...